

BEGROTING 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord Begroting 2022	3
Samenvatting op hoofdlijnen.....	4
Voorstel begroting 2022	8
Ambities	11
Speerpunten	13
Bestuursprogramma	15
Recapitulatie van baten en lasten	18
Onze inwoners	19
Onze economie	20
Onze toekomst.....	21
Onze leefomgeving	22
Onze inwoners	23
Sociaal Domein	24
Dienstverlening	27
Onze economie	31
Economische ontwikkeling	32
Recreatie en Toerisme.....	33
Onze toekomst.....	36
Duurzame ontwikkeling	37
De veranderende rol van de gemeente	39
Onze leefomgeving	43
Ruimte en groen.....	44
Wonen en leefbaarheid.....	45
Openbare orde en veiligheid	47
Wegen en verkeer	49
Onze portemonnee	53
Algemeen	66
Lokale heffingen.....	67
Belastingdruk.....	74
Weerstandsvermogen	78
Berekening weerstandsratio	84
Kapitaalgoederen.....	88
Financiering, EMU-saldo	99
Bedrijfsvoering	106
Verbonden partijen	112
Grondbeleid	119
Bijlage I - Meerjarenbegroting 2022 - 2026	124
Bijlage II - Financiële beleidskaders	129
Bijlage III - Verplichte beleidsindicatoren.....	133
Bijlage IV - Taakvelden BBV.....	134
Bijlage V - Dynamische prioriteitenlijst	136
Bijlage VI - Toelichting taakvelden	146
Bijlage VII - Lijst met afkortingen.....	149
Bijlage VIII - Lijst met erkende dorpsbelangen	152

Voorwoord Begroting 2022

De Begroting 2022 is de laatste begroting van onze Bestuursperiode 2018-2022. Wij zijn trots dat we het bestuursprogramma grotendeels kunnen afronden. Grotendeels omdat we zien dat bepaalde besluitvormingstrajecten langer doorlopen dan we in het voorjaar hadden ingeschat. Hier zijn verschillende redenen voor die in deze begroting worden toegelicht. Desondanks zijn we trots waar we nu staan en dragen we tevreden onze portefeuilles over aan het nieuwe bestuur.

In de Kadernota 2022 en in de begroting 2021 informeerden wij u over de ambities voor de komende twee jaren. Deze ambities zijn tot de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022 actueel.

In de laatste maanden leggen we expliciet de focus op:

- Wonen (met name woningbouw);
- Duurzaamheid/Cittaslow.

In de begroting 2022 vindt u ook een eerste aanzet voor een meerjarig investeringsplan. Het plan dient als hulpmiddel voor de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen en het nieuwe bestuursprogramma 2022-2026. In het kader van een zogenaamde 'warme overdracht' naar een nieuwe bestuursperiode stellen we voor om structureel € 500.000 te reserveren voor het meerjarig investeringsplan.

Ook vragen wij u in te stemmen met een aantal structurele bestuurlijke bestedingsvoorstellen zoals renovatie sportpark Odoorn, GVVP, een adviseur Openbare Orde en Veiligheid en een aantal incidentele bestuurlijke bestedingsvoorstellen zoals project wonen met zorg, vervolg van de dorpsbudgetten en de inzet van trainees.

Tevens is de septembercircularaire 2021 verwerkt in deze begroting. Wij zijn verheugd dat deze circularaire positief heeft uitgepakt waardoor we financiële ruimte beschikbaar houden voor het nieuwe bestuur. Er komen de komende jaren veel uitdagingen op ons af op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie en ook veel investeringen zoals blijkt uit het meerjarig investeringsplan.

We concluderen dat er sprake is van een gezonde financiële positie van onze gemeente en dat de reservepositie over de gehele bestuursperiode vrijwel gelijk is gebleven. Dit is een goede basis voor de start van een nieuwe bestuursperiode.

College van burgemeester en wethouders

Samenvatting op hoofdlijnen

In dit hoofdstuk leest u een samenvatting op hoofdlijnen van het beleid en de financiën van de Begroting 2022. We gaan in op de ambities, speerpunten, het Bestuursprogramma 2018-2022 en doelen, de lokale lastendruk, de bezuinigingen, de bestedingsvoorstellen en de hoogte van het begrotingssaldo en het budget beleidsintensivering (de knoppen 1 en 2).

Ambities, speerpunten, bestuursprogramma en doelen

In de volgende hoofdstukken lichten we de ambities, speerpunten en het Bestuursprogramma 2018-2022 toe. Onze focus ligt op:

- Wonen (met name woningbouw);
- Duurzaamheid/Cittaslow.

Ambities en speerpunten zijn van belang om keuzes in de financiën te maken. Bij de bestedingsvoorstellen 2022 is veelal een relatie te leggen met ambities, speerpunten en het bestuursprogramma. De doelen zijn bij de verschillende subthema's uitgewerkt.

Afronden Bestuursprogramma 2018-2022 en anticiperen op nieuwe bestuursperiode

Deze begroting is de laatste van de huidige bestuursperiode en staat in het teken van afronding van het Bestuursprogramma 2018-2022. Wij zijn trots dat we grotendeels het bestuursprogramma kunnen afronden en de verwachtingen naar de inwoners kunnen waarmaken.

We anticiperen op de nieuwe bestuursperiode door in deze Begroting 2022 niet met aanvullende ambities en speerpunten te komen. We vinden een goede overdracht aan een nieuw bestuur belangrijk en gaan we een overdrachtsdocument maken, zodat een 'warme' overdracht naar een nieuw bestuur mogelijk is. Een onderdeel van deze overdracht is dat er sprake is van een gezonde financiële positie van onze gemeente. Dit is een goede basis voor de start van een nieuwe bestuursperiode.

Meerjarig investeringsplan

In de Kadernota 2022 hebben we, mede op uw verzoek, een aanzet voor een meerjarig investeringsplan toegezegd. In de begroting 2022 bieden wij u een eerste aanzet van dit plan aan. Het plan is indicatief, nog niet volledig en dynamisch, want we actualiseren dit plan periodiek. Het plan dient als hulpmiddel voor de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen en uiteindelijk het nieuwe bestuursprogramma 2022-2026. In het kader van een 'warme overdracht' naar een nieuwe bestuursperiode stellen we voor om € 500.000 te reserveren voor het meerjarig investeringsplan.

Lokale lastendruk

De lastendruk voor 2022 komt uit op 1,49%. Dit betekent voor een gemiddeld huishouden een stijging van afgerond € 13 per jaar. In de paragraaf Lokale Heffingen lichten we dit verder toe.

Bestedingsvoorstellen

We willen twee keer per jaar een integrale afweging maken over de bestedingsvoorstellen, namelijk bij de begroting en bij de BERAP 2022-I.

In de Kadernota 2022 heeft u ingestemd met de autonome bestedingsvoorstellen 2022. Ook hebben we in de Begroting 2022 een aantal nieuwe autonome voorstellen opgenomen. Deze onderwerpen zien we als autonoom, omdat dit onvermijdbare lasten zijn. Hieronder een overzicht van deze voorstellen.

Nr.	Onderwerp	Structureel	Incidenteel
	Autonome voorstellen	2022	2022
1	1. Omgevingsvisie		80.000
	2. Dienstverlening		0
2	Onderhoud bruggen	50.000	
3	Onderhoud wegen (€ 1 miljoen)	0	
4	Sportinrichtingselementen buitensport	2.750	
	Totaal:	52.750	80.000

In de Kadernota 2022 hebben we uw raad gevraagd om reactie te geven ten aanzien van de bestuurlijke bestedingsvoorstellen. We hebben uw reacties in ons voorstel van deze Begroting 2022 meegenomen. Wij vragen de raad om in te stemmen met de volgende bestuurlijke bestedingsvoorstellen met een hoge bestuurlijke prioriteit.

Nr.	Onderwerp	Structureel	Incidenteel
	Bestuurlijke voorstellen met hoge prioriteit	2022	2022
1	Verkeersmaatregelen uit het GVVP	37.500	
2	Renovatie sportpark Odoorn	100.000	750.000
3	Budget dorpsbudgetten		100.000
4	Trainees kiezen voor de toekomst		200.000
5	Project wonen en zorg		86.500
6	OOV capaciteit (1 FTE)	88.000	
7	Ouderen adviseur		46.000
8	Eikenprocessierups	35.000	
9	Beheerder Willibrordkerk		20.000
10	Laaggeletterdheid		40.000
11	Programmamanager centrum Exloo		50.000
12	Project BOCE beleidsagenda		35.000
13	Drents energieloket		0
14	Zon op het dak (initiatief provincie)		0
15	Klare taal (inwoners, raad etc.)		30.000
16	Formatie Wmo	0	
17	Extra inzet webwinkel	25.000	
18	2e Exloërmond herstructurering openbare ruimte	p.m.	
19	Borger-West		0
20	Snelfietsroute Borger-Exloo	52.500	
21	Volkshuisvestingsfonds		30.000
22	Wedeka, scenario's	p.m.	
23	Nieuwe woonvisie		30.000
24	Klimaatadaptatie/DPRA	11.500	
25	Vitale vakantieparken		30.000
26	Buurtbemiddeling		p.m.
	Totaal:	349.500	1.447.500

Voor een verdere toelichting op de bestedingsvoorstellen verwijzen we naar de bijlage Dynamische Prioriteiten Lijst (DPL).

Geactualiseerde saldi

In deze sectie presenteren we de geactualiseerde stand van Saldo begroting (knop 1) en het budget Beleidsintensivering (knop 2).

Knop 1: Saldo begroting

Hieronder volgt een toelichting op de financiële mutaties die hebben plaatsgevonden op knop 1 Saldo begroting sinds de Kadernota 2022.

Knop 1 Saldo begroting	2022	2023	2024	2025	2026
Stand Kadernota 2022	455.776	164.453	16.389	164.178	164.178
1. Financiering	197.145	191.800	393.855	304.403	411.706
2. Meicirculaire 2021	350.000	175.000	25.000	-25.000	1.021.000
3. Index (Bedrijfsvoering, OZB etc.)					-577.229
4. Areaaluitbreiding OZB	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000
5. Actualisatie budgetten	37.909	41.677	67.884	66.262	33.169
6. Overhevelen naar knop 2	-600.000				
7. Autonome bestedingsvoorstellen	-52.750	-52.750	-102.750	-152.750	-202.750
8. Bestuurlijke bestedingsvoorstellen	-349.500	-349.500	-349.500	-349.500	-349.500
9. Septembercirculaire 2021		700.000	700.000	800.000	900.000
10. Reservering meerjarig inv.plan		-500.000	-500.000	-500.000	-500.000
Stand begroting 2022	113.580	445.680	325.878	382.592	975.574

Toelichting

1. De financiering betreft aanpassingen van kapitaallasten en rente met betrekking tot vaste activa, reserves, voorzieningen en vaste geldleningen.
2. Dit betreft de wijziging als gevolg van de Meicirculaire 2021. Hierover bent u geïnformeerd aan de hand van een memo voor het zomerreces.
3. Dit betreft de indexering van jaarschijf 2026, zoals bedrijfsvoering, OZB, verbonden partijen etc.
4. Vanwege de grote vraag naar kavels en verbouwvergunningen kunnen we het areaal van de OZB uitbreiden en dat resulteert in een voordeel.
5. Vele budgetten zoals energielasten, huuropbrengsten in de begroting zijn gecontroleerd. Dit resulteert in een klein voordeel. Ook de meest recente RUD begroting valt lager uit dan de raming die is opgenomen in de kadernota 2022 en dat resulteert in een voordeel.
6. Doordat jaarschijf 2022 van knop 1 hoger uitvalt dan de jaren erna kon een deel worden overgeheveld naar knop 2.
7. Dit betreft de structurele autonome bestedingsvoorstellen. Voor verdere informatie verwijzen we naar de DPL.
8. Dit betreft de structurele bestuurlijke bestedingsvoorstellen met hoge prioriteit. Voor verdere informatie verwijzen we naar de DPL.
9. Het effect van de septembercirculaire voor de jaren 2023 en daarna. Het effect voor 2022 is verwerkt in knop 2.
10. Het voorstel is om € 500.000 te reserveren voor het meerjarig investeringsplan.

Knop 2: Budget beleidsintensivering

Hieronder het overzicht met toelichting van knop 2 budget beleidsintensivering met de mutaties sinds de Kadernota 2022.

Knop 2 Beleidsintensivering	2022	2023	2024	2025	2026
Stand Kadernota 2022	272.811	1.003.660	1.115.772	1.115.772	1.115.772
1. Overgeheveld vanuit knop 1	600.000				
2. Autonome bestedingsvoorstellen	-80.000				
3. Bestuurlijke bestedingsvoorstellen	-1.447.500				
4. Septembercirculaire 2021	975.000				
Stand begroting 2022	320.311	1.003.660	1.115.772	1.115.772	1.115.772

Toelichting

1. We hevelen een deel over van knop 1 naar knop 2, omdat knop 1 hiervoor voldoende ruimte had.
2. Dit betreft de incidentele autonome bestedingsvoorstellen. Voor verdere informatie verwijzen we naar de DPL.
3. Dit betreft de incidentele bestuurlijke bestedingsvoorstellen met hoge prioriteit. Voor verdere informatie verwijzen we naar de DPL.
4. Het effect van de septembercirculaire voor 2022 bestaat uit accres (€ 600.000) en het vervallen van de opschalingskorting in 2022 (€ 375.000). We voegen het hele bedrag toe aan budget beleidsintensivering, zodat deze weer sluit met voldoende budget voor BERAP 2022-I.

De stand van deze knop 2 Beleidsintensivering bedraagt na alle mutaties € 320.311 en er is, conform financieel kader, voldoende budget beschikbaar voor nieuw beleid ten behoeve van BERAP 2022-I, namelijk € 250.000.

Voorstel begroting 2022

Inleiding

In de Begroting 2022 leest u de voorstellen en besluiten uit de Kadernota 2022 en een toelichting op de beslispunten van deze begroting.

Voorstellen en besluiten Kadernota 2022

- de ambities en speerpunten voor de komende periode;
- de Financiële kaders 2022;
- de Autonome bestedingsvoorstellen 2022;
- het gedifferentieerd tarief Toeristenbelasting 2022.

Uit de input van de vergadering van 24 juni 2021 op de bestuurlijke bestedingsvoorstellen 2022, blijkt een breed draagvlak voor de volgende bestuurlijke bestedingsvoorstellen:

Structureel

- Renovatie Sportpark Odoorn;
- GVVP.

Incidenteel

- Ouderenadviseur;
- Dorpsbudgetten;
- Project wonen met zorg;
- Trainees.

Ook het structurele bestuurlijke bestedingsvoorstel Capaciteit Openbare Orde en Veiligheid zijn door meerdere fracties genoemd. Dit voorstel was in de Kadernota 2022 PM geraamd en is in de Begroting 2022 op € 88.000 begroot en betreft 1 fte.

Wij hebben in ons voorstel voor de bestuurlijke bestedingsvoorstellen 2022 van deze begroting rekening gehouden met uw input.

Motie Renovatie Sportpark Odoorn

In de Begroting 2022 geven wij uitvoering aan de aangenomen motie Renovatie Sportpark Odoorn. Wij stellen middelen beschikbaar om te komen tot een plan van aanpak voor de renovatie van sportpark Harm Kuiper met een financiële onderbouwing en aandacht voor breedtesport en duurzaamheidsaspecten.

Het gehele plan voor de uitvoering wordt u in een separate raadsvergadering aangeboden.

Begroting 2022

Afronden Bestuursprogramma 2018-2022

Deze begroting is de laatste van de huidige bestuursperiode en staat in het teken van afronding van het Bestuursprogramma 2018-2022. In het hoofdstuk Bestuursprogramma 2018-2022 geven we de actuele stand van zaken weer. Wij zijn trots dat we grotendeels het bestuursprogramma kunnen afronden en de verwachtingen naar de inwoners kunnen waarmaken.

Anticiperen op nieuwe bestuursperiode

Op 16 maart 2022 vinden er gemeenteraadsverkiezingen plaats. We vinden een goede overdracht aan een nieuw bestuur belangrijk. Om dit te realiseren gaan we een overdrachtsdocument maken, zodat een 'warme' overdracht naar een nieuw bestuur mogelijk is.

We anticiperen op de nieuwe bestuursperiode door in de Begroting 2022 niet met aanvullende ambities en speerpunten te komen.

Bij de overdracht aan het nieuwe bestuur is het van belang dat de financiën op orde zijn. Uit de beoordeling van onze toezichthouder, de provincie Drenthe, blijkt dat onze begroting structureel en ook reëel in evenwicht is. Aanvullend kunnen we melden dat alle jaarschijven van onze meerjarenraming positief zijn en dat in de VAR voldoende middelen aanwezig zijn om incidentele nieuwe bestedingsvoorstellen voor de nieuwe bestuursperiode te dekken. Uit de paragraaf Weerstandsvermogen blijkt tevens dat er sprake is van een gezonde financiële positie van onze gemeente. Dit is een goede basis voor de start van een nieuwe bestuursperiode.

Meerjarig investeringsplan

In de Kadernota 2022 hebben we, mede op uw verzoek, een aanzet voor een meerjarig investeringsplan toegezegd. In de begroting 2022 bieden wij u een eerste aanzet van dit plan aan. Het plan is indicatief, nog niet volledig en dynamisch, want we actualiseren dit plan periodiek. Het plan dient als hulpmiddel voor de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen en uiteindelijk het nieuwe bestuursprogramma 2022-2026.

We realiseren ons dat onderdelen van dit plan zoals huisvesting van onderwijs nog niet gereed zijn. Het is onze intentie om periodiek het plan te actualiseren. Het doel van dit plan is om u inzicht te geven welke investeringen de komende jaren op ons af komen. Het gaat om forse investeringen voor de binnensport, buitensport en huisvesting van onderwijs. De totale investeringen bedragen enkele tientallen miljoenen euro's en in onze Begroting 2022 en meerjarenraming hebben we geen financiële ruimte om de kapitaallasten van deze investeringen te dekken. Dit betekent dat we bij de integrale afweging voor nieuw beleid rekening moeten houden met deze investeringen. Dat kan tot gevolg hebben dat we financiële ruimte moeten maken voor deze investeringen en aan één van de knoppen moeten draaien, zoals belasting verhogen en/of bezuinigingen.

In het kader van een 'warme overdracht' hebben we een aanvang gemaakt om structureel middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het Meerjarig investeringsplan. Middels een afzonderlijk beslispunt vragen we u vanaf 2023 om structureel € 500.000 te reserveren voor dit Meerjarig investeringsplan.

Aanvullend adviseren we uw raad om de verwachte voordelen van de herverdeling van het gemeentefonds te reserveren voor het Bestuursprogramma 2022-2026 en/of Meerjarig investeringsplan. Ook adviseren wij indien als gevolg van de financiële situatie van alle gemeenten "de koek van het gemeentefonds groter wordt", om deze middelen te reserveren voor het Bestuursprogramma 2022-2026 en / of Meerjarig investeringsplan.

Onzekerheden

In de Kadernota 2022 hebben we u geïnformeerd over de volgende risico's en onzekerheden voor deze en de komende bestuursperiode:

1. Herziening Gemeentefonds;
2. Corona.

In de Begroting 2022 geven wij u een update van deze risico's en onzekerheden.

1. Herziening Gemeentefonds

Wij hebben we u periodiek over de herziening van het gemeentefonds geïnformeerd. De mogelijke financiële effecten kunnen vanaf 2023 fors zijn en kunnen zowel positief als negatief zijn.

Uit voorlopige berekeningen bleek dat de financiële effecten samengevat als volgt waren: van Oost naar West en van platteland naar stad. Vervolgens hebben we samen met uw raad een actief lobbytraject gevoerd met name via de P-10. Uit recente berekeningen

blijkt dat onze gemeente een voordeel van € 46 per inwoner heeft. Daarmee lijkt de kans op een nadeel na invoering in 2023 voor onze gemeente steeds kleiner te worden. Het lijkt erop dat ons lobbytraject effectief is geweest en we willen uw raad dan ook op deze wijze danken voor uw constructieve bijdrage aan dit lobbytraject.

In het najaar volgt consultatie van de VNG en mogelijk leidt dit nog tot aanpassingen van de berekeningen. Het is de verwachting dat het nieuwe kabinet vervolgens een besluit neemt. Via de overleggroep Financiën houden wij u op de hoogte van actuele ontwikkelingen.

2. Corona

We hebben van het Rijk voor diverse taken compensatie ontvangen voor de hogere lasten en op andere taken ook voor lagere opbrengsten. Het is onze verwachting dat deze middelen, samen met de nog te ontvangen middelen, voldoende zijn om de financiële gevolgen van corona te compenseren. Bij deze begroting ontvangt u tevens een financiële update over het jaar 2021 over de financiële gevolgen van corona voor 2021. Deze informatie verwerken wij in de Bestuursrapportage 2021-II.

Beslispunten

Hieronder geven we de beslispunten van deze begroting weer. Wij vragen uw raad in te stemmen met de volgende punten:

1. In te stemmen met de ambities, speerpunten en doelen voor 2022.
2. In te stemmen met de autonome en bestuurlijke bestedingsvoorstellen 2022.
3. In te stemmen met een dotatie van € 500.000 van de Bufferreserve Gronden aan de VAR.
4. Kennis te nemen van het Meerjarig investeringsplan en vanaf 2023 hiervoor structureel € 500.000 te reserveren.
5. In te stemmen met de stijging van het tarief OZB van 1,75%.
6. In te stemmen met uitgangspunten voor de tarieven afvalstoffenheffing en rioolrechten.
7. De begroting 2022 verder vast te stellen.

Ten opzichte van voorgaande jaren zijn de beslispunten 3 en 4 nieuw. Beslispunt 3 is toegevoegd in verband met de toezegging hierover in de Kadernota 2022. Beslispunt 4 is toegevoegd in verband met de grote vraag naar kavels en dat hierdoor de Bufferreserve Gronden substantieel hoger is dan de risico's van gronden.

Een toelichting op deze beslispunten vindt u verder in deze begroting en in het raadsvoorstel.

Ambities

De Begroting 2021 bevatte de basis voor de ambities in de jaren 2021 en 2022:

Hoofdthema's	Ambities
People	Leefbaarheid en voorzieningen
	Sociaal Domein
	Wonen (inclusief bouwen en zorg)
Planet	Duurzaamheid (inclusief Cittaslow)
Profit	Recreatie en Toerisme

We willen in 2022 bijzonder willen inzetten op:

1. Wonen (met name Woningbouw);
2. Duurzaamheid/Cittaslow.

Het inzetten op deze ambities betekent in de praktijk het afmaken van ontwikkelingen die we in gang hebben gezet. Het jaar 2022 zal ook een jaar worden van nieuwe ambities, omdat een nieuwe bestuursperiode aanbreekt.

	<p><u>Wonen</u></p> <p>De woningmarkt draait op volle toeren en we zien een grote schaarste in de beschikbare woningvoorraad. Als gemeente spelen we daarop in door woningbouw in Daalkampen en Nieuw-Buinen verder uit te breiden. Ook ontwikkelen we inbreidingslocaties in de dorpen op plekken waar dat nog mogelijk is. Naast uitbreiding van het beschikbare woningaanbod besteden we aandacht aan het aspect leefbaarheid. Dit doen we onder andere door uitvoering te geven aan het programma centrum Exloo en projecten in de Monden (o.a. via de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe). Op het gebied van visievorming werken we verder aan het project wonen met zorg en er staat een nieuwe woonvisie op het programma. Tot slot heeft verduurzaming van de huidige woningvoorraad onze aandacht doordat we bijdragen aan het volkshuisvestingsfonds.</p>
--	---

Duurzaamheid/Cittaslow

Op het gebied van duurzaamheid staan we als gemeente voor een aantal grote uitdagingen uit het Klimaatakkoord. Als gemeente kunnen we niet anders dan gewoon aan de slag gaan met de doelstellingen. In 2022 gaan we de Transitie Visie Warmte vaststellen en informeren we de verschillende dorpen in onze gemeente over het Wijkuitvoeringsplan. Verder nemen we deel aan de Regionale Energie Transitie (RES) en participeren we in regionale initiatieven zoals Zon op het Dak. Ook op het gebied van klimaatadaptatie zetten we de eerste stappen. Hiervoor is recentelijk een projectleider aangesteld.

We doen als gemeente graag mee. Zo verduurzamen we ons maatschappelijk vastgoed en houden we bij renovatie of nieuwbouw van maatschappelijk vastgoed rekening met de duurzaamheidsdoelstellingen. In het indicatief Meerjarig investeringsplan hebben we voor diverse gebouwen van onze gemeente de geraamde investeringskosten voor verduurzaming in beeld gebracht. Dit gaat om grote bedragen en vraagt om verdere visievorming en prioritering.

Het Rijk heeft nog geen middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. De verwachting is dat het nieuwe kabinet hier uitsluitsel over zal geven.

De principes van Cittaslow helpen ons met het maken van keuzes op het gebied van natuur, milieu, recreatie en leefbaarheid. Bij het ontwikkelen van beleid houden we rekening met de principes van Cittaslow zoals gastvrijheid, het gebruik van streekproducten en hergebruik. Cittaslow is daarmee een overkoepelend begrip in de beleids- en visievorming.

Speerpunten

De speerpunten in de begroting 2021 en de kadernota 2022 zijn nog steeds actueel.

2022	Speerpunten
	<ul style="list-style-type: none">• Duurzaamheid;• Uitvoering Kern en Kader/leefgebied en sport;• Regiodeal;• Uitvoering GVVP;• Omgevingswet;• Omgevingsvisie/toekomstvisie;• Doorontwikkeling Sociaal Domein (inclusief preventie);• Coronamaatregelen.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is al toegelicht bij de ambities.

Doorontwikkeling Kern & Kader/leefgebied en sport

Op het gebied van Kern & Kader zijn er meerdere ontwikkelingen relevant die dit onderwerp tot een speerpunt maken. Zo zal 2022 in het teken staan van besluitvorming over de visie op binnensport. Verder hopen we rond de zomer van 2022 te starten met de renovatie van Sportpark Odoorn. Ook het opstellen van een integraal huisvestingsplan (IHP) voor het onderwijs behoort tot het programma. De doelen van het programma Kern & Kader zijn verder uitgewerkt in het subthema Wonen en leefbaarheid.

Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe 2019-2023

De uitvoering van de Regio Deal gaat in 2022 op volle vaart door. We werken als penvoerder aan vier projecten, namelijk: Open Science Hub, Blue Zone Innovations, Proeftuin Toekomstbestendig 2e Exloërmond en Expeditie de Monden.

Uitvoering GVVP

De gehele bestuursperiode is de uitvoering van het GVVP al een speerpunt en ook in 2022 zullen we aan diverse projecten uitvoering geven. Zo staan de Valtherweg-Exloërweg en Dwarsdiep/Dwarskade Nieuw-Buinen op het programma en is de Zuiderdiep in Drouwenermond in voorbereiding.

Omgevingswet

We bereiden ons voor op de invoering van de Omgevingswet per 1 juli 2022. Dit betekent dat onze werkprocessen worden afgestemd en ingeregeld op de vereisten van de Omgevingswet. Vanaf begin 2022 starten we met oefenen van de omgevingswetprocedures. Zowel om hiermee ervaring op te doen alsook om eventuele verbeterpunten vroegtijdig op te sporen. Bestuurlijk vraagt de invoering van de wet om besluitvorming op een aantal punten (onder meer adviesrecht, participatie, planschade, delegatie en leges). Voor een deel hiervan zal de inhoudelijke voorbereiding al in 2021 worden opgestart. Een ander deel zal in het eerste half jaar van 2022 ter besluitvorming worden voorgelegd.

Omgevingsvisie/toekomstvisie

De Omgevingsvisie vormt een belangrijke inhoudelijke leidraad bij de invoering van de omgevingswet. Hierin leggen we onze beleidsmatige ambities voor de fysieke leefomgeving (in brede zin) vast. We leggen aan de "zittende" raad een concept van de omgevingsvisie voor. Een groot deel van het formele traject tot vaststelling (inspraak en besluitvorming) zal in de loop van 2022 plaats vinden.

Doorontwikkeling Sociaal Domein

Naar verwachting wordt er in heel 2022 nog gewerkt aan de doorontwikkeling. Het is een omvangrijk programma met zes deelprojecten. We verwachten in 2022 op het gebied van preventie en monitoring de eerste resultaten op te leveren. De doorontwikkeling zal naar verwachting zorgen voor een actualisatie van het beleid waar we in de komende jaren mee vooruit kunnen.

Coronamaatregelen

Corona is momenteel nog steeds in ons midden en hoe 2022 wordt beïnvloed door corona is nog onzeker. Het is goed mogelijk dat er in 2022 nog moet worden ingezet op de uitvoering van diverse coronamaatregelen. Dit is met name afhankelijk van de maatregelen die door het Rijk worden bepaald.

Bestuursprogramma

De evaluatie van het Bestuurprogramma 2018-2022 resulteerde in een top 13 van onderwerpen waar het college een doelstelling aan heeft gekoppeld, die moet zijn behaald voor de nieuwe verkiezingen in maart 2022. Deze onderwerpen komen veelal overeen met de ambities, speerpunten en doelstellingen in deze begroting.

Bij het opstellen van de begroting 2022 constateerden wij dat sommige doelstellingen niet volledig afgerond kunnen worden op 1 maart 2022 en dat leidt tot aanpassing van de planning. De verwachting is echter wel dat eind 2022 alle doelstellingen zijn bereikt. In onderstaande tabel een totaaloverzicht.

Nr	Onderwerp/doelstelling	Stand van zaken 01-09-2021	Planning
1	Integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs: Het IHP is opgesteld en vastgesteld door de raad uiterlijk begin 2022.	Het IHP wordt gezamenlijk opgesteld met OPO, CKC en Primenius en het Esdal College. Ook het duurzaamheidsaspect wordt hierbij betrokken. Binnenkort wordt gestart met een startconferentie. Mede door vertraging van de landelijke wetgeving gaat het proces meer tijd kosten. Dit betekent dat vaststelling tweede helft 2022 wordt voorzien.	Besluitvorming raad derde kwartaal 2022.
2	Doorontwikkeling Sociaal Domein: De deelprojecten monitoring en preventieplan zijn gereed.	Het programma loopt. Er is een programmamanager aangesteld en er zijn projectleiders voor de deelprojecten. Deze deelprojecten lopen ook en er wordt hard aan gewerkt. Daarnaast zijn er data gepland voor bijeenkomsten met de raad en er is een planning voor het betrekken van externe partijen en inwoners.	
3	Fietsroute: Er dient een onderhoudsplan voor de fietsroutes te zijn opgesteld. Verder is de wens om de fietsroute Borger-Ees en de doorfietsroute Emmen naar het noorden te realiseren.	Er is een opdracht gegeven voor de eerste fase van het 'Fietsplan Borger-Odoorn'. Dit betreft met name de inventarisatie. Op basis van deze fase volgt de analyse inclusief prioriteringsvoorstel en kostenraming. Realisatie van de fietsroutes Borger-Exloo en Borger-Emmen-Coevorden zal niet plaatsvinden voor maart 2022. Wel wordt gestreefd naar een volgende stap te maken in de planvorming van deze routes. De planvorming voor opwaardering (met name verbreding) van de fietsroute Borger-Exloo moet nog worden opgestart. Dit project is onderdeel van de uiteindelijke doorfietsroute Borger-Emmen-Coevorden en zal daarom ook aan de provinciale kwaliteitseisen voor een dergelijke route moeten voldoen. In BOCE-verband is, in afstemming met de provincie Drenthe, aangegeven dat wat de gemeente Borger-Odoorn betreft gestart wordt met dit deeltracé. Op	De rapportage over de eerste fase van het 'Fietsplan Borger-Odoorn' is gereed in het eerste kwartaal van 2022. Vooruitlopend op de totale realisatie van een doorfietsroute Borger-Emmen-Coevorden wil Borger-Odoorn alvast starten met voorbereiding en realisatie van het opwaarderen van het traject Borger-Exloo. Ook omdat het opwaarderen van deze route al gewenst is zonder dat er sprake is van een totale BOCE-route. In BOCE-verband wordt gewerkt aan een variantenonderzoek en knelpuntenanalyse voor het resterende deel op de route Borger-Emmen-

		andere delen van de route is nog nader onderzoek nodig. De verdere afstemming hierover zal in het najaar 2021 plaatsvinden.	Coevorden. Op basis van dat onderzoek zullen de daaropvolgende vervolgstappen worden bepaald.
4	Woonvisie: Er dient een uitvoeringsplan te zijn opgesteld waarin per kern is uitgewerkt wat er concreet gaat gebeuren.	In de toelichting van deze doelstelling wordt het onderzoek naar inbreidingslocaties in de dorpen bedoeld. Dit wordt in 2021 afgerond. Wat betreft een nieuwe Woonvisie: in oktober is er een uitgangspuntennotitie gereed voor een nieuwe Woonvisie. Er wordt in deze begroting € 30.000 gevraagd om de woonvisie op te stellen.	
5	Omgevingsvisie: De omgevingsvisie dient begin volgend jaar gereed te zijn. Het proces loopt volgens planning.	Momenteel wordt gesproken over het proces. Er wordt naar verwachting eerst een concept omgevingsvisie opgesteld en aangeboden in het eerste kwartaal 2022. Eind derde kwartaal 2022 zal de definitieve omgevingsvisie gereed zijn.	Definitieve omgevingsvisie is oktober 2022 gereed.
6	Duurzaamheid/klimaatadaptatie: De klimaatdialoog moet zijn gevoerd en verankerd in beleid.	Projectleider wordt momenteel geworven. Uitvoeringskosten zijn niet geraamd en niet duidelijk is of die binnen de begroting uit te voeren zijn. Het is maar de vraag of we dit gaan redden. Klimaatdialoog zal zomer 2022 doorlopen.	Gereed voor september 2022.
7	IBOR: Het plan IBOR moet zijn vastgesteld door de raad.	Een tweetal bijpraatsessies hebben plaatsgevonden, waarvan de laatste op 20 september. Het rapport IBOR is aangeleverd aan de agendacommissie.	Vierde kwartaal 2021 is besluitvorming in de raad.
8	Gebiedsfonds Wind: Het gebiedsfonds moet functioneren.	Gebiedsfonds bevindt zich in de afrondende fase en per 1 januari 2022 is het fonds operationeel.	
9	Open Science Hub Exloo: Met onze samenwerkingspartners hebben we onomkeerbare stappen gezet richting de opening van de Open Science Hub.	De subsidieaanvraag voor een bedrag van € 295.000 is gehonoreerd. Astron werkt aan de uitwerking van de tentoonstelling en het onderwijsprogramma. De huisvesting is beoogd in Het Hallenhoes in Exloo. Realisatie zal naar verwachting tweede helft 2022 plaatsvinden.	
10	Sportpark Odoorn: Besluitvorming is afgerond en inrichtingsplan is gereed. Realisatie zomer 2022.	Momenteel wordt onder leiding van een extern bureau gewerkt aan een inrichtingsplan. Meerdere varianten zijn op dit moment nog aan de orde. De planning is nog steeds haalbaar.	
11	Participatievisie: Participatievisie en uitvoeringsagenda zijn door de raad vastgesteld.	De participatievisie ligt op schema. Hier wordt hard aan gewerkt. De uitvoeringsagenda wordt mogelijk later vastgesteld.	Uitvoeringsagenda wordt mogelijk juli 2022.
12	Aantrekkelijk Exloo: We hebben de beheerstichting vanuit onze taak en verantwoordelijkheid gefaciliteerd in het	Het programma waar het Plein van Exloo (inclusief Hallenhoes) binnen valt, komt 1 januari 2023 ten einde. Gereed voor maart 2022 is niet de oorspronkelijke planning.	Is gereed voor januari 2023.

	realiseren van het Hallenhoes.		
13	Borger-West: Opleveren van een visie op het gebied Borger-West voor definitieve gebiedsontwikkeling van met name het onderdeel 'Strijkijzer'.	Visie wordt aan gewerkt en loopt op schema.	

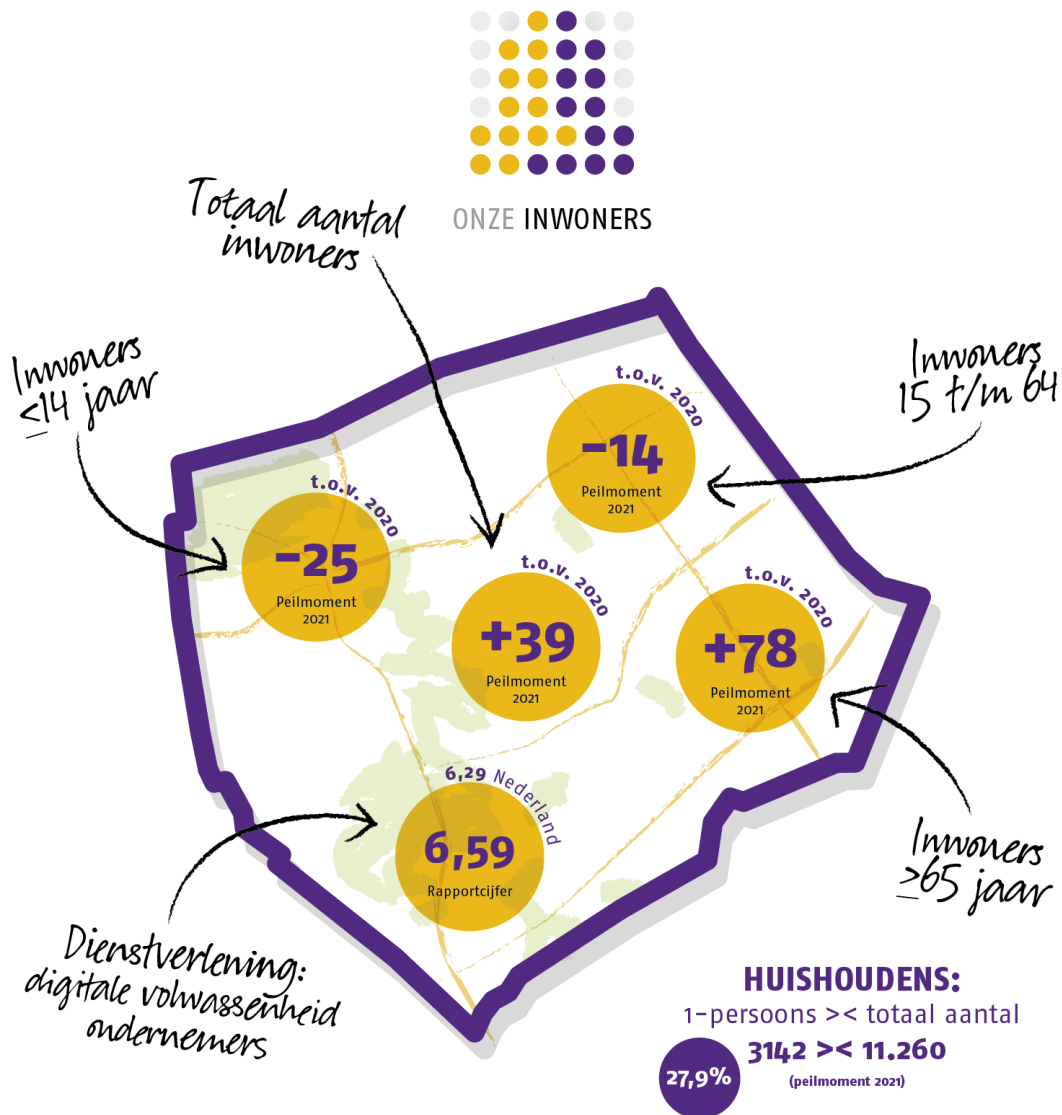
RECAPITULATIE VAN BATEN EN LASTEN

Hieronder is de recapitulatie van baten en lasten voor het jaar 2022 weergegeven. Dit overzicht bevat de baten en lasten per thema en een specificatie van Onze portemonnee. De baten en lasten van Onze portemonnee vormt het totaal van de Algemene dekkingsmiddelen en de onderdelen Overhead, Algemene lasten & baten, Vennootschapsbelasting, Beleidsintensivering, Calamiteiten & onvoorzien en Mutaties reserves.

THEMA'S / TAAKVELDEN	Lasten	Baten	Saldo
Thema 1 Onze inwoners	39.336.474	9.094.575	-30.241.899
Thema 2 Onze economie	568.725	1.766.634	1.197.909
Thema 3 Onze toekomst	3.742.834	24.011	-3.718.823
Thema 4 Onze leefomgeving	19.807.244	7.469.113	-12.338.131
Totaal thema's	63.455.277	18.354.332	-45.100.944
Treasury	684.355	911.419	227.063
OZB woningen	53.077	4.947.510	4.894.433
OZB niet-woningen	56.550	1.587.575	1.531.025
Belastingen overig	219.091	-	-219.091
Algemene uitkering gemeentefonds	175.699	43.445.398	43.269.699
Overige uitkeringen gemeentefonds		5.890.727	5.890.727
Totaal algemene dekkingsmiddelen	1.188.772	56.782.629	55.593.856
Overhead	9.463.433	100.167	-9.363.266
Algemene lasten, baten	133.428	-50.000	-183.428
Vennootschapsbelasting	-	-	-
Beleidsintensivering	320.311	-	-320.311
Calamiteiten, onvoorzien	50.000	-	-50.000
Saldo van baten en lasten	74.611.221	75.187.128	575.907
Mutaties reserves	1.146.453	684.126	-462.327
Resultaat	75.757.674	75.871.253	113.580

Zichtbaar is het huidige begrotingsaldo (knop 1) van € 113.580. Verder zien we de raming van budget beleidsintensivering (knop 2) van € 320.311. Tevens hebben we nog € 50.000 geraamd voor calamiteiten, onvoorzien.

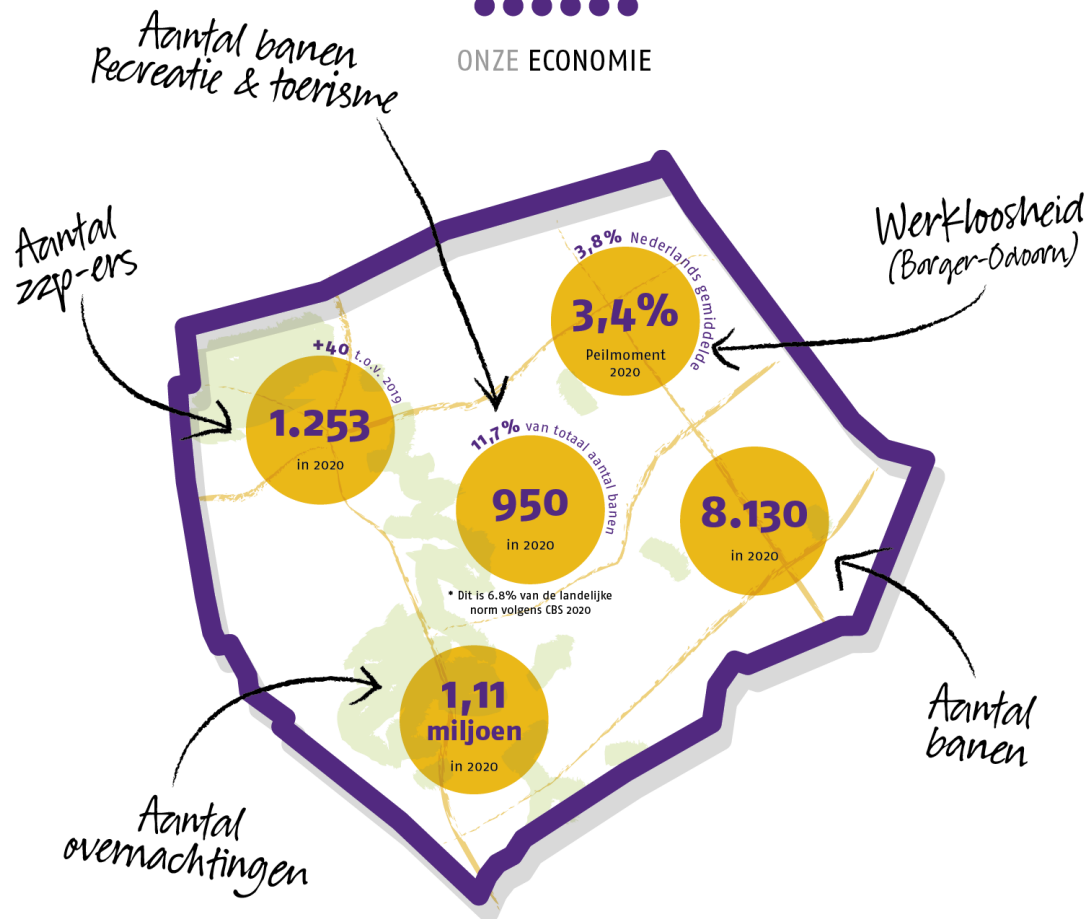
Onze inwoners

Onze economie

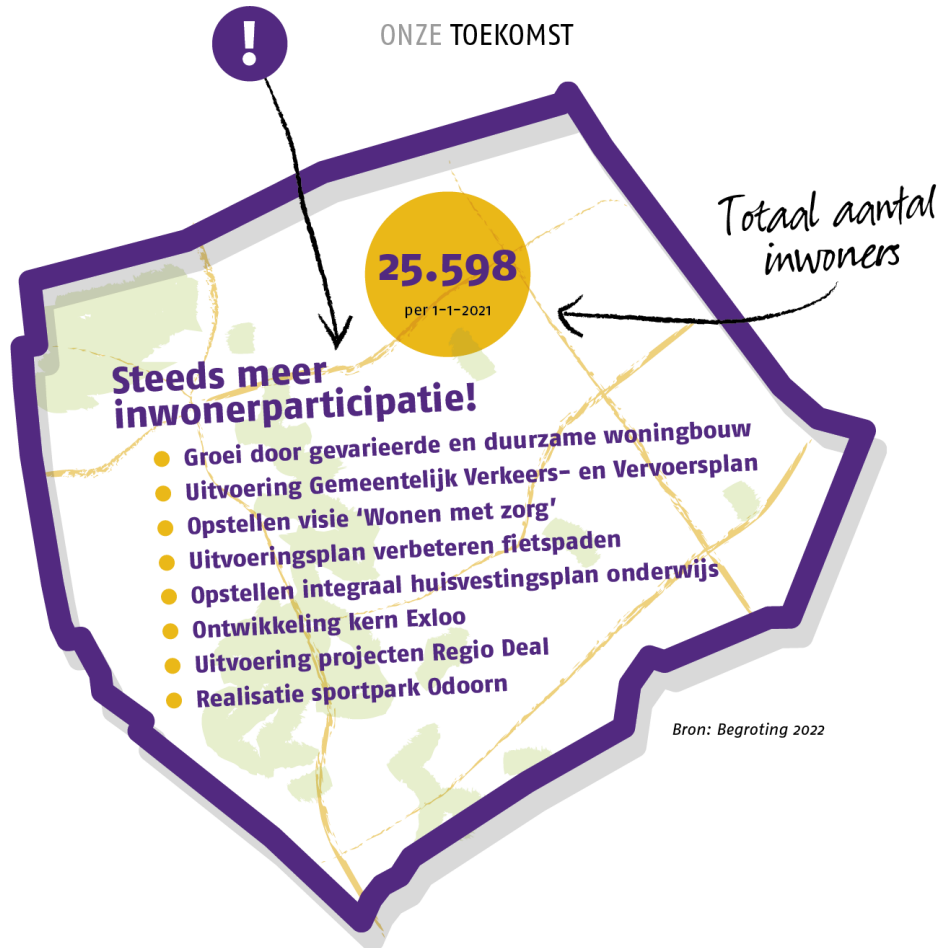
ONZE ECONOMIE

Onze toekomst

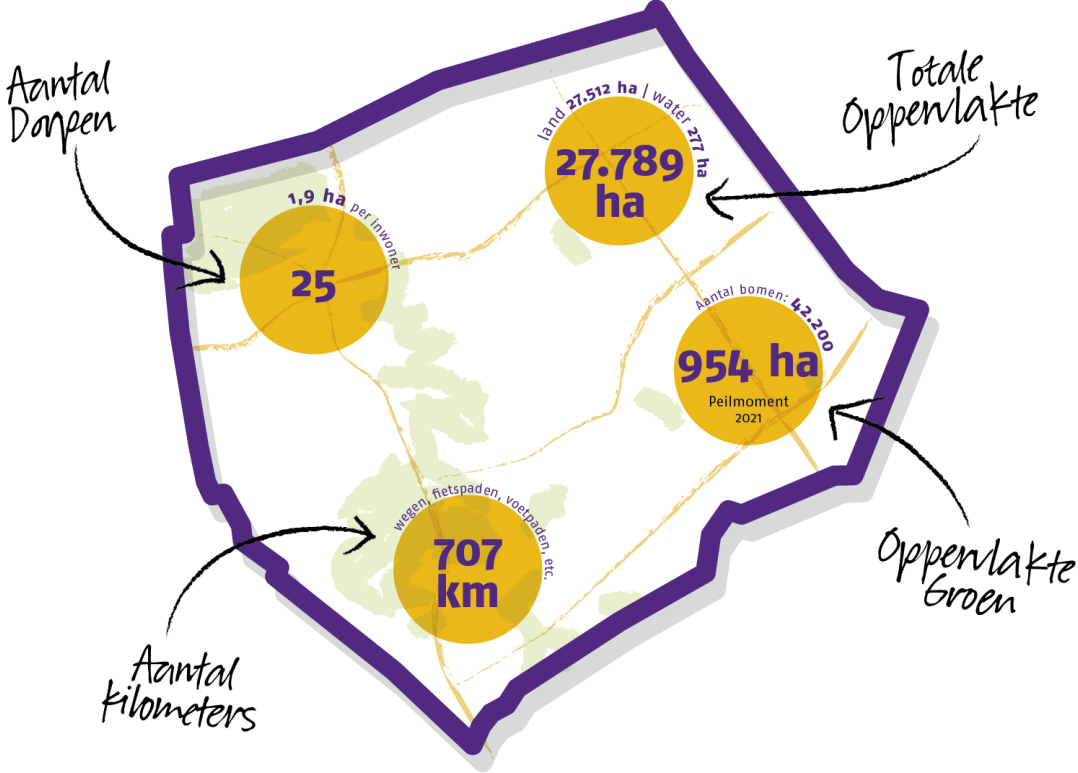
ONZE TOEKOMST

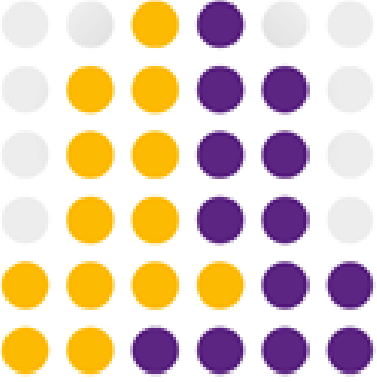
Onze leefomgeving

ONZE LEEFOMGEVING

ONZE INWONERS

	<p>Subthema's:</p> <ul style="list-style-type: none">- Sociaal domein;- Dienstverlening.
---	---

Sociaal Domein

Ambitie

Sinds 2015 heeft het Rijk drie decentralisaties uitgevoerd. Daardoor hebben we er als gemeente extra en omvangrijke wettelijke taken bij gekregen. In Borger-Odoorn hebben we deze decentralisaties breed en integraal opgepakt. We proberen zo slimme hulpvragen te vinden op het gebied van welzijn, zorg, onderwijs en participatie.

In 2021 is het programma doorontwikkeling sociaal domein gestart. Het gaat om een omvangrijk geheel dat twee jaar in beslag zal nemen. We kiezen er daarom voor om in 2022 beperkt nieuwe acties op te pakken omdat de focus op de uitvoering van het programma ligt.

Het programma bevat zes projecten. Prioriteit heeft het ontwikkelen van een visie op preventie door college en gemeenteraad. Tevens herijken we het regenboogmodel. Dit doen we uiteraard ook in overleg met onze inwoners. Daarnaast zetten we zwaar in op monitoring en de wens om het sociaal domein zo optimaal mogelijk aan te kunnen sturen. Maar dit is niet volledig. Dankzij onder andere de evaluatie van het sociaal domein kunnen we stappen zetten in een nog betere samenwerking met de stichting sociale teams en het verbeteren van bepaalde werkprocessen.

Een visie op preventie of de herijking van het regenboogmodel kan betekenen dat bepaalde doeleinden gewijzigd worden. Hoewel we ervan overtuigd zijn dat ook in het nieuwe beleid onderdelen als zelfredzaamheid, eigen kracht en een gezonde leefstijl overeind blijven staan, moet er ruimte zijn om nuanceverschillen te benoemen. Ook om die reden zijn we voorzichtig met het invullen van acties onder de huidige doelstellingen.

Tot slot geldt dat in 2022 een nieuwe bestuursperiode start. De nieuwe gemeenteraad en het nieuwe college moeten uiteraard voldoende ruimte hebben om nieuwe en eigen prioriteiten voor het sociaal domein te benoemen in de periode 2022-2026. Nog een reden om voorzichtig te zijn met het benoemen van nieuwe acties.

Het is waarschijnlijk dat het nieuwe kabinet met nieuwe maatregelen zal komen op het gebied van de Participatiewet en de Jeugdwet, maar ten tijde van het opstellen van deze begroting kunnen we daar nog niets over zeggen.

Doelstellingen

Sociaal domein

Wat willen we bereiken?

1. We zetten meer in op vroegsignalering/ preventie.
2. We bevorderen een gezonde leefstijl.
3. We willen mensen meer mee laten doen.
4. We willen een betere sturing in het sociaal domein.
5. We bevorderen de zelfredzaamheid van inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 We stellen een integraal uitvoeringsplan preventie in het sociaal domein op voor vaststelling door de gemeenteraad.
- 1.2 We brengen alle (voorliggende) voorzieningen in kaart.
- 2.1 We implementeren het uitvoeringsplan Gezonde leefstijl volgend uit het Sport- en Gezondheidsakkoord.
- 3.1 We implementeren de nieuwe Wet Inburgering.
- 4.1 We leveren informatie over jeugd en wmo aan voor de projecten binnen de doorontwikkeling sociaal domein.
- 4.2 We verstrekken beleidsmedewerkers, MT, college en raad vanaf 2022 periodiek informatie over de lokale uitvoering van de jeugdwet en Wmo.
- 4.3 We richten een proces van continu meten in om periodiek de cliëntervaringen uit te vragen van inwoners die gebruik maken van voorzieningen uit de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet.
- 5.1 We zetten lokaal de uitvoering van het nieuwe beschermd wonen op en voeren deze uit (op grond van gewijzigde Wmo).

Ontwikkelingen Sociaal Domein

Momenteel zorgt corona nog voor veel onzekerheid. Die onzekerheid is niet verdwenen, maar we kunnen op dit moment stellen dat de dienstverlening voortvloeiend uit het sociaal domein grotendeels weer terug is op het oude niveau. Is daarmee het laatste woord gezegd? Waarschijnlijk niet en we kunnen ook moeilijk uitspraken doen over de gevolgen van corona.

De demografische ontwikkelingen in Borger-Odoorn wijzen op een sterkere vergrijzing dan in de rest van Drenthe. Inmiddels is 25% van de bevolking in Borger-Odoorn 65 jaar of ouder. De verwachting is dat de budgetten van de Wmo de komende jaren onder druk zullen blijven staan. In 2022 zal door de invoering van het nieuwe inkoopmodel 'begeleiding' cijfermatig meer zicht komen op de samenstelling van de doelgroep die hier in Borger-Odoorn een beroep op doet, omdat het huidige inkoopmodel weinig inzicht geeft in de zorg die cliënten ontvangen.

Beschermd Wonen is op dit moment de verantwoordelijkheid van de centrumgemeenten, in ons geval Emmen. In de komende jaren wordt Beschermd Wonen een verantwoordelijkheid van iedere individuele gemeente. Deze doordecentralisatie vindt plaats over een periode van een aantal jaren. Per 1 januari 2022 zijn wij inhoudelijk verantwoordelijk, per 2023 wordt gestart met de herverdeling van de middelen. Dit

betekent een uitbreiding van taken voor onze gemeente. Deze ontwikkeling bereiden wij in BOCE verband voor.

Door de invoering van het nieuwe woonplaatsbeginsel in 2022 zullen de kosten van de jeugdzorg er anders uit gaan zien. De gemeente is dan niet meer verantwoordelijk voor de financiering van jeugdhulp aan kinderen die uit een andere gemeente komen en in Borger-Odoorn bij een zorgaanbieder geplaatst zijn om te verblijven. In het eerste halfjaar van 2022 wordt duidelijk welke consequenties dit precies heeft en voor welke zorg en welke omvang de gemeente nog wel verantwoordelijk blijft. Dat zal van invloed zijn op het nieuw te vormen beleid. Dankzij het nieuwe dashboard zal dat direct inzichtelijk zijn.

In 2022 gaan we verder met het uitvoeren van het sport- en gezondheidsakkoord. Dit betekent wel dat we in dit jaar eveneens financiële voorwaarden moeten gaan creëren voor de periode na 2022. Ook in het onderwijs gaan we de nodige stappen zetten. Al eerder hebben we melding gemaakt van projecten als de ondersteuningsroute onderwijs – zorg (inclusief het provinciaal Regio Deal project 'Kansen 4 kinderen'). Daarnaast blijven we samen met onze partners in het onderwijs de Lokale Educatieve Agenda uitvoeren.

In 2022 blijven we volop werken aan de ontwikkeling van een monitor sociaal domein. Er zal steeds meer inzicht zijn in wat er precies gebeurt en dat is mooie input voor de doorontwikkeling van het sociaal domein. Het basis dashboard is beschikbaar en met behulp van analyses zullen daar steeds meer acties uit ontstaan waarmee gericht gestuurd kan worden. Het ontwikkelen van (nieuwe) KPI's vindt plaats binnen het project doorontwikkeling sociaal domein.

Kengetallen Sociaal Domein

Jeugdhulp

Het aantal jeugdigen dat in een jaar tijd jeugdhulp krijgt is sinds 2018 iets gedaald naar 663 in 2020, maar in 2020 wordt per jeugdige gemiddeld 13% meer betaald voor jeugdhulp dan in voorgaande jaren. De zorg is vooral duurder geworden doordat de doelgroep jeugdigen met een beschermingsmaatregel groter is geworden en zij doorgaans de duurdere vormen van zorg ontvangen. Wijziging van het woonplaatsbeginsel in 2022 gaat hier vermoedelijk verandering in brengen. In 2021 hebben tot september 550 jeugdigen één of meer indicaties voor een jeugdhulp voorziening ontvangen (inclusief verlengde jeugdzorg).

Wmo

Het aantal inwoners met een Wmo-voorziening is sinds 2018 gestegen naar 1680 in 2020. Dit is een stijging van 5% in 2 jaar tijd, waarschijnlijk vooral veroorzaakt door de vergrijzing. Hierdoor zijn de totale zorgkosten toegenomen. De gemiddelde zorgkosten per inwoner zijn vrijwel gelijk gebleven in de afgelopen 3 jaar. Een structurele wijziging in het abonnementstarief heeft ervoor gezorgd dat de inkomsten uit eigen bijdragen in 2020 met 44% zijn gedaald t.o.v. 2019 en de kosten voor huishoudelijke hulp zijn hierdoor gestegen. In 2021 hebben tot september 1.455 inwoners één of meer indicaties voor een Wmo-voorziening ontvangen. Tot slot stijgen bij zowel de Wmo als de Jeugdzorg jaarlijks de kosten door een verplichte stijging van de tarieven (indexatie).

Participatiewet

Begin september ontvingen 395 huishoudens in Borger-Odoorn een bijstandsuitkering. Dit is 46 huishoudens minder dan tijdens het opmaken van de begroting voor 2021. Een forse daling dus. De trend lijkt momenteel nog steeds te zijn dat er meer huishoudens uitstromen uit de bijstand dan instromen. Begin september maakten 533 huishoudens gebruik van de webwinkel. Dat waren er vorig jaar in september 563. Net als bij de bijstand zien we ook bij deze voorziening een afname.

Dienstverlening

Ambitie

Wij zien communicatie en dienstverlening als urgente thema's. Het geeft houvast en richting wanneer we als organisatie alert reageren op brieven, tijdig terugbellen, benaderbaar zijn, snel en juiste informatie geven en de inwoner zich gehoord laten voelen. We zien de organisatie als faciliterende organisatie, met medewerkers in een ondersteunende en coachende rol. Zo richten we onze manier van werken dan ook in. Bij nieuwe initiatieven wordt er volop meegedacht over wat er mogelijk is, ook qua financiering in bijvoorbeeld de vorm van dorpsbudgetten. In 2020 is besloten het toenmalige programma Dienstverlening onder te brengen onder het Programma Omgevingswet. We gaan dit jaar nadrukkelijk inzetten op het implementeren van nog openstaande punten. Bijvoorbeeld de borging van het traject Klare taal bij nieuwe medewerkers, blijven ontwikkelen van de website en de inzet om meer vragen meteen af te handelen waar het gaat om algemene informatievoorziening.

Voor de uitwerking van communicatie en dienstverlening hanteren we drie pijlers, namelijk:

1. Bereikbaar zijn: De gemeente is via diverse kanalen herkenbaar en toegankelijk voor alle inwoners, ondernemers en organisaties. Alle inwoners moeten zaken met ons kunnen doen via de weg die zij prettig vinden. Dat is voor steeds meer mensen digitaal, dus daar gaan we als gemeente in mee.
2. Benaderbaar zijn: We hebben aandacht voor de menselijke maat. We staan klaar, zijn klantvriendelijk en benaderen onze klanten persoonlijk waar die behoefte ligt. Benaderbaar betekent ook proactief meedenken met de klant. Bij een 'nee', geven we advies hoe dan wel. We hebben een adviserende, faciliterende en ondersteunende rol. Waar mogelijk geven we net dat stukje extra.
3. Begrijpelijk zijn: De informatie die we verstrekken is correct, helder en eenduidig. We stemmen de inhoud van onze boodschap zoveel mogelijk af op de ontvanger. Wij begrijpen dat onze klanten verschillende behoeften per situatie of moment hebben. Die behoefte kan soms maatwerk betreffen en soms eenvoud. Bij complexe vraagstukken verstrekken we de juiste informatie en hebben we een verwijzfunctie.

Doelstellingen

Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

1. Bereikbaar zijn.
2. Benaderbaar zijn.
3. Begrijpelijk zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Uitbreiden van het aanbod van digitale producten en diensten.
- 1.2 Het verbeteren van het telefoniekanaal naar aanleiding van de resultaten van het kwaliteitsonderzoek van telefonie.
- 2.1 Implementeren van het concept "maximaal dienstverlenend" (omgevingswet) in de verschillende werkprocessen.
- 2.2 Het verbeteren van het telefoniekanaal naar aanleiding van implementeren van de resultaten van het kwaliteitsonderzoek van telefonie.
- 2.3 Het verbeteren van onze huidige digitale producten en diensten.
- 3.1 Implementeren nieuwe schrijfstijl op de website.

- 3.2 Uitbreiden van de klanttevredenheidsonderzoeken (bijvoorbeeld klanttevredenheid vergunningverlening).
- 3.3 Aanbieden van Klare taal aan nieuwe medewerkers.

WAT MAG HET KOSTEN?

Toelichting budgetten Sociaal Domein

Jeugdhulp (taakvelden 6.72 en 6.82)

Het kabinet heeft voor 2022 € 1.314 miljard extra beschikbaar gesteld voor jeugdzorg. Wij ontvangen hiervan € 1.726.523. Van dit bedrag is € 1.326.523 toegevoegd aan het jeugdbudget. Dit bedrag is hoger dan het tekort van 2020 (€ 874.000) en zodoende verwachten we voor 2022 voldoende te hebben geraamd. Het restant voegen we toe aan de Wmo.

Van de provinciaal toezichthouder mogen wij onze meerjarenraming jeugdhulp verhogen met 75% van het bedrag waar de Arbitragecommissie vanuit gaat. Daarop brengen we de reeds geraamde post van € 300 miljoen in mindering. Uit onderstaande tabel blijkt dat we de raming 2023 verhogen met € 1.050.000, de raming 2024 met € 961.000 enzovoort.

Extra rijksbijdrage (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Arbitragecommissie	1.454.000	1.365.000	1.258.000	1.258.000
75% daarvan is	1.091.000	1.024.000	944.000	944.000
reeds geraamd als stelpost 'nog te ontvangen rijksmiddelen'	-300.000	-300.000	-300.000	-300.000
extra te ramen rijksbijdrage	791.000	724.000	644.000	644.000
Raming Borger-Odoorn	1.050	961	855	855

Naast de te verwachten extra compensatie voor jeugdhulp zal het nieuwe kabinet naar verwachting ook een hervormingsagenda jeugdhulp presenteren waardoor het jeugdhulpstelsel op een aantal punten zal worden gewijzigd. Ook onze gemeente zal bepaalde inspanningen moeten leveren om mee te werken aan deze hervormingen. Meer hierover wordt bekend als er een nieuw kabinet is gevormd.

Verder treedt het nieuwe woonplaatsbeginsel in 2022 in werking. De financiële effecten hiervan zijn nog niet bekend, maar de verwachting is dat onze gemeente minder kosten zal hebben, omdat wij relatief veel kosten maken voor jeugdigen die oorspronkelijk niet woonachtig waren in onze gemeente. Vooruitlopend op het nieuwe woonplaatsbeginsel is de Voogdij/18+ uitkering in de meicirculaire 2021 met ingang van 2022 met € 516.759 verlaagd. We beschouwen deze mutatie als budgettair neutraal en zodoende hebben we het jeugdbudget met hetzelfde bedrag verlaagd.

In 2022 blijven we als gemeente inzetten op de volgende zaken om de kosten te beheersen:

1. Blijven inzetten en waar mogelijk uitbreiden van POH jeugd;
2. Verdere aanscherping monitoring van kosten en ontwikkelingen jeugdhulp. Dit is mogelijk gemaakt door formatieve uitbreiding op het gebied van controle en monitoring in het Sociaal Domein;
3. Zorgen voor een goede overgang van het nieuwe woonplaatsbeginsel;

4. Samenwerking in de regio voor vergelijking ontwikkelingen tussen gemeenten en verdeling contractmanagement;
5. Onderzoeken van nieuwe initiatieven voor de meest kwetsbare doelgroep;
6. We starten in 2022 met het continu meten van cliëntervaringen om de kwaliteit van dienstverlening te meten. Als de uitkomsten aanleiding geven om tot verbeteringen te komen, gaan we daar mee aan de slag.

Wmo (taakvelden 6.6, 6.71 en 6.81)

Van de ontvangen € 1.726.523 voor compensatie jeugdhulp hebben we € 400.000 aan het Wmo-budget toegevoegd. Hiervan is € 200.000 gereserveerd voor de huishoudelijke hulp en € 200.000 voor Wmo Begeleiding. Bij de huishoudelijke hulp zien we een toename van kosten door minder opbrengsten uit eigen bijdrage als gevolg van het abonnementstarief en het aantal cliënten neemt verder toe. De kosten van Wmo Begeleiding vielen in 2020 mee, maar we schatten in dat de kosten na corona weer wat gaan toenemen, omdat de kosten voor dagbesteding tijdens corona een dip hebben gekend.

De meerjarenraming 2023-2026 Wmo blijft vooralsnog ongewijzigd. Indien we meer compensatie krijgen voor jeugdhulp vanaf 2023 dan geraamd, kunnen we opnieuw beoordelen of de compensatie geheel voor jeugdhulp benodigd is of dat we een deel voor Wmo in kunnen zetten. Daarnaast hopen we nog steeds dat het nieuwe kabinet compensatie zal verstrekken voor de extra kosten als gevolg van de invoering van het abonnementstarief van € 19 per maand of het beleid ten aanzien van de eigen bijdragen aan gemeenten over zal laten.

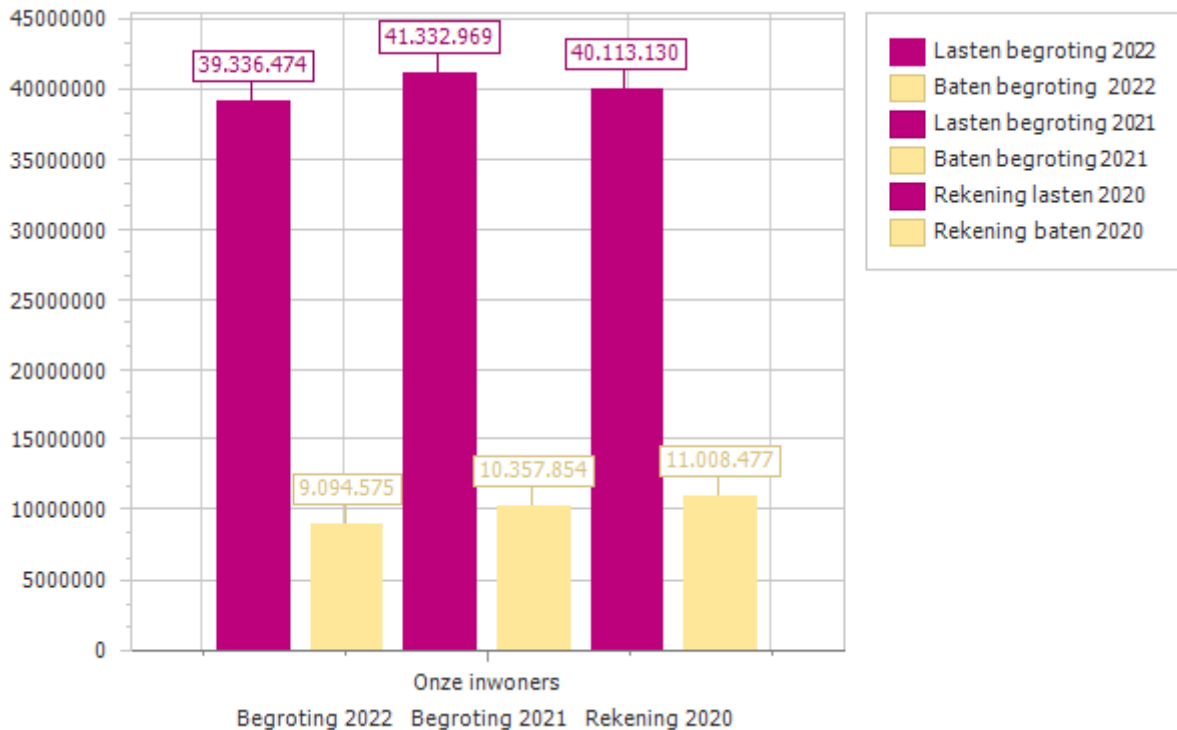
Bijstand, minima en andere inkomensregelingen (taakveld 6.3)

Ondanks corona zien we dat de werkloosheid en het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering is afgenomen. De arbeidsmarkt draait goed en er zijn in diverse branches personeelstekorten. Vooralsnog verwachten we voldoende budget te hebben gereserveerd op de onderdelen bijstand, minima en andere inkomensregelingen.

Begrote baten en lasten

Hieronder geven we de begrote baten en lasten per taakveld weer. De cijfers van de rekening 2020 zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarstukken 2020. De cijfers van de begroting 2021 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2021-I, aangevuld met de budgetten van 'nog uit te voeren werken' en enkele administratieve begrotingswijzigingen. De cijfers van de begroting 2022 zijn zoals de begroting 2022 is opgesteld.

Onze inwoners	Begroting 2022			Begroting 2021			Rekening 2020		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.2 Burgerzaken	811	349	462	1.000	344	656	679	248	431
4.1 Openbaar basisonderwijs	127	24	103	146	24	122	137	17	120
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.459	380	1.079	1.669	380	1.289	1.339	561	779
5.1 Sportbeleid en activering	450	37	413	419	81	338	440	209	231
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.504		1.504	1.984	50	1.934	1.154	50	1.104
6.2 Wijkteams	3.962		3.962	3.934		3.934	3.976		3.976
6.3 Inkomensregelingen	9.690	8.130	1.560	10.951	9.322	1.629	10.777	9.788	989
6.4 Begeleide participatie	5.303		5.303	5.140		5.140	5.178		5.178
6.5 Arbeidsparticipatie	956	15	941	916	15	901	594	2	593
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	671	10	661	750	10	740	1.002	15	987
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	6.143	72	6.071	6.051	72	5.979	6.279	78	6.201
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	6.707	78	6.630	6.401		6.401	6.864	20	6.844
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	20		20	22		22	26		26
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	560		560	507		507	627		627
7.1 Volksgezondheid	973		973	1.444	60	1.384	1.040	20	1.020
Totaal x € 1.000	39.336	9.095	30.242	41.334	10.358	30.976	40.112	11.008	29.106

ONZE ECONOMIE

	<p>Subthema's:</p> <ul style="list-style-type: none">- Economische ontwikkeling;- Recreatie en toerisme.
---	---

Economische ontwikkeling

Ambitie

Borger-Odoorn zet als plattelandsgemeente in op een samenleving waarin ondernemerschap en leefbaarheid elkaar versterken. Als ondernemersvriendelijke gemeente met een aantrekkelijk ondernemersklimaat willen we zowel bestaande als potentiële ondernemers zo goed mogelijk faciliteren. Veelvuldige contacten tussen gemeente en bedrijfsleven (bedrijfsbezoeken en -ontvangsten en bijeenkomsten) worden gebruikt om ontwikkelingen te volgen en waar gewenst op in te spelen. Door actief deel te nemen aan de Regio Deal zal de gemeente via de pijler 'werken' gaan profiteren van de bestending en versterking van het regionale en dus lokale economisch klimaat.

Ondanks de coronacrisis zijn de prognoses voor de ontwikkeling van de economie gunstig. Er is nog wel grote onzekerheid over de periode waarin de overheidssteun wordt losgelaten.

Doelstellingen

Economische ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

1. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat bieden.
2. Een Ondernemersvriendelijke gemeente zijn.
3. Actualiseren van het economisch actieplan Borger-Odoorn 'Het werk is nooit af' 2018-2020.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Vestigingsmogelijkheden bieden op de bedrijventerreinen.
- 1.2 Deelname aan het provinciaal project voor toekomstbestendige bedrijventerreinen.
- 1.3 Verbetering fysieke bereikbaarheid van de gemeente en regio ondersteunen (fietspaden, OV, spoorverbinding Stadskanaal-Emmen, verbetering N34 en N391).
- 1.4 Versterken samenwerking bedrijfsleven, onderwijs en overheid op diverse terreinen, waardoor het onderwijs beter aansluit op de arbeidsmarkt door deelname aan de Regio Deal.
- 2.1 Actieve ondersteuning bij vestiging/uitbreiding van bedrijven.
- 2.2 Informatie verstrekken voor ondersteunings- en startersmogelijkheden.
- 2.3 Communicatie via bedrijfsbezoeken en (netwerk) bijeenkomsten.
- 2.4 Ondersteuning promotie van het lokale bedrijfsleven (Open Bedrijvendagen, onderneming van het jaar, BIZ en Ambachtsgilde).
- 3.1 Waar nodig het bestaande actieplan actualiseren.

Recreatie en Toerisme

Ambitie

Ambitie is behoud van de toppositie van Borger-Odoorn als Drentse gemeente met het grootste aandeel R&T-banen. Daarnaast zorgt de sector voor een hoog voorzieningenniveau, essentieel voor lokale leefbaarheid en aantrekkingskracht.

De corona-uitbraak heeft net als bij ander sectoren de marktomstandigheden doen veranderen. Na een flinke terugslag aanvankelijk, heeft het merendeel van de sector zich goed weten te herstellen en soms meer dan dat. Dit dankzij de groei van de binnenlandse markt, maar ook dankzij lokale maatregelen zoals terrasverruiming, aanbrengen van sanitaire voorzieningen etc. Samen met Marketing Drenthe is het doel om een deel van de 'nieuwkomers' ook voor de toekomst te behouden. Daarbij dient tevens te worden ingespeeld op de vraag naar kwaliteit als het gaat om vakantieparken via het project VVP Drenthe. Ook de upgrading van de toeristische infrastructuur krijgt een impuls. Zo zal in 2022 in Borger-Odoorn worden gestart met een e-bikeroute die parken en attracties in Zuidoost Drenthe verbindt. Hier stellen we in deze begroting middelen voor beschikbaar.

Doelstellingen

Recreatie en Toerisme

Wat willen we bereiken?

1. Ontwikkeling/groei R&T-sector.
2. Beperking gevolgen corona.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Op basis van plan (najaar 2021) upgrading van het lokale fietspadennetwerk en voorzieningen.
- 1.2 Start e-bikeroute Zuidoost Drenthe in Borger-Odoorn: opstellen ontwerp en eerste aanleg.
- 1.3 Uitvoering van andere BOCE-projecten. *
- 1.4 Lokale promotie en informatievoorziening via de Tourist Informatie Punten (TIP).
- 1.5 Promotie Hondsrug via Team Hondsrug (samenwerkingsverband Hondruggemeenten).
- 1.6 Ondersteuning lokale parken via project Vitale vakantieparken Drenthe (o.a. REX, RET).
- 1.7 Stimulering digitalisering sector (project Regio Deal).
- 1.8 Facilitering toeristische invulling Hallenhoes Exloo: TIP, Open Science en Innovatie Science Hub (samen met het lokale bedrijfsleven).
- 1.9 Netwerkvorming via Stichting Bestemming Borger-Odoorn en/of Hondsrugsamenwerking).
- 1.10 Ondersteuning lokale initiatieven bedrijfsleven.
- 2.1 Onderhouden van contacten om het lokale bedrijfsleven te monitoren.
- 2.2 Inspelen op problemen vanuit de sector (mede i.s.m.

recreatieschap/VDG/provincie Drenthe).

2.3 Stimuleren gebruik te maken van ondersteuning door Ikbendrentsondernemer.nl.

*:

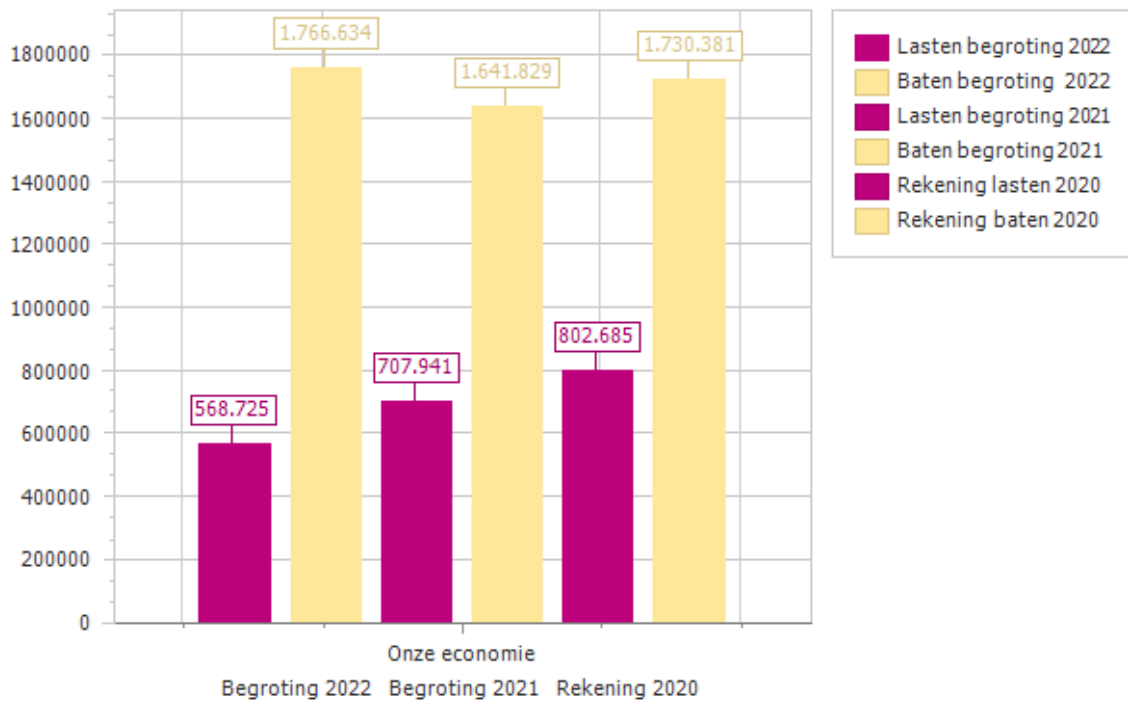
1. Zuidoost Drenthe als werkplaats van Drenthe (ambachten/industrie o.b.v. verleden, heden en toekomst).
2. Zuidoost Drenthe als energie-regio (productie veen, aardolie, waterstof o.b.v. verleden, heden, toekomst en duurzaamheid).
3. Vermarkten van De Hondsrug via uitvoering van het merkactivatieplan.

WAT MAG HET KOSTEN?

Begrote baten en lasten

Hieronder geven we de begrote baten en lasten per taakveld weer. De cijfers van de rekening 2020 zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarstukken 2020. De cijfers van de begroting 2021 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2021-I, aangevuld met de budgetten van 'nog uit te voeren werken' en enkele administratieve begrotingswijzigingen. De cijfers van de begroting 2022 zijn zoals de begroting 2022 is opgesteld.

Onze economie		Begroting 2022			Begroting 2021			Rekening 2020		
Taakvelden		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
3.1	Economische ontwikkeling	45		45	44		44	36		36
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur							217	179	38
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	49	57	-7	54	56	-2	48	55	-7
3.4	Economische promotie	475	1.710	-1.235	610	1.585	-976	501	1.496	-995
Totaal x € 1.000		569	1.767	-1.197	708	1.641	-934	802	1.730	-928

ONZE TOEKOMST

Subthema's:

- Duurzame ontwikkeling;
- De veranderende rol van de gemeente.

Duurzame ontwikkeling

Ambitie

Duurzaamheid is en blijft een van de belangrijkste speerpunten. Borger-Odoorn verbindt zich aan het 'Akkoord van Parijs', geeft invulling en uitvoering aan 'Het Klimaatakkoord' en onderschrijft de 'Expeditie Energieneutraal Wonen' waarin verschillende Drentse gemeenten werken aan een woonomgeving die in 2040 niet langer gebruik maakt van fossiele brandstoffen.

Dat doen we door aan de ene kant zorg te dragen voor het opwekken van schone energie. Daarin is Borger-Odoorn koploper met het windpark Drentse Monden & Oostermoer en een paar grote zonneakkers. Dus concentreert zij zich de komende jaren minder op het realiseren van commerciële zonne- en windparken. Ruimte voor bewonersinitiatieven blijft natuurlijk wel bestaan. Aan de andere kant zetten we in op energiebesparing en de omslag naar een woonomgeving die geen gebruik maakt van fossiele brandstoffen. In 2021 en 2022 stellen we daarvoor de Transitie Visie Warmte (TVW) vast: hoe zorgen we dat we de aardappels kunnen koken, warm kunnen douchen en comfortabel kunnen wonen zonder aardgas? Daaropvolgend starten we met het opstellen van wijkuitvoeringsplannen. In gesprek met bewoners, bedrijven en belanghebbenden bepalen we met elkaar hoe en wanneer we de omslag maken naar een fossielvrije omgeving.

Financiering van deze transitie is een groot vraagstuk. Het Rijk en de provincie hebben daartoe al verschillende financieringsvormen bedacht. Echter zoekt Borger-Odoorn, nog steeds, naar maatwerk waarbij we van lenen naar financieren gaan. Van persoonsgebonden naar gebouwgebonden. Om dit te realiseren zoeken we naar de verbinding met andere programma's en projecten zoals het Woonfonds, het thema Wonen binnen Borger-Odoorn en de Expeditie Energie Neutraal Wonen.

Voor de uitvoering van het 'Klimaatakkoord' heeft het Rijk (nog) geen middelen beschikbaar gesteld. Het is niet de verwachting dat het huidige demissionaire kabinet dit nog gaat doen en dit betekent dat we in afwachting zijn van besluitvorming door een nieuw kabinet.

Als gemeente doen we graag mee. Zo verduurzamen we ons maatschappelijk vastgoed en houden we bij renovatie of nieuwbouw van maatschappelijk vastgoed rekening met de duurzaamheidsdoelstellingen. In het indicatief Meerjarig investeringsplan hebben we voor diverse gebouwen van onze gemeente de geraamde investeringskosten voor verduurzaming in beeld gebracht. Het is duidelijk dat dit met forse bedragen gepaard gaat en dat visie en prioritering van investeringen noodzakelijk zijn.

In het afvalbeleid nemen we maatregelen om de hoeveelheid restafval per inwoner omlaag te brengen. Doelstelling was om in 2021 onder de 100 kg restafval per inwoner te komen. Door corona is dit noodzakelijkerwijs verschoven naar 2022. De Grondstoffenvisie 2021-2025 is door de raad vastgesteld en hier wordt vanaf 2022 uitvoering aan gegeven.

Doelstellingen

Duurzame ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

1. Op weg naar een fossielvrije omgeving: besparen en transitie.
2. Opwekken van schone energie.
3. Het goede voorbeeld geven als gemeente.
4. Restafval terugbrengen naar 30 kg per inwoner in 2025.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 We stellen de Transitie Visie Warmte vast.
- 1.2 We informeren 25 kernen in 2021 en 2022 over de visie en leggen uit wat een Wijkuitvoeringsplan (WUP) is.
- 1.3 We starten in 2022 met twee WUP's.
- 1.4 We maken gebruik van monitoring tools zodat we kunnen volgen hoe ver we staan in de verduurzaming.
- 1.5 We ondersteunen maatschappelijke initiatieven op het gebied van de energietransitie zoals Bewonersinitiatief Valthe (ECV) en haar weg naar een fossielvrije woonomgeving in 2030.
- 2.1 We nemen deel aan de RES op weg naar de RES 2.0.
- 2.2 Daar waar kansen zich voordoen op het gebied van Zon op Dak springen we in.
- 3.1 We verduurzamen het gemeentelijk vastgoed.
- 3.2 Versneld verduurzamen van de openbare verlichting (LED) 2019-2024.
- 3.3 We geven de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed een impuls in 2022 (Zie bijvoorbeeld Visie Binnensport).
- 3.4 We starten in 2022 met het toekennen van een energielabel aan teams, afdelingen, opgave-teams. Hoe duurzamer, hoe hoger het label.
- 4.1 Plaatsen van ca. 35 ondergrondse containers (aanbesteding, participatie, realisatie en communicatie).
- 4.2 Uitvoeren van maatwerk voor inzameling medisch afval.
- 4.3 Onderzoeken naar haalbaarheid GRIP-wagen.

De veranderende rol van de gemeente

Ambitie

Meer en beter inspelen op de ontwikkelingen in de samenleving, waar inwoners steeds vaker de samenwerking zoeken met de gemeente. De gemeente neemt hierin een meer regisserende en faciliterende rol op zich. Zij is hierdoor in staat maatschappelijke vraagstukken samen met inwoners en andere partners integraal op te pakken, met de blik naar buiten gericht.

Implementatie Omgevingswet

De nieuwe Omgevingswet betekent een ingrijpende stelselherziening in het fysieke domein. De besluitvorming over plannen en initiatieven moet transparanter, sneller, integraler en flexibeler worden. Omdat te bereiken moet er geïnvesteerd worden in nieuw beleid en regelgeving. Maar ook onze manier van werken, de wijze waarop we omgaan met participatie en ICT-voorzieningen inzetten ondergaat belangrijke veranderingen.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is in 2021 opnieuw uitgesteld. De wet wordt op 1 juli 2022 van kracht. Een aantal zaken moet op de invoeringsdatum ingeregeld zijn. Tegelijkertijd biedt de omgevingswet de ruimte om op een groot aantal onderdelen nog later in te groeien. We hoeven als gemeente pas in 2029 volledig 'omgevingswet-proof' te zijn.

Zowel in BOCE-verband als in het OmgevingsPlatform Drenthe (OPD) wordt samengewerkt. Dit doen we om informatie uit te wisselen, efficiencyvoordelen te behalen en te borgen dat we als gemeenten, provincies en ketenpartners de komst van de Omgevingswet in onderlinge afstemming voorbereiden.

Vanuit 5 deelprojecten werken we in onze organisatie aan de implementatie van de Omgevingswet. Dit betreft de volgende deelprojecten:

- Werkprocessen;
- Digitaal stelsel Omgevingswet;
- Participatie;
- Houding en gedrag;
- Beleid en bestuurlijke organisatie.

De Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe 2019-2023

De uitvoering van de Regio Deal vindt plaats aan de hand van drie pijlers: werken, wonen en welzijn. Dit alles om de welvaart in het gebied te versterken. Specifiek voor ons als gemeente houdt dit in dat wij nu als penvoerder zijn aangewezen voor meerdere projecten die in onze gemeente landen.

Open Science Hub (OSH)

De oplevering van de Open Science Hub Exloo 'De Oerknal' is in 2022. En er komt een onderwijsprogramma. Met de Oerknal krijgt de regio een moderne educatieve binnenactiviteit waarmee schoolklassen en groepen jongeren geprikkeld worden door techniek, ingebed in een techniekprogramma dat op school wordt uitgevoerd. Realisatie van de Oerknal geeft een stevige impuls richting een school- en beroepskeuze in wetenschap en techniek op MBO-, HBO- en WO-niveau. Dit is van belang voor de ontwikkeling van de regio. Daarnaast levert de Oerknal een bijdrage aan de toeristische aantrekkelijkheid van het gebied. Het project maakt deel uit van het actiepunt Jeugd en techniek van de Regio Deal voor het ontwikkelen van een bredere en sterkere basis voor techniekonderwijs voor de jeugd in de regio.

Blue zone innovations

Dit project heeft als doel de vrijetijdssector toekomstbestendig te maken door innovatiekracht te vergroten en te zorgen voor een betere aansluiting tussen

bedrijfsleven en het MBO-HBO. Daarnaast gaat dit project een gezonde levensstijl bevorderen door het ontwikkelen van innovatieve producten en diensten (gezamenlijk met regionale ondernemers in de gezondheids- en vrijetijdssector, onderwijsinstellingen en overheid). Er worden verbindingen gelegd tussen zorg en welzijn aan de ene kant en een innovatieve vrijetijdssector aan de andere kant.

Proeftuin toekomstbestendig 2e Exloërmond

Onze gemeente is samen met Woonservice, welzijnsorganisatie Andes, dorpsbelangen en inwoners een proef gestart met als doel het toekomstbestendig maken van de bestaande woningvoorraad en het verbeteren van de sociale cohesie. In deze proeftuin worden diverse opgaven, in onderlinge samenhang, opgepakt om te komen tot concrete oplossingen voor de problematiek. Hierbij betreft het de aanpak van de bestaande woningvoorraad, aanpak openbare ruimte en aanpak sociale opgaven en voorzieningen om de leefbaarheid in dit gebied te verbeteren. In de betreffende straten is sprake van gespikkeld bezit waarbij de uitdaging is om particuliere woningeigenaren mee te krijgen in de verduurzaming, ter bevordering van de sociale cohesie in het gebied.

Expeditie de Monden: Samen met inwoners de zorg en ondersteuning anders organiseren

In deze pilot organiseren inwoners de zorg voor elkaar veel meer onderling en in samenhang met wat er nog meer speelt in hun dorp of wijk. Professionals ondersteunen dat proces door experimenteel te ontwikkelen. De verwachting is dat de zorg en ondersteuning verbeteren, het eigenaarschap van inwoners wordt versterkt en de professionals een andere rol krijgen. De drie ideeën die uit de eerste ronde zijn geselecteerd, gaan we de komende periode verder ontwikkelen.

Daarnaast zijn er projecten waar wij nauw bij betrokken zijn, zoals Stimulering digitalisering sector, Kansen voor kinderen en Vroegsignalering.

Stimulering digitalisering sector

Meegaan in de digitale wereld is ook voor (familie)bedrijven in de vrijetijdssector van groot belang. Met bijvoorbeeld data-analyse weet je beter welke wensen jouw potentiële klanten hebben en kun je daar je aanbod meer op inrichten. We ondersteunen deze ondernemers bij het maken van stappen in de digitaliseringsplannen voor hun bedrijf. Hierbij maken we gebruik van de kennis binnen brancheverenigingen, experts op het gebied van digitalisering en datagebruik en komen hiermee tot een aanpak die de vrijetijdssector versterkt en daarmee de economie en leefbaarheid in het gebied vergroot.

Kansen voor kinderen

Voor het project Kansen4Kinderen blijkt veel belangstelling onder scholen te zijn. In plaats van de beoogde 20 scholen die zouden deelnemen zijn er zeker 60 geïnteresseerd. Het doel van dit project is dat alle kinderen een eerlijke kans krijgen om zich te ontwikkelen naar hun mogelijkheden en talenten. Uniek is de sterke samenwerking tussen het gezin, de school en het lokale ondersteuningsnetwerk. Samen willen zij ervoor zorgen dat elk kind mee kan doen in Zuid- en Oost-Drenthe.

Vroegsignalering

De gemeente Aa en Hunze en de gemeente Borger-Odoorn komen gezamenlijk met een nieuwe aanpak om dreigende schulden tijdig in beeld te krijgen om te voorkomen dat inwoners in een schuldhulptraject terecht komen. Het idee hierachter is dat door vroegtijdig dreigende schulden bij inwoners te signaleren en hierop te acteren, de financiële stress weggenomen wordt bij de inwoner. Dit helpt de inwoner om zich te concentreren op het vinden van werk of werk te behouden, gezond te blijven en een gezonde gezinssituatie te creëren. Dit doen we door bijvoorbeeld tijdig financiële ondersteuning te bieden, waar nodig in combinatie met ondersteunende activiteiten om de inwoner in staat te stellen zelfstandig leven vorm te geven.

Doelstellingen

De veranderende rol van de gemeente

Wat willen we bereiken?

1. De organisatie laten anticiperen in regionale samenwerkingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

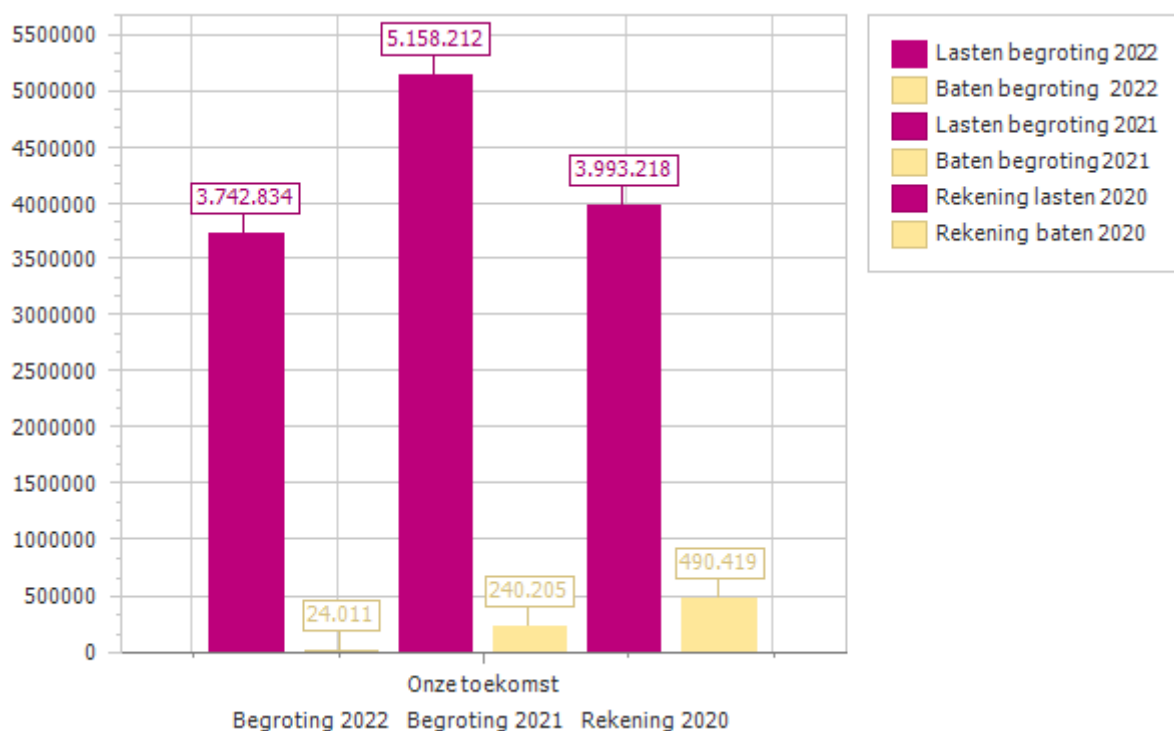
- 1.1 Met regionale partners het uitvoeringsprogramma van de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe verder realiseren.
- 1.2 In BOCE-verband samenwerken op thema's als verduurzaming particuliere woningen (Uitvoeren van het Volkshuisvestingsfonds).

WAT MAG HET KOSTEN?

Begrote baten en lasten

Hieronder geven we de begrote baten en lasten per taakveld weer. De cijfers van de rekening 2020 zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarstukken 2020. De cijfers van de begroting 2021 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2021-I, aangevuld met de budgetten van 'nog uit te voeren werken' en enkele administratieve begrotingswijzigingen. De cijfers van de begroting 2022 zijn zoals de begroting 2022 is opgesteld.

Onze toekomst Taakvelden	Begroting 2022			Begroting 2021			Rekening 2020		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	2.052		2.052	2.513		2.513	2.125	311	1.815
5.3 Cult.presentatie, -productie en -partic.	167		167	265	16	249	182	29	154
5.4 Musea	211	5	206	213	5	209	207	4	203
5.6 Media	561		561	1.156	200	956	635	100	535
7.4 Milieubeheer	752	19	733	1.010	19	991	843	46	797
Totaal x € 1.000	3.743	24	3.719	5.157	240	4.918	3.992	490	3.504

ONZE LEEFOMGEVING

Subthema's:

- Ruimte en groen;
- Wonen en leefbaarheid;
- Wegen en verkeer;
- Openbare orde en veiligheid.

Ruimte en groen

Ambitie

Borger-Odoorn biedt een aantrekkelijke openbare ruimte voor bewoners, recreanten en toeristen. De gemeente streeft naar behoud en ontwikkeling van aantrekkelijk, eenvoudig en karakteristiek openbaar groen dat aansluit bij de verschillende kenmerken van zand en veen. Wij willen onze verantwoordelijkheid nemen ten aanzien van klimaatveranderingen. En passen indien nodig het beleid hierop aan en geven daarbij de mening en betrokkenheid van inwoners een belangrijke rol.

Doelstellingen

Ruimte en groen

Wat willen we bereiken?

1. Zo efficiënt, effectief en integraal mogelijk invulling geven aan de onderhoudskwaliteit van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte volgens IBOR.
2. Zorgen voor een gezond en veilig (laan)bomenbestand met oog voor klimaatverandering, cultuurhistorische en karakteristieke elementen.
3. Inspelen op klimaatverandering en de gevolgen daarvan.
4. Een veilige openbare ruimte voor mens en dier.
5. Een klimaatrobuust ingerichte leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Uitvoering geven aan de ontwikkelagenda in IBOR en de bestuurlijke wensen t.a.v. het kwaliteitsniveau.
- 2.1 Opstellen van een laanbomenvisie inclusief kapverordening.
- 3.1 In samenwerking met gebruikers van de openbare ruimte een brede visie opstellen hoe in te spelen op klimaatveranderingen.
- 4.1 Doorontwikkelen van de bestrijdingsmethodiek eikenprocessierups.
- 4.2 Bevorderen van natuurlijk evenwicht door vergroten van biodiversiteit en ecologisch (maai)beheer.
- 5.1 Voortvloeiend uit de klimaatstresstest maatregelen nemen op gebied van ontwikkeling en beheer.
- 5.2 Samenwerken in o.a. waterketen om een bredere visie te vormen.

Wonen en leefbaarheid

Ambitie

Borger-Odoorn biedt een aantrekkelijke woonomgeving voor inwoners van alle leeftijden, nu en in de toekomst. Organisaties en inwoners zetten zich actief in om de leefbaarheid en de kwaliteit van het wonen hoog te houden.

Doelstellingen

Wonen en leefbaarheid

Wat willen we bereiken?

1. Eigen beheer en exploitatie van gemeentelijke accommodaties waar mogelijk door inwoners en verenigingen, op basis van eigen verantwoordelijkheid, initiatief en kracht.
2. Goede huisvesting voor onderwijs.
3. Een aantrekkelijk toekomstbestendige woonomgeving met aandacht voor leefbaarheid, woonbehoeften en voor iedere doelgroep een betaalbare woning.
4. Ontwikkelingen en ambities op het gebied van wonen.
5. Een toekomstbestendige woningvoorraad voor woningeigenaren met een laag inkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Afronden overdragen eigendom dorpshuizen (Kern en Kader 3: De Wenakker, Valthermond-Oost).
- 1.2 Verbeteren positie dorpshuizen die gehuisvest zijn in een MFA.
- 1.3 Besluitvorming opgave 1 visie binnensportaccommodaties (De Koel Borger).
- 1.4 Renovatie Sportpark Odoorn.
- 1.5 Opzetten nieuwe beheerconstructie Willibrordkerk Borger.
- 2.1 Opstellen en vaststellen Integraal Huisvestingsplan (IHP).
- 3.1 Het sluiten van nieuwe prestatieafspraken met woningcorporaties Lefier en Woonservice o.g.v. *
- 3.2 Verdere invulling woningbouw Daalkampen III, verkenning Borger-West en woningbouw achter MFA Nieuw-Buinen. Visievorming voor Borger-centrum.
- 3.3 Ontwikkelen inbreidingslocaties in de dorpen. Daarbij aandacht voor de prioritering van nieuwbouwinitiatieven per leefgebied om woningaanbod in BO te vergroten.
- 3.4 Het vergroten van de leefbaarheid voor de inwoners van het dorp Exloo, met een positieve impuls op de toeristenstroom in dit gebied (o.a. realiseren van Open Science Hub en TIP).
- 4.1 Opstellen uitgangspuntennotitie Wonen om te komen tot een nieuwe woonvisie, waarin ontwikkelingen en ambities samenkomen.
- 4.2 Opstellen van een woonzorgvisie (BOCE-verband) en dit vertalen naar onze gemeente.
- 5.1 Het ontwikkelen van een instrument(en) voor een actiegerichte gebiedsaanpak in het Mondengebied (proeftuin 'toekomstbestendig Tweede Exloërmond').

5.2 De bestaande woningvoorraad kwalitatief verbeteren op het gebied van duurzaamheid en levensloopbestendigheid via het Volkshuisvestingsfonds.

5.3 In kaart brengen van de verbeteringsopgave van bestaande woningen in de dorpen en woonomgeving.

6. Leefbaarheid vergroten in 2e Exloërmond.

6.1 Uitvoering geven aan de herstructureringsopgave 2e Exloërmond (samenwerkingsprogramma met Woonservice).

*:

1. Voldoende betaalbaar aanbod voor mensen met een laag inkomen
2. Verdere uitwerking van gezamenlijke thema's Sociaal Domein en duurzaamheid

Openbare orde en veiligheid

Ambitie

Borger-Odoorn zet in op een sterk veiligheidsbewustzijn. De gemeente faciliteert inwoners hierin een eigen rol te pakken door een beroep te doen op het onderling vertrouwen, vriendelijkheid, alertheid en verbinding. De gemeentelijke organisatie heeft een voorbeeldfunctie bij de dienstverlening en bij de naleving van lokale en wettelijke regelgeving. Het team Openbare Orde en Veiligheid ondersteunt en adviseert de gemeentelijke organisatie daarbij. De gemeente maakt daarbij maximaal gebruik van en neemt actief deel in de veiligheidshulpstructuren in lokaal en regionaal/landelijk verband.

Bij realisatie van een door het college beoogde formatie-uitbreiding binnen het team Openbare Orde en Veiligheid wordt een omslag mogelijk van 'incidenteel en alleen de quick wins' naar meer 'structureel en planmatig' bij de uitvoering van growing concern activiteiten.

Doelstellingen

Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

1. Veiligheidshulp-structuren zijn alert en effectief.
2. Sterk veiligheidsbewustzijn binnen de gemeenschap Borger-Odoorn en de interne organisatie.
3. Op veiligheidsbelang toegesneden vergunningverlening, subsidieverlening en handhaving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Borger-Odoorn vervult een zichtbare rol in de veiligheidshulpstructuren, zowel lokaal als regionaal/landelijk.
 - 2.1 Voor medewerkers en bestuurders: minimaal één keer per jaar bewustwordingsbijeenkomst van het Regionaal Informatie en Expertisecentrum organiseren.
 - 2.2 Voor raadsleden: minimaal één keer per raadsperiode een bewustwordingsbijeenkomst van het Regionaal Informatie en Expertisecentrum organiseren.
 - 2.3 OOV voert kennismakingsgesprek met nieuwe bestuurders en veiligheidsrelevante nieuwe medewerkers m.b.t. thema's ondermijning en VPT.
 - 3.1 Het vastgestelde Bibob-beleid verder uitrollen in de rest van de organisatie en hen daarbij ondersteunen en adviseren als back-officetaak. Daartoe de vakafdelingen actief opzoeken en een wekelijks inloopsprekuur invoeren.
 - 3.2 Borgen OOV in vergunningen-, toezicht- en handhavingbeleid door actieve samenwerking met andere clusters.
 - 3.3 Verdere professionalisering van de BOA-inzet op het gebied van samenwerking met toezichthouders en politie, regelen van de benodigde communicatiemiddelen en borgen van structurele financiering voor de

toekomstige BOA-inzet in Borger-
Odoorn.

Wegen en verkeer

Ambitie

De gemeente Borger-Odoorn vindt veilige en toekomstbestendige wegen belangrijk. We hanteren daarbij de algemene normen voor wegenonderhoud (CROW) en onze eigen prioriteitstelling voor het onderhoud van de doorgaande en kernontsluitingswegen. We hebben speciale aandacht voor landbouwwegen die mede worden gebruikt voor toeristisch-recreatieve doeleinden. In onze aanpak zoeken we naar slimme combinaties om het onderhoud en de ontwikkeling van groen, riolering en verkeer gelijktijdig aan te pakken.

Doelstellingen

Wegen en verkeer

Wat willen we bereiken?

1. Veilige en toekomstbestendige wegen in de gemeente Borger-Odoorn.
2. Verbeteren plattelandswegen.
3. Uitvoering geven aan Gemeentelijk Verkeers- en Vervoerplan (GVVP) *1.
4. Kunstwerken in beeld brengen.
5. Inzet op Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) *2.
6. Inzet op Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) *3.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Inzet van extra middelen (2018-2023) voor het groot onderhoud om de algehele kwaliteit van de wegen te verbeteren middels door de raad geaccordeerde prioriterings-sytematiek.
- 1.2 Middels opstelling van IBOR de financiën wegen ook na 2023 borgen.
- 2.1 Gedurende de inzet van extra middelen (2018-2023) wordt jaarlijks € 400.000 geïnvesteerd in verbetering van plattelandswegen. (Fiets-) Plattelandswegen die worden gebruikt door recreanten en toeristen krijgen hierbij prioriteit.
- 3.1 Jaarlijks projecten uitvoeren die komen uit het uitvoeringsprogramma van het GVVP.
- 4.1 Inventariseren en 0-meting uitvoeren van alle kunstwerken (bruggen, tunnels, sluisen ed).
- 4.2 Beleid met financiële paragraaf ontwikkelen voor alle kunstwerken binnen de gemeente, te beginnen met bruggen. In deze begroting stellen we € 50.000 voor bruggen beschikbaar.
- 5.1 Samen met de provincie Drenthe en andere Drentse gemeenten werken aan het opstellen en uitvoeren van een RMP.
- 6.1 Uitwerken en uitvoering geven aan het Strategisch Plan Verkeersveiligheid.

*:

1. Toelichting GVVP-projecten 2022

Op veel plekken in de gemeente is al gewerkt aan het uitvoeren van projecten die verband houden met het GVVP. Ook heel wat laaghangend fruit is gerealiseerd. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het instellen van een maximum snelheid van 30 of 60 km/u op wegen die gezien de inrichting al voldoen aan de beleidsuitgangspunten en waarop aanvullend alleen nog zone-borden met 30 of 60 km/u geplaatst hoeven te worden. Daarnaast worden uit te voeren maatregelen zoveel mogelijk gecombineerd met wegenonderhoud in dat betreffende jaar. Ook vanaf 2022 en verder zal incidenteel wat laaghangend fruit worden uitgevoerd en de combinatie met wegenonderhoud gelegd worden middels de jaarlijkse investeringsprogramma's.

Naast bovenstaande verwachten we in 2022 uitvoering te geven aan de grotere GVVP-projecten Valtherweg-Exloërweg en Dwarsdiep/Dwarskade Nieuw-Buinen. Ook gaan we verder met planvorming voor het Zuiderdiep in Drouwenermond. Met nieuw GVVP-budget vanuit de begroting 2022 bekijken we of het mogelijk is in 2022 nieuwe projecten op te starten (voor wat betreft voorbereiding) of dat we alleen invulling kunnen geven aan uitvoering van de al opgestarte projecten.

2. Toelichting RMP

Het RMP vloeit voort uit het Klimaatakkoord. Met het RMP wordt gewerkt aan vermindering van CO₂-uitstoot bij mobiliteit. Het streven van de provincie Drenthe is om begin 2022 een gezamenlijke Raden- en Statenbijeenkomst te houden over wat het RMP inhoudt. In de loop van 2022 zullen mogelijk verdere vervolgacties in het kader van het RMP volgen. Welke vervolgacties in 2022 volgen is op dit moment nog niet bekend.

3. Toelichting SPV

Van oudsher was het verkeersveiligheidsbeleid vooral gebaseerd op de reactieve aanpak van lokale ongevallenconcentraties ('black spots'). Het aantal problematische plekken is nu sterk afgenomen, mede door succesvolle maatregelen. Het 'laaghangend fruit' is geplukt en de ongevallen die nu nog plaatsvinden, zijn meer verspreid over het wegennet.

Het ministerie heeft daarom besloten dat er meer aandacht nodig is voor een proactieve aanpak, waarmee ongevallen worden voorkomen. De Duurzaam Veilig-aanpak, die eind jaren negentig begon, had (heeft) deze insteek en leverde goede resultaten op. In Borger-Odoorn wordt in het kader van het GVVP gewerkt aan een inhaalslag m.b.t. de inrichting van haar wegen conform Duurzaam Veilig. Verdere modernisering van die aanpak, waarbij geleerd wordt van ervaringen met risicogestuurd werken in bijvoorbeeld Zweden, kan volgens het ministerie daarbij een nieuwe impuls geven aan het verkeersveiligheidsbeleid.

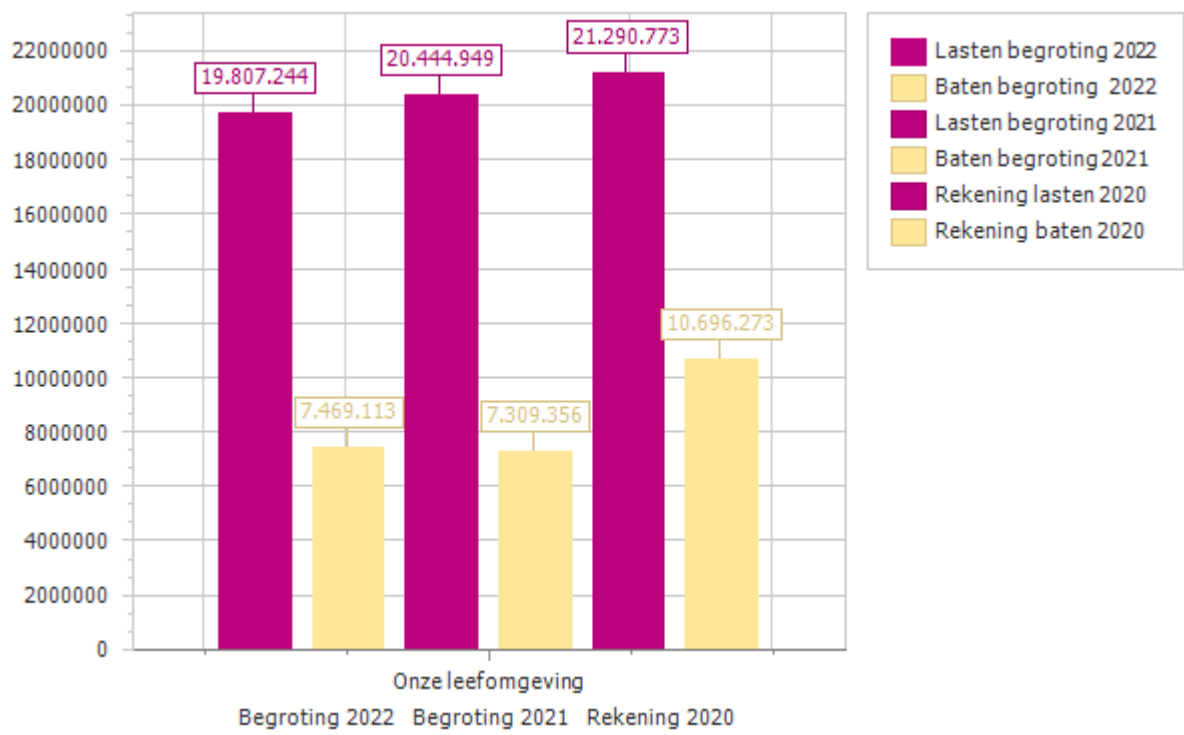
Het ministerie heeft daarom bepaald dat alle lagere overheden aan de slag moeten met het risicogestuurd aanpakken van ongevallen. Dit door een risicoanalyse te maken en uitvoering te geven aan projecten die voortvloeien uit deze risicoanalyse. Op het moment van opstellen van deze toelichting is nog niet bekend hoe een dergelijke risicoanalyse en uit te voeren projecten zich verhouden tot het GVVP, uitvoering van de jaarlijkse verkeerseducatieprojecten, inzet van de politie, etc.

WAT MAG HET KOSTEN?

Begrote baten en lasten

Hieronder geven we de begrote baten en lasten per taakveld weer. De cijfers van de rekening 2020 zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarstukken 2020. De cijfers van de begroting 2021 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2021-I, aangevuld met de budgetten van 'nog uit te voeren werken' en enkele administratieve begrotingswijzigingen. De cijfers van de begroting 2022 zijn zoals de begroting 2022 is opgesteld.

Onze leefomgeving		Begroting 2022			Begroting 2021			Rekening 2020		
Taakvelden		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	847	207	640	430	178	252	409	254	155
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.506	1	1.506	1.489	1	1.489	1.396	3	1.393
1.2	Openbare orde en veiligheid	170		170	200		200	172		172
2.1	Verkeer en vervoer	3.603	74	3.528	3.653	74	3.578	3.591	550	3.041
4.2	Onderwijshuisvesting	985	80	905	956	70	886	958	46	912
5.2	Sportaccommodaties	2.473	259	2.214	2.000	260	1.740	2.252	263	1.989
5.5	Cultureel erfgoed							2		2
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.431	29	3.402	3.890	19	3.871	3.456	96	3.359
7.2	Riolering	2.056	3.148	-1.091	2.079	3.115	-1.037	1.785	2.978	-1.193
7.3	Afval	1.937	2.775	-838	1.831	2.677	-845	1.867	2.846	-979
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	363	161	202	441	158	283	368	143	225
8.1	Ruimtelijke ordening	1.391	94	1.297	2.294	35	2.259	1.993	626	1.367
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreine	85	112	-27	199	100	99	1.941	2.208	-268
8.3	Wonen en bouwen	960	529	431	983	622	361	1.103	683	420
Totaal x € 1.000		19.807	7.469	12.339	20.445	7.309	13.136	21.293	10.696	10.595

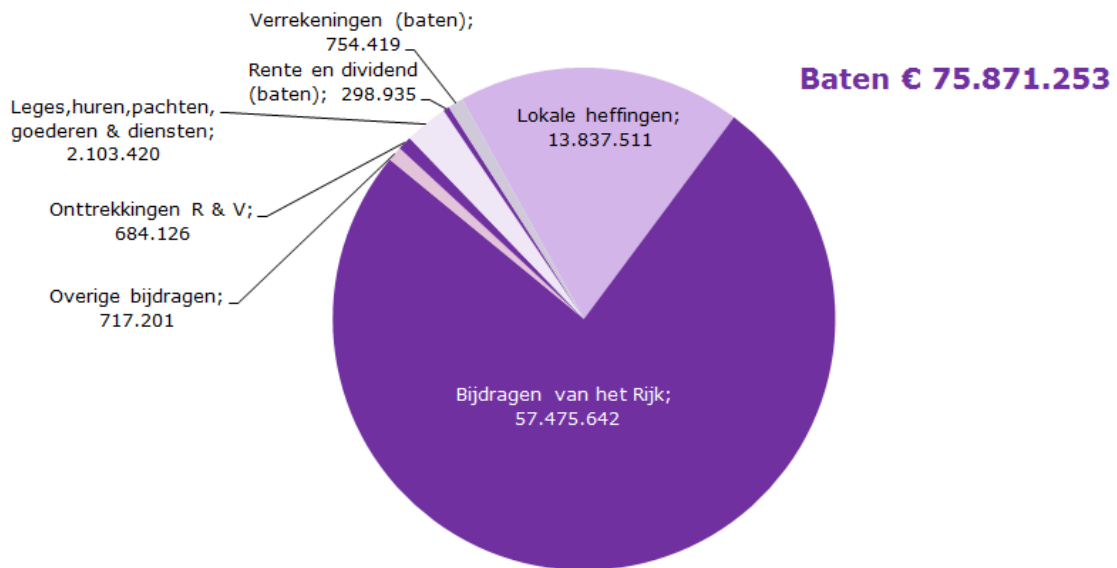
ONZE PORTEMONNEE

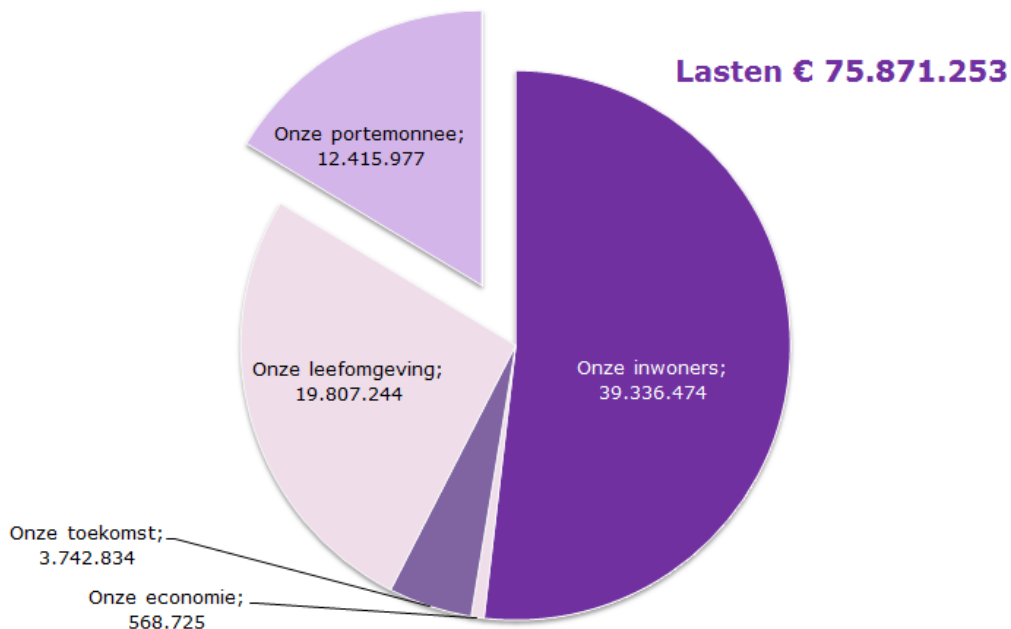
Thema Onze portemonnee bevat de volgende onderdelen:

- Overzicht van baten en lasten;
- Financiële beleidskaders;
- Bezuinigingen;
- De Knoppen;
- Financiële begroting;
- Wat mag het kosten?

Overzicht van baten en lasten

De gemeente heeft in 2022 € 75,9 miljoen aan baten. Het grootste deel hiervan komt van het Rijk, namelijk ongeveer € 57,5 miljoen. Daarnaast ontvangen wij ongeveer € 13,8 miljoen aan heffingen (OZB, afvalstoffenheffing, rioolrechten, toeristenbelasting e.d.) De overige opbrengsten zijn onder andere opbrengsten voor leges, rente, huren en pachten. Met deze totale opbrengsten kunnen we uitvoering geven aan de ambities en doelen die in de thema's benoemd zijn.

De gemeente is niet uit op het maken van winst. Daarom zijn de totale lasten gelijk aan de totale baten, dus ook rond € 75,9 miljoen. Aan het thema 'Onze inwoners' wordt ca. € 39,3 miljoen uitgegeven. Aan het thema 'Onze leefomgeving' bijna € 20 miljoen, het thema 'Onze toekomst' rond € 3,7 miljoen en aan 'Onze economie' circa € 0,6 miljoen. Daarnaast is er nog een thema 'Onze portemonnee' waar rond € 12,4 miljoen aan wordt uitgegeven.

Financiële Beleidskaders

Inleiding

In de Kadernota 2022 hebben we de financiële kaders tegen het licht gehouden. Dit zijn kaders voor het omgaan met de baten en lasten van Onze portemonnee. Deze financiële kaders zijn leidend voor de gehele budgetcyclus en vormen de basis voor de begroting 2022. In de raadsvergadering van 24 juni 2021 heeft u bij het vaststellen van de Kadernota 2022 expliciet ingestemd met de voorgestelde financiële kaders. Deze kaders vormen de basis voor het samenstellen van deze begroting en de raad heeft de mogelijkheid om bij de Begroting 2022 de financiële kaders eventueel nog te wijzigen.

Financieel toezicht provincie Drenthe

In de Kadernota 2022 hebben we u over het financieel toezicht over het begrotingsjaar 2021 geïnformeerd. Onze financieel toezichthouder, de provincie Drenthe, beoordeelt voor aanvang van het begrotingsjaar of voor onze gemeente repressief of preventief toezicht geldt. De provincie Drenthe heeft besloten om onze gemeente onder repressief begrotingstoezicht voor 2021 te plaatsen.

De overwegingen van dit besluit zijn:

1. De Begroting 2021 en Jaarrekening 2019 zijn tijdig toegestuurd.
2. De Begroting 2021 is structureel en reëel in evenwicht.

Op 1 september 2021 heeft het zogenaamde tweede fase begrotingsonderzoek van de provincie Drenthe plaatsgevonden. Het doel van dit onderzoek is het beoordelen van de realiteitswaarde van de begroting en de meerjarenbegroting. Het uitgangspunt is dat de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. De provincie Drenthe heeft specifiek ingezoomd op de volgende onderwerpen:

- verslag van bevindingen van de accountant 2020;
- stand van zaken met betrekking tot begroting, meerjarenraming, bestuursrapportages en kadernota;
- overzicht van incidentele baten en lasten;
- sociaal domein;
- BTW-compensatiefonds.

De rapportage van dit onderzoek was op het moment van samenstellen van deze begroting nog niet gereed. Zodra de rapportage bekend is, gaan we de overleggroep financiën hierover informeren.

Toelichting financiële beleidskaders

In bijlage II van deze begroting hebben we de financiële beleidskaders toegevoegd. In de Kadernota 2022 hebben we u een uitgebreide toelichting op de financiële beleidskaders gegeven. In deze begroting geven wij een actualisatie ten opzichte van de Kadernota. Voor de overige toelichtingen verwijzen we naar de Kadernota 2022.

De kaders zijn ten opzichte van de Kadernota 2022 niet aangepast. Wel zijn enkele kaders nader toegelicht ter verduidelijking. Wij hanteren bij de toelichting van de kaders dezelfde nummering van de kaders, zoals ze ook in bijlage II zijn opgenomen.

5. Gemeentefonds

In het onderdeel Financiële begroting is een uitgebreide toelichting over het gemeentefonds opgenomen.

9. Bedrijfsvoering

Wij hebben met uw raad een zogenaamde volumeafspraken. Deze afspraak houdt in dat de budgetten voor personele kosten jaarlijks met 3% geïndexeerd worden. Bij de behandeling van de bestedingsvoorstellen 2019 hebben wij voorgesteld om knelpunten in de bedrijfsvoering op te lossen door 1% (van de 3%) hiervoor aan te wenden. Dit betekent dat 1% voor organisatieontwikkelingen en 2% voor cao-ontwikkelingen en

premies en sociale lasten beschikbaar is. Daarnaast hebben wij voorgesteld het risico van prijsstijging (cao en premies) boven de 2% te accepteren. Als deze kosten meer dan 2% zijn, verwerken we deze vooraf in de begroting of achteraf in de Bestuursrapportages.

10. Gemeenschappelijke regelingen

Bij het opstellen van de Kadernota 2022 hebben we de gevraagde meerjarige bijdragen van de gemeenschappelijke regelingen in overeenstemming gebracht met de ramingen in onze begroting. In deze begroting 2022 hebben we deze lijn ook toegepast op de ramingen voor 2026.

14. Projecten (Vastgoed en Geld)

Dit kader is in deze begroting gewijzigd als gevolg van de uitkomsten van IBOR. In dit voorstel wordt geadviseerd om ook na 2024 € 1 miljoen extra investeren in wegen. De extra kapitaallast per jaar bedraagt € 75.000 en daarvan wordt € 25.000 ten laste van Vastgoed en Geld gebracht. Het restant van € 50.000 komt ten laste van het begrotingssaldo (knop 1).

Dit betekent voor het kader dat t/m 2023 jaarlijks € 50.000 wordt toegevoegd aan Vastgoed en geld en met ingang van 2024 jaarlijks € 25.000 wordt toegevoegd voor alleen groen en gebouwen. De € 25.000 voor wegen wordt gebruikt voor de € 1 miljoen investering per jaar.

15. Belastingen: OZB

Het kader van de begroting en meerjarenraming is een OZB-verhoging van 1,75%. We stellen voor om het tarief OZB in 2022 met 1,75% te verhogen. Zie verder de paragraaf lokale heffingen.

15. Belastingen: toeristenbelasting

Zie de toelichting onder de paragraaf lokale heffingen. In de Kadernota 2022 heeft u ingestemd met het gedifferentieerd tarief voor 2022. Voor nadere informatie wordt ook hierna verwezen.

17. Leges

De verhoging van de OZB is gekoppeld aan de leges. We stellen in 2022 een OZB verhoging van 1,75% voor. Dat geldt ook voor de tarieven van de leges. Deze aanpassingen nemen we mee in de legesverordening. We merken op dat de tarieven van de rijbewijzen, paspoorten en ID-kaarten, voor zover ze al het maximum wettelijk tarief hebben bereikt, niet geïndexeerd worden.

Bezuinigingen

Terugblik

In de begroting 2021 hebben we een bezuinigingsopgave van € 500.000 opgenomen. In de Bestuursrapportage 2021-I is een invulling aan deze bezuinigingsopgave gegeven. De invulling bestaat voor een groot deel uit de reserve Nog uit te Voeren Werken (NUW) en een klein deel uit coronacompensatie die niet noodzakelijk bleek te zijn op een aantal onderdelen.

Bezuinigingen in 2022

Deze begroting 2022 bevat geen incidentele of structurele bezuinigingen voor 2022 en meerjarenraming.

De Knoppen

In dit onderdeel beschrijven we de beschikbare bestedingsruimte voor het begrotingsjaar 2022 en de meerjarenbegroting 2023-2026. We beschrijven hoe de bestedingsruimte zich heeft ontwikkeld ten opzichte van de Kadernota 2022. Met deze bestedingsruimte kunnen we onze nieuwe of gewijzigde ambities realiseren. De bestedingsruimte bestaat uit 5 knoppen:

	Knop saldo begroting: de structureel beschikbare middelen die we kunnen inzetten voor meerjarige uitgaven.
	Knop beleidsintensivering: de incidenteel beschikbare middelen die we kunnen inzetten voor eenmalige uitgaven.
	Knop belastingen: de mogelijkheid om financiële ruimte te creëren door de belastingen extra te verhogen.
	Knop bezuinigingen: de middelen die we kunnen vrijspelen door oud beleid te schrappen om ambities en dus nieuw beleid te realiseren.
	Knop vrije algemene reserve (VAR): de middelen die we eventueel aanvullend beschikbaar hebben om onze ambities te realiseren.

2.1 Knop 1: Saldo begroting

In onderstaand overzicht is het verloop van knop 1 saldo begroting zichtbaar.

 Saldo begroting (x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Stand kadernota 2022	456	164	16	164	164
Ontwikkelingen					
1. Financiering	197	192	394	304	412
2. Meicirculaire 2021	350	175	25	-25	1021
3. Index (Bedrijfsvoering, OZB etc.)	0	0	0	0	-577
4. Areaaluitbreiding OZB	75	75	75	75	75
5. Actualisatie budgetten	38	42	68	66	33
6. Overhevelen naar knop 2	-600	0	0	0	0
7. Autonome bestedingsvoorstellen	-53	-53	-103	-153	-203
8. Bestuurlijke bestedingsvoorstellen	-350	-350	-350	-350	-350
9. Septembercirculaire 2021	0	700	700	800	900
10. Reservering meerjarig inv.plan	0	-500	-500	-500	-500
					
Stand begroting 2022	114	446	326	383	976

Toelichting

1. De financiering betreft aanpassingen van kapitaallasten en rente met betrekking tot vaste activa, reserves, voorzieningen en vaste geldleningen.
2. Dit betreft de wijziging als gevolg van de Meicirculaire 2021. Hierover bent u geïnformeerd aan de hand van een memo voor het zomerreces.
3. Dit betreft de indexering van jaarschijf 2026, zoals bedrijfsvoering, OZB, verbonden partijen etc.
4. Vanwege de grote vraag naar kavels en bouwvergunningen kunnen we het areaal van de OZB uitbreiden en dat resulteert in een voordeel.
5. Vele budgetten zoals energielasten, huuropbrengsten in de begroting zijn gecontroleerd. Dit resulteert in een klein voordeel. Ook de meest recente RUD begroting valt lager uit dan de raming die is opgenomen in de kadernota 2022 en dat resulteert in een voordeel.
6. Doordat jaarschijf 2022 van knop 1 hoger uitvalt dan de jaren erna kon een deel worden overgeheveld naar knop 2.
7. Dit betreft de structurele autonome bestedingsvoorstellen. Voor verdere informatie verwijzen we naar de DPL.
8. Dit betreft de structurele bestuurlijke bestedingsvoorstellen met hoge prioriteit. Voor verdere informatie verwijzen we naar de DPL.
9. Het effect van de septembercirculaire voor de jaren 2023 en daarna. Het effect voor 2022 is verwerkt in knop 2.
10. Het voorstel is om € 500.000 te reserveren voor het meerjarig investeringsplan.

2.2 Knop 2: Budget beleidsintensivering

In onderstaand overzicht is het verloop van knop 2 budget beleidsintensivering zichtbaar.

 Beleidsintensivering (x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Stand kadernota 2022	273	1.004	1.116	1.116	1.116
Ontwikkelingen					
1. Overgeheveld vanuit knop 1	600				
2. Autonome bestedingsvoorstellen	-80				
3. Bestuurlijke bestedingsvoorstellen	-1448				
4. Septembercirculaire 2021	975				
					
Stand begroting 2022	320	1.004	1.116	1.116	1.116

Toelichting

1. We hevelen een deel over van knop 1 naar knop 2, omdat knop 1 hiervoor voldoende ruimte had.
2. Dit betreft de incidentele autonome bestedingsvoorstellen. Voor verdere informatie verwijzen we naar de DPL.
3. Dit betreft de incidentele bestuurlijke bestedingsvoorstellen met hoge prioriteit. Voor verdere informatie verwijzen we naar de DPL.
4. Het effect van de septembercirculaire voor 2022 bestaat uit accres (€ 600.000) en het vervallen van de opschalingskorting in 2022 (€ 375.000). We voegen het hele bedrag toe aan budget beleidsintensivering, zodat deze weer sluit met voldoende budget voor BERAP 2022-I.

2.3 Knop 3: Belastingen

Hieronder het verloop van knop 3 belastingen.

3 Belastingen (x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Stand kadernota 2022	0	0	0	0	0
Ontwikkelingen Reguliere OZB verhoging 1,75%	0	0	0	0	0
Stand begroting 2022	0	0	0	0	0

Toelichting

Deze begroting bevat geen extra belastingverhogingen.

2.4 Knop 4: Bezuinigingen

Hieronder de opgenomen bezuinigingen.

4 Bezuinigingen (x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Stand kadernota 2022	0	0	0	0	0
Ontwikkelingen Bezuinigingen	0	0	0	0	0
Stand begroting 2022	0	0	0	0	0

Toelichting

Deze begroting bevat geen bezuinigingen.

2.5 Knop 5: Vrije Algemene Reserve (VAR)

Hieronder het verloop van de VAR. De VAR zetten we in om een eventueel tekort op te vangen.

5 VAR (x € 1.000)	2022
Stand kadernota 2022	2.246
Ontwikkelingen Onttrekking bufferreserve gronden	500
Stand begroting 2022	2.746

Toelichting

Het voorstel is om € 500.000 te onttrekken aan de bufferreserve gronden en dit te storten in de VAR.

Financiële begroting

In dit onderdeel komen verschillende financiële onderdelen aan bod, zoals de financiële effecten van corona en een specificatie van het Gemeentefonds.

Financiële effecten corona

Nog steeds is corona in ons midden en het is niet te voorspellen hoe corona in 2022 gaat uitpakken. Duidelijk is wel dat het bepaalde maatschappelijke en economische effecten gaat hebben waar we als gemeente mee te maken krijgen. Momenteel zien we al ontwikkelingen als gevolg van corona, zoals veel aanvragen voor bouwvergunningen en extra veel toerisme in onze eigen gemeente.

De septembercirculaire bevat middelen voor corona. het betreft gelden voor schuldenbeleid, bijzondere bijstand en re-integratie. Deze ramen we budgettair neutraal in de begroting en voegen we toe aan het betreffende beleidsterrein. Hieronder zijn de bedragen weergegeven.

Coronagelden	2022
Gemeentelijk schuldenbeleid	27.000
Bijzondere bijstand	14.000
Aanvullende pakket re-integratie	20.000
Impuls re-integratie	58.000
Totaal:	119.000

Vennootschapsbelasting en overhead

Vennootschapsbelasting

Door de inwerkingtreding van de 'Wet modernisering Vennootschapsbelasting (VPB) overheidsondernemingen' zijn gemeenten per 1-1-2016 VPB verschuldigd over winstgevendende ondernemersactiviteiten.

Alleen de activiteiten binnen de grondexploitatie zijn voor de gemeente Borger-Odoorn VPB plichtige activiteiten. We hebben geen raming opgenomen voor te betalen VPB. Als wij over 2022 VPB verschuldigd zijn dan wordt deze gedekt uit de bufferreserve gronden.

Overhead

Sinds het jaar 2017 presenteren gemeenten conform BBV wetgeving een overzicht van de overheadkosten in hun begroting. Voor de overhead is een landelijk verplicht gestelde definitie gemaakt. De definitie van overhead luidt: 'alle kosten die samenhangen met sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.' Het uitgangspunt is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken en/of activiteiten.

De overhead bedraagt in 2022: € 8.825.554. Onder de overhead vallen bijvoorbeeld de kosten van het gemeentehuis, maar ook de salariskosten van de ondersteunende afdelingen, zoals financiën, juridische zaken en communicatie.

Overheadpercentage

Voor het bepalen van bepaalde tarieven, zoals de kosten van de reinigingsheffingen en riolering, wordt het overheadpercentage gebruikt. Voor 2022 is het overheadpercentage berekend op 13,51%.

Overheadpercentage per jaar	2019	2020	2021	2022
Overheadpercentage	14,10%	14,52%	15,24%	13,51%

Het overheadpercentage wordt berekend door de overhead te delen door de totale lasten minus de overhead. Na vaststelling van het percentage hebben nog enkele mutaties plaatsgevonden die van invloed zijn op de kosten van de overhead en de totale lasten. Het effect op het overheadpercentage is echter beperkt.

Ten opzichte van andere gemeenten is het lastig aan te geven of het percentage hoog of laag is, omdat gemeenten hun eigen interpretatie geven aan het toerekenen van overheadkosten volgens het BBV.

Het overheadpercentage is in 2022 met 1,73 procentpunt ten opzichte van 2021 gedaald. De daling wordt veroorzaakt doordat de totale lasten zijn toegenomen en de totale overhead is afgenomen.

Specificatie Gemeentefonds

De septembercirculaire 2021 is op 21 september 2021 gepubliceerd. We lichten de belangrijkste wijzigingen toe.

Accres

De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voortvloeiend uit de normeringssystematiek, wordt het accres genoemd. De jaren 2020 en 2021 waren bevroren op de standen van de meicirculaire 2020. Voor alle jaren vanaf 2022 is het accres in de septembercirculaire 2021 bijgewerkt en is er sprake van een opwaartse bijstelling van het accres. In alle jaren zijn de hogere accessen volgens de circulaire het gevolg van hogere loon- en prijsontwikkeling dan tot nu toe aangenomen. Ook in de jaren na 2022 is het accres opwaarts bijgesteld als gevolg van uitgaven klimaatmaatregelen, compenseren gedupeerden van de kinderopvangtoeslag, zorg en de EU-aftrekten.

BTW-compensatiefonds

Verder informeert deze circulaire over de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds. De raming 2021 bedraagt € 215,959 miljoen voor gemeenten, wat bij deze circulaire is toegevoegd aan de algemene uitkering. Dit is een bijstelling voor jaarschijf 2021 van ongeveer € 300.000. In de begroting 2021 was hiervoor € 250.000 geraamd. Het verschil van € 50.000 is een voordeel en verwerken we in BERAP 2021-II.

Voor de begroting 2022 is het advies om de raming voor 2022 en daarna te baseren op de uitkomsten van de meicirculaire 2021. In het memo van de meicirculaire 2021 is toegelicht dat wij geen structurele raming voor het BCF hebben opgenomen, omdat wij dit risicovol vinden. Ook hebben we ervoor gekozen om in de begroting 2022 geen structurele raming van het BCF op te nemen, omdat we de financiële ruimte, mede als het gevolg van de positieve accres bijstelling, op dit moment niet nodig hebben.

Opschalingskorting

Het kabinet heeft besloten de oloploop van de opschalingskorting voor gemeenten in het jaar 2022 incidenteel te schrappen. Dit leidt tot een verhoging van de algemene uitkering van het gemeentefonds van € 270 miljoen in 2022. Dit is een incidenteel voordeel voor onze gemeente van € 375.000 voor 2022 en is in de begroting 2022 verwerkt.

Jeugdzorg

Gemeenten zijn eind juni geïnformeerd over het feit dat het kabinet voor 2022 incidenteel € 1,314 miljard extra beschikbaar stelt ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Dit betekent voor ons een bijstelling van afgerond € 1,7 miljoen euro. Dit

bedrag hebben we in de begroting 2022 opgenomen en hiervan is € 1,3 miljoen toegevoegd aan het jeugdbudget en € 400.000 aan het Wmo budget.

Het Rijk en de VNG werken gezamenlijk met andere betrokken partijen aan een hervormingsagenda jeugdhulp die bestaat uit een aantal maatregelen en een financieel kader om de jeugdhulp structureel betaalbaar te houden voor gemeenten. Het nieuwe kabinet neemt een besluit over de structurele verhoging van het jeugdbudget.

Totaaloverzicht Mei- en Septembercirculaire 2021

In onderstaande tabel de effecten van beide circulaire. Zichtbaar is dat de septembercirculaire 2021 € 2.820.523 hoger uitvalt dan de meicirculaire. Dit is te verklaren door het accres en vervallen van de opschalingskorting (€ 975.000), de jeugdzorg gelden (€ 1.726.523) en de coronagelden (€ 119.000).

Gemeentefonds 2022	2022			
	Kadernota	Meicirculaire	September	Vershil
I: Algemene Uitkering	2022		circulaire	Mei-sept
- Algemene Uitkering	40.092.163	40.317.163	41.292.163	975.000
- Raming onderuitputting	-150.000	-150.000	-150.000	0
- Extra middelen jeugd			1.726.523	1.726.523
- Behoedzaamheid	-250.000	-125.000	-125.000	0
- Coronagelden (budgettair neutraal)			119.000	119.000
Subtotaal onderdeel I	39.692.163	40.042.163	42.862.686	2.820.523
II: Decentralisatie- en integratieuitkeringen				
- Combinatiefuncties	113.188	113.188	113.188	0
- Voorschoolse Voorziening Peuters	68.946	68.946	68.946	0
- Armoedebestrijding kinderen	81.132	86.313	86.313	0
- VTH provinciale Taken	74.423	74.423	74.423	0
- Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	0	4.000	4.000	0
- Inburgering	70.896	85.842	85.842	0
Subtotaal onderdeel II	408.585	432.712	432.712	0
III: Sociaal Domein 3D's				
- Jeugdzorg (voogdij 18 plus)	1.733.725	1.253.234	1.253.234	0
- Participatie	4.523.711	4.637.493	4.637.493	0
Subtotaal onderdeel III	6.257.436	5.890.727	5.890.727	0
Totaal onderdeel I	39.692.163	40.042.163	42.862.686	2.820.523
Totaal onderdeel II	408.585	432.712	432.712	0
Totaal onderdeel III	6.257.436	5.890.727	5.890.727	0
Subtotaal I t/m III	46.358.184	46.365.602	49.186.125	2.820.523

Herziening Gemeentefonds

In het meest recente verdeelmodel komt het voordeel voor Borger-Odoorn uit op € 46 per inwoner op basis van de cijfers 2019. Dat is een toename van € 17 per inwoner ten opzichte van de uitkomsten 2017.

Naar verwachting gaat de invoering van het nieuwe verdeelmodel gepaard met een ingroeimodel. Dit houdt in dat in de eerste 4 jaar na de invoering de herverdeelseffecten per gemeente worden gemaximeerd op 15 euro per jaar (zowel positief als negatief). Mocht Borger-Odoorn een voordeel van € 46 per inwoner behouden, dan zullen we daar in 4 jaar naar toegroeien en dit voordeel in 2026 volledig ontvangen.

Vooralsnog lijken het mooie uitkomsten voor Borger-Odoorn, maar definitieve besluitvorming moet nog plaatsvinden. Eerst dienen de ROB en de VNG een advies over de cijfers 2019 te geven en daarna dient het nieuwe kabinet nog een besluit te nemen over de gehele herziening. Deze begroting is daarom gebaseerd op het huidige gemeentefonds.

Na definitieve besluitvorming over de invoering van het verdeelvoorstel vindt nog een actualisatie plaats naar 2023, het jaar waarin het nieuwe verdeelmodel naar verwachting in gaat. Indien besluitvorming tijdig is afgerond, kunnen we de begroting 2023 op de nieuwe verdeling baseren.

Structurele en incidentele mutaties reserves

Mutaties van de reserves beschouwen we in principe als incidenteel. Behalve als het gaat om reguliere stortingen en/of onttrekkingen die van toepassing zijn op alle jaarschijven en waarvan we niet weten wanneer de storting en/of onttrekking eindigt. Dan beschouwen we de mutatie als structureel. Hieronder is het overzicht van structurele en incidentele mutaties van de reserves weergegeven.

Specificatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie	Mutatie
Mutaties Reserves	2022	2023	2024	2025	2026
Structureel					
Algemene Reserve (WAR)	401.782	401.782	401.782	401.782	401.782
Reserve onderhoud zwembaden	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Res. deelgeb. Visie Monden	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Gekoppelde Reserves	-154.126	-154.225	-154.330	-154.440	-154.555
Subtotaal	217.656	217.557	217.452	217.342	217.227
Incidenteel					
Algemene Reserve (WAR)	244.671	151.500	99.750	49.250	
Bufferreserve gronden	-500.000				
Vrije Reserve (VAR)	500.000				
Reserve rioleringen				-62.810	
Subtotaal	244.671	151.500	99.750	-13.560	0
Totaal	462.327	369.057	317.202	203.782	217.227

Toelichting

In bovenstaand overzicht zijn alle positieve bedragen stortingen in reserves en alle negatieve bedragen onttrekkingen aan reserves. Het totaal vormt het saldo van de mutaties op de reserves. In alle jaren hebben we positieve totalen (saldi) en dat betekent dat we per saldo meer storten in reserves dan we er aan onttrekken. Dit is gunstig voor ons eigen vermogen.

Overzicht van incidentele baten en lasten

Het BBV schrijft voor dat de begroting moet zijn voorzien van een overzicht van incidentele baten en lasten. In onderstaand overzicht is dit weergegeven.

Incidentele lasten/baten	2022	2023	2024	2025	2026
1. Saldo incidentele mutaties reserves	244.671	151.500	99.750	-13.560	
2. Incidentele bestedingsvoorstellen	1.527.500				
3. Incidentele baten Gemeentefonds	-494.000				
4. Budget beleidsintensivering	320.311	1.003.660	1.115.772	1.115.772	1.115.772
Saldo incidentele baten en lasten	1.598.482	1.155.160	1.215.522	1.102.212	1.115.772

Toelichting

In bovenstaand overzicht zijn alle negatieve bedragen incidentele baten en alle positieve bedragen incidentele lasten. De saldi zijn voor alle jaren positief. Dat betekent dat we meer incidentele lasten dan baten hebben. We lichten de mutaties toe:

1. Dit betreft het saldo van alle incidentele mutaties op de reserves, zoals weergegeven in het overzicht structurele en incidentele mutaties reserves.
2. Dit zijn de incidentele Bestedingsvoorstellen 2021 (autonoom en bestuurlijk).
3. Dit zijn de opschalingskorting 2022 en coronagelden 2022 uit de septembercirculaire 2021. Deze baten uit het Gemeentefonds zijn incidenteel.
4. Hier geven we het budget beleidsintensivering (knop 2) weer. Dit budget is in de begroting 2022 en de meerjarenraming beschikbaar voor incidentele bestedingen.

Structureel begrotingssaldo

Uitgangspunt is dat de structurele lasten in de begroting gedekt dienen te worden door structurele baten. Dit noemen we structureel evenwicht. Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo positief en incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo negatief. In de vorige sectie hebben we de incidentele baten en lasten berekend. In onderstaande tabel geven we het structureel begrotingssaldo weer.

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Saldo van baten en lasten	575.907	814.736	643.080	586.375	1.192.801
Saldo mutaties reserves	-462.327	-369.057	-317.202	-203.782	-217.227
Begrotingssaldo na bestemming	113.580	445.679	325.878	382.593	975.574
Incidentele baten en lasten (saldo)	1.598.482	1.155.160	1.215.522	1.102.212	1.115.772
Structureel begrotingssaldo	1.712.062	1.600.839	1.541.400	1.484.805	2.091.346

Toelichting

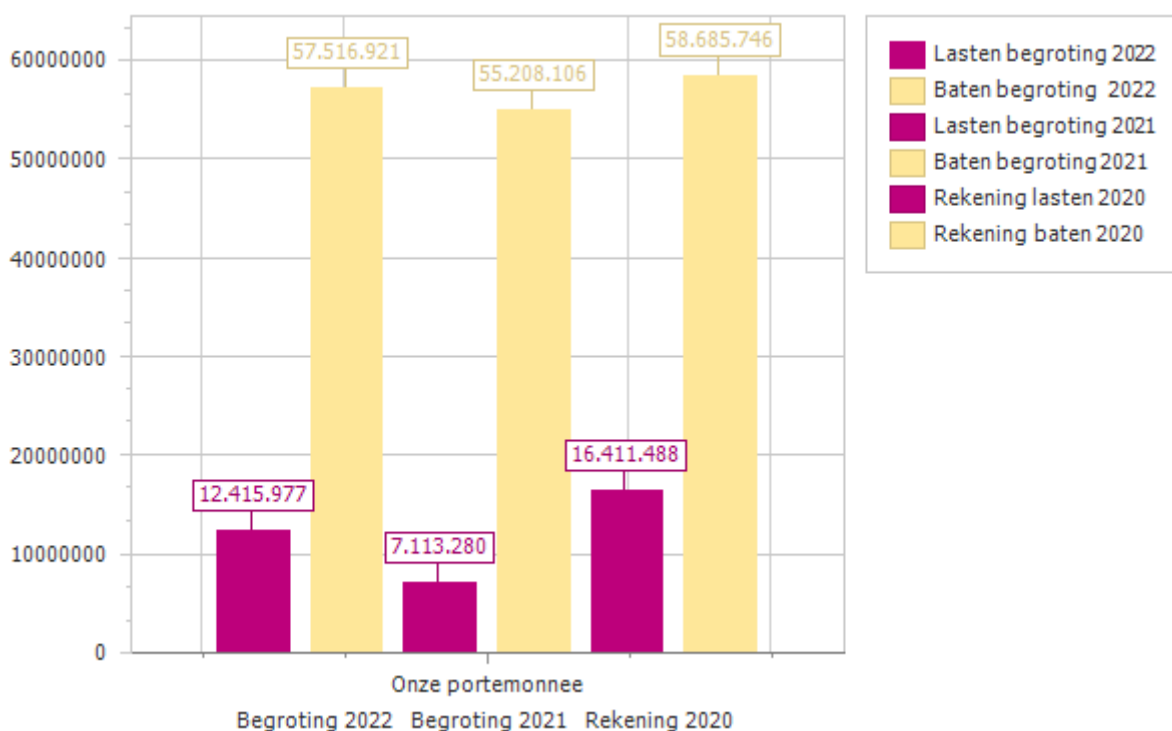
In bovenstaande tabel is het uitgangspunt het begrotingssaldo voor bestemming (saldo van baten en lasten). Vervolgens tellen we daar het saldo van de mutaties reserves bij op. Daardoor ontstaat het begrotingssaldo na bestemming. Deze saldi gaan we vervolgens corrigeren voor de incidentele baten en lasten. We concluderen dat de structurele begrotingssaldi (na eliminatie van de incidentele lasten en baten) voor alle jaren (ruim) positief zijn.

WAT MAG HET KOSTEN?

Begrote baten en lasten

Hieronder geven we de begrote baten en lasten per taakveld weer. De cijfers van de rekening 2020 zijn gebaseerd op de vastgestelde jaarstukken 2020. De cijfers van de begroting 2021 zijn conform de cijfers van de Bestuursrapportage 2021-I, aangevuld met de budgetten van 'nog uit te voeren werken' en enkele administratieve begrotingswijzigingen. De cijfers van de begroting 2022 zijn zoals de begroting 2022 is opgesteld.

Onze portemonnee Taakvelden	Begroting 2022			Begroting 2021			Rekening 2020		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.10 Mutaties reserves	1.146	684	462	-3.349	835	-4.184	5.559	4.085	1.475
0.11 Res. van de rekening van baten en lasten	114		114	-60		-60	1.296		1.296
0.4 Overhead	9.463	100	9.363	9.455	142	9.313	8.592	67	8.526
0.5 Treasury	684	911	-227	820	1.047	-227	516	597	-81
0.61 OZB woningen	53	4.948	-4.894	125	4.861	-4.736	102	4.933	-4.831
0.62 OZB niet-woningen	57	1.588	-1.531	57	1.554	-1.497		1.414	-1.414
0.64 Belastingen overig	219		219	252		252	338		338
0.7 Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	176	49.336	-49.160	24	46.820	-46.797	9	47.457	-47.448
0.8 Overige baten en lasten	504	-50	554	-210	-50	-160	-1	134	-135
Totaal x € 1.000	12.416	57.517	-45.100	7.114	55.209	-48.096	16.411	58.687	-42.274

Algemeen

Hierna volgen de paragrafen. Deze zijn we op basis van het BBV verplicht in de begroting op te nemen. We geven een korte beschrijving van de inhoud van deze paragrafen.

Lokale heffingen	Weerstandsvermogen	Kapitaalgoederen	Financiering	Bedrijfsvoering	Verbonden partijen	Grondbeleid
------------------	--------------------	------------------	--------------	-----------------	--------------------	-------------

We reserveren om beïnvloedbare en met name ook niet beïnvloedbare risico's te beheersen en financieel af te dekken. Onze kapitaalgoederen geven een beeld van de investeringen die we als gemeente doen en de financiële verplichtingen die we daarvoor meerjarig aangaan. De paragraaf financiering geeft inzicht in onze financiële positie. Bedrijfsvoering gaat over hoe we werken om onze doelen te behalen. De paragraaf verbonden partijen geeft inzicht in de bijdragen van de gemeente Borger-Odoorn aan verbonden partijen. Tot slot hangt ons grondbeleid nauw samen met landelijke en lokale economische ontwikkelingen.

LOKALE HEFFINGEN

In deze paragraaf gaan we in op de lokale heffingen voor het jaar 2022. Lokale heffingen zijn onder te verdelen in gemeentelijke belastingen, gebonden heffingen en leges. In onderstaand overzicht zijn alle lokale heffingen en het effect per heffing op de opbrengsten voor het jaar 2022 zichtbaar. Deze heffingen lichten we in de rest van de paragraaf per onderdeel verder toe.

Lokale heffing	Opbrengst 2021	Opbrengst 2022	Vershil 2021-2022
OZB	6.339.407	6.525.347	185.940
Toeristenbelasting	1.437.500	1.557.500	120.000
Forensenbelasting	127.500	152.500	25.000
Afvalstoffenheffing	2.398.587	2.437.918	39.331
Rioolheffing	3.108.697	3.134.478	25.781
Titel I algemene dienstverlening	235.489	238.784	3.295
Titel II fysieke leefomgeving	480.785	487.172	6.387
Titel III Europese dienstenrichtlijn	2.955	2.955	0
Lijkbezorgingsrechten	158.014	160.779	2.765
Marktgelden	7.648	7.782	134
Totaal:	14.296.582	14.705.215	408.633

*: de weergegeven bijdrage voor OZB is inclusief areaaluitbreiding. Het bedrag sluit niet precies aan op het totaal van de taakvelden 0.61 en 0.62, omdat er op deze taakvelden salariskosten zijn geraamd.

De opbrengsten in 2021 zijn gebaseerd op de primitieve begroting 2021. Dit betekent dat eventuele begrotingswijzigingen niet zijn meegenomen. De geraamde opbrengst OZB is inclusief areaaluitbreiding. Dit wordt verder toegelicht bij het onderdeel Belastingdruk.

Gemeentelijke belastingen

Gemeenten kunnen op grond van de Gemeentewet (GW) een aantal belastingen heffen. Gemeentelijke belastingen worden gekenmerkt door het feit dat de opbrengst van de belasting vrij te besteden is. Daardoor is het een ongebonden belasting. In de onderstaande tabel staat een overzicht van de verschillende gemeentelijke belastingen die worden geheven in onze gemeente.

Belastingsoort	Artikel GW	Toelichting
Onroerende zaakbelastingen (OZB)	220	Belasting die wordt geheven op eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Als heffingsgrondslag geldt de WOZ-waarde. De peildatum ligt een jaar voor het belastingjaar.
Forensenbelasting	223	Een belasting voor natuurlijke personen die gedurende het jaar meer dan 90 maal in de gemeente overnachten, maar die in de gemeente geen hoofdverblijf hebben.
Toeristenbelasting	224	Belasting die wordt geheven op natuurlijke personen die in de gemeente overnachten, maar die niet in de gemeente woonachtig zijn. Bijv. bij overnachting in een hotel.

Beleidsuitgangspunten gemeentelijke belastingen 2022

In de volgende tabel staan de belastingen die de gemeente Borger-Odoorn heft. Hierin zijn de uitgangspunten per belastingsoort aangegeven. De verdere regelgeving van elke belastingsoort is vastgelegd in de verschillende belastingverordeningen.

Belastingsoort	Tarief 2022
OZB	Tarieven 2022 worden in de raad van december vastgesteld.
Toeristenbelasting	In de Kadernota 2022 is ingestemd met de tarieven: - groepsaccommodaties € 0,50 per overnachting - campings € 1,10 per overnachting - hotels/BenB/bungalowparken € 1,50 per overnachting In de raad van december wordt de verordening vastgesteld.
Forensenbelasting	Tarieven 2022 worden in de raad van december vastgesteld.

OZB

In de Kadernota 2022 hebben we geen voorstel ten aanzien van het OZB-tarief 2022 gedaan. In de Kadernota 2022 zijn we voor de begroting 2022 en de meerjarenraming uitgegaan van een OZB verhoging van 1,75%. In deze begroting 2022 doen we wel een voorstel. Ons voorstel is om de OZB, conform het financieel kader, met 1,75% te verhogen in 2022.

Toeristenbelasting / Forensenbelasting

Het recreatieschap Drenthe heeft dit voorjaar een advies voor het tarief van de toeristenbelasting voor de komende jaren uitgebracht. Het voorstel van het recreatieschap is om tarieven te differentiëren: campings en groepsaccommodaties betalen € 1,10 per overnachting en hotels/ BenB/vakantieparken betalen €1,50 per overnachting.

In de opiniërende raadsvergadering van 29 april 2021 is het advies aan u voorgelegd en hebben we u ook enkele varianten voorgelegd. Vervolgens heeft u bij de behandeling van de Kadernota 2022 voor 2022 de volgende tarieven toeristenbelasting vastgesteld:

- Groepsaccommodaties € 0,50 per overnachting;
- Campings € 1,10 per overnachting;
- Hotels/BenB/bungalowparken etc. € 1,50.

Uit het financieel kader (bijlage 1) blijkt dat de tarieven forensenbelasting zijn gekoppeld aan de tarieven toeristenbelasting. Conform het financieel kader is voorgesteld en ook besloten bij de Kadernota 2022 om de tarieven forensenbelasting met hetzelfde percentage te laten stijgen als voor de hotels/BenB/bungalowparken, te weten 20%.

Het is onze intentie u deze tarieven ook voor het jaar 2023 voor te stellen. Dit in verband met de verkiezingen (maart 2022) en een bestuurswisseling. In de Kadernota 2023 gaan we dan deze tarieven voor 2023 aan u ter besluitvorming voorleggen.

Gebonden heffingen

Naast bovenstaande belastingen in de gemeentewet, bestaan er gebonden heffingen. Een gebonden heffing is een belasting voor de bestrijding van specifieke kosten, maar is niet gekoppeld aan een individuele dienst. De begrote opbrengst van de gebonden heffing mag niet hoger zijn dan de voor dat doel begrote kosten. Dat wil zeggen dat de heffingen dus niet meer dan kostendekkend mogen zijn. Er zijn twee soorten gebonden heffingen, namelijk reinigingsheffing en rioolheffing. Deze zijn weergegeven in de volgende tabel.

Gebonden heffing	Artikel GW	Toelichting
Reinigingsheffing	Wet milieubeheer art. 15.33	Belasting voor de verwijdering van afvalstoffen afkomstig van particuliere huishoudens. Er zijn twee soorten heffingen voor het innemen en verwerken van afvalstoffen: de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht. Afvalstoffenheffing wordt geheven op alle particuliere huishoudens. Ook als er in feite geen afval wordt aangeboden. Reinigingsrechten worden alleen in rekening gebracht ter dekking van de kosten voor het ophalen en verwerken van aangeboden afval. Kleine bedrijven kunnen bijvoorbeeld gebruik maken van de reinigingsrechten.
Rioolheffing	228a	De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van / het beheer van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater, regenwater en de grondwaterstand.

Beleidsuitgangspunten gebonden heffingen

In onderstaande tabel zijn de gemiddelde tarieven aangegeven voor de reinigings- en rioolheffing die we aan uw raad voorstellen. De voorstellen passen binnen het kader 100% kostendekkendheid dat door uw raad is vastgesteld. In de decemberraad van 2021 komen we met definitieve voorstellen voor de tarieven van 2022.

Heffing	Gemiddeld tarief 2022 (vaststelling definitief tarief in raad van december)
Reinigingsheffing	Gemiddeld tarief 2022 bedraagt € 222,64.
Rioolheffing	Gemiddeld tarief 2022 bedraagt € 245,65.

Beleid kwijtschelding

Onze gemeente hanteert als kwijtscheldingsnorm 100% van de bijstandsuitkering. Daarmee zit onze gemeente boven de landelijke norm van 90% van de bijstandsuitkering. Men komt in aanmerking voor kwijtschelding als men onder deze norm komt. Kwijtschelding is van toepassing op de OZB, rioolheffing en op het vastrechtgedeelte van de afvalstoffenheffing. Sinds 2006 werken de waterschappen Hunze & Aa's, Vechtstromen en de gemeente samen op het gebied van kwijtschelding van de lokale heffingen. De toetsing of iemand recht heeft op kwijtschelding wordt gedaan door het Noordelijk Belastingkantoor.

Opbrengsten uit gemeentelijke belastingen en gebonden heffingen

Onroerende zaakbelasting

In dit gedeelte maken we per belastingsoort de geraamde opbrengsten voor 2021 en 2022 inzichtelijk.

Hieronder staan de opbrengsten van de OZB inclusief areaaluitbreiding. In 2022 nemen de opbrengsten met € 185.490 toe. De 1,75% indexatie bedraagt € 110.940 en de areaaluitbreiding bedraagt € 75.000. We kunnen structureel een areaaluitbreiding opnemen omdat er momenteel veel wordt gebouwd in onze gemeente. Dit geldt zowel voor nieuwbouw als uitbreiding van bestaande bouw. We zien als gevolg van onze ambitie Wonen dat de areaaluitbreiding ten opzichte van voorgaande jaren toeneemt. In 2020 en 2021 was hiervoor respectievelijk € 23.000 en € 50.000 geraamd.

De opbrengsten van 2022 kunnen nog niet definitief worden berekend, omdat nog niet alle WOZ-waarden per 01-01-2021 bekend zijn. Deze definitieve cijfers worden aan de raad gepresenteerd in december 2021 bij het vaststellen van de nieuwe belastingverordeningen.

Onderdeel	Opbrengst 2021	Opbrengst 2022	Vershil 2021-2022
Eigenarenbelasting woningen	4.785.529	4.937.772	152.243
Eigenarenbelasting niet-woningen	1.054.502	1.073.961	19.459
Gebruikersbelasting niet-woningen	499.376	513.614	14.238
Totaal:	6.339.407	6.525.347	185.940

Toeristenbelasting

De tarieven voor 2022 zijn bij de behandeling van de Kadernota 2022 als volgt vastgesteld:

- Groepsaccommodaties € 0,50 per overnachting;
- Campings € 1,10 per overnachting;
- Hotels/BenB/Bungalowparken etc. € 1,50.

Dit leidt tot een verwachte meeropbrengst van € 120.000.

In de Kadernota 2022 is deze meeropbrengst in knop 1 (Saldo begroting) meegenomen.

Onderdeel	Opbrengst 2021	Opbrengst 2022	Vershil 2021-2022
Opbrengst toeristenbelasting	1.437.500	1.557.500	120.000

Forensenbelasting

De tariefaanpassing van de forensenbelasting loopt gelijk op met de tariefaanpassing van de toeristenbelasting.

Het tarief forensenbelasting is verhoogd, de verwachte meeropbrengst bedraagt € 25.000.

In de Kadernota 2022 is deze meeropbrengst in knop 1 (Saldo begroting) meegenomen.

Onderdeel	Opbrengst 2021	Opbrengst 2022	Vershil 2021-2021
Opbrengst forensenbelasting	127.500	152.500	25.000

Reinigingsheffingen

Afvalheffing gebeurt op basis van het Diftarsysteem. De heffing heeft een vastrechtgedeelte en een variabele component. Het BBV schrijft voor dat het tarief van de afvalstoffenheffing niet meer dan 100% kostendekkend mag zijn.

De kosten van de afvalstoffenheffing nemen in 2022 licht toe. Hieronder staan de kosten voor de afvalstoffenheffing voor de jaren 2021 (primitieve begroting) en 2022. De verschillen worden toegelicht.

Totale kosten afval	2021	2022	Vershil
1. Algemene kosten afval	460.868	550.821	89.953
2. Huis aan huis inzameling	444.417	531.459	87.042
3. Kosten ABP	460.047	412.008	-48.039
4. Kosten overige afvalstromen	207.009	152.594	-54.415
5. Overige indirecte kosten	826.247	791.036	-35.211
Totaal:	2.398.588	2.437.918	39.330
6. Onttrekking reserve afval	0	0	0
Totaal:	2.398.588	2.437.918	39.330

1. Algemene kosten afval

De hogere kosten in 2022 worden veroorzaakt door de kosten voor een afvalcoach en door hogere personeelskosten. Daarentegen kunnen de kosten voor de campagne "Drenthe geeft door" worden af geraamd. Deze campagne liep over de jaren 2020 en 2021.

2. Huis aan huisinzameling

In 2022 wordt gestart met een nieuwe inzamelfrequentie voor restafval (van 3 naar 6 weken). Om de inwoners een mogelijkheid te bieden om bij een volle container tussentijds restafval in te leveren worden extra ondergrondse containers aangelegd. Voor de kapitaallasten van deze investering is een stelpost opgenomen. Ten opzichte van de primitieve begroting 2021 stijgen de kosten voor de inzameling van het GFT-afval. De raming is aangepast op grond van de ervaringscijfers 2021. Op het inzamelen van restafval wordt een voordeel verwacht (minder kilo's).

3. Kosten ABP

De ramingen van de diverse afvalstromen zijn aangepast op grond van de ervaringscijfers 2021. Het voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door enerzijds een verwachte daling van de aangeboden kilo's voor de fracties grof huishoudelijk afval, grof tuinafval en hout en anderzijds door een hogere vergoeding voor oud papier en ijzer.

4. Kosten overige afvalstromen

Het voordeel wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de posten inzameling oud papier scholen/verenigingen en kunststof verpakkingen. Op grond van de huidige papierprijs is de raming voor de garantstelling naar beneden bijgesteld. De raming van de kunststofverpakkingen, zowel de kosten als inkomsten, is verhoogd. Op grond van ervaringscijfers 2021 wordt een stijging verwacht van de aangeboden kilo's PMD.

5. Overige indirecte kosten

Op dit onderdeel is sprake van een voordeel. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door lagere overheadkosten. Het overheadpercentage is te opzichten van 2021 met 1,73 procentpunt gedaald.

6. Onttrekking reserve afval belastingdruk

De stand van de reserve was voor 2020 nihil. In 2020 was sprake van een voordeel van € 69.195 op afval. Dit voordeel is gestort in de reserve afval. Vanaf 2021 is er dus ook weer ruimte om een eventuele (tussentijdse) stijging van de lasten of nadelig saldo op afval te dekken uit deze reserve.

Conclusie t.a.v. de opbrengsten

De totale kosten voor 2021 nemen toe met € 39.330 tot een totaal van € 2.437.918 (stijging van 1,64%). Dit betekent bij een 100% kostendekkendheid dat de opbrengsten met eenzelfde bedrag moeten toenemen. In de raadsvergadering van december komen we met een voorstel voor de tarieven en hierbij houden we rekening met de verhouding variabel/vast.

Rioolheffing

De geraamde baten en lasten in onze begroting die betrekking hebben op riolering zijn gebaseerd op het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP). Het huidige GRP had een looptijd tot 2021. Vorig jaar is deze verlengd tot 2022. Dit had onder andere te maken met de afspraken die zijn gemaakt in de Samenwerking Noordelijke Vechtstromen. Vanuit deze samenwerking wordt met alle gemeentelijke partijen (Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hardenberg, Ommen) gewerkt aan de afstemming van de verschillende GRP's. Eind 2021 zou een nieuw GRP worden aangeboden. Het proces neemt echter meer tijd in beslag dan van te voren was ingezien (zie paragraaf kapitaalgoederen). In 2022 zal het nieuwe GRP ter vaststelling worden voorgelegd aan de gemeenteraad. De looptijd van het huidige GRP wordt daarom met een jaar verlengd.

Voor de rioolheffing is ook 100% kostendekkendheid van toepassing. Het huidige GRP is zodanig opgezet dat het gemiddeld tarief jaarlijks met 0,75% stijgt. Eventuele verschillen in de exploitatie worden gecompenseerd door een toevoeging of onttrekking aan de (egalisatie)reserve riolering. Aanvullend vindt, conform het GRP, jaarlijks een dotatie plaats aan de voorziening riolering. Deze dotatie wordt jaarlijks aangewend voor dekking van de jaarlijkse rioolvervangingsinvesteringen.

Hieronder zijn de geraamde kosten en opbrengsten voor 2021 en 2022 inzichtelijk gemaakt en toegelicht.

Totale kosten riolering	2021	2022	Vershil
1. Kosten riolering	2.073.060	2.144.569	71.509
2. Kosten verbrede rioolheffing	226.714	211.457	-15.257
3. Overheadkosten	378.813	341.516	-37.297
4. Compensabele btw	244.233	265.087	20.854
5. Nieuwe dotatie in voorziening	185.877	171.898	-13.979

6. Afronding	0	-49	-49
Totaal:	3.108.697	3.134.478	25.781
7. Mutatie (egalisatie)reserve riolering	0	0	0
Totaal:	3.108.697	3.134.478	25.781
Totale opbrengsten riolering			
8. Opbrengst vast tarief	1.554.349	1.567.239	12.891
9. Opbrengst variabel tarief	1.554.349	1.567.239	12.891
Totaal:	3.108.697	3.134.478	25.781

Informatie rioolaansluitingen	2020	2021	2022
Aantal aansluitingen	12.750	12.750	12.760
Gemiddeld tarief per aansluiting	€ 229,46	€ 243,82	€ 245,65
Stijging tarief	-4,92%	5,95%	0,75%

Toelichting verschillen in kosten

1. Kosten riolering

Ten opzichte van 2021 is sprake van een kostenstijging op dit onderdeel. Het verschil tussen 2020 en 2021 wordt veroorzaakt door hogere kosten werf, abonnementen/lidmaatschappen en personeelskosten (actualisering reguliere uren riolering en uren nieuwe ontwikkelingen). Deze stijging wordt enigszins gecompenseerd door lagere rentelasten.

2. Kosten verbrede rioolheffing

Het positieve verschil tussen 2021 en 2022 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat de kosten van onkruidbestrijding niet meer zijn opgenomen in de kosten verbrede rioolheffing. Het is niet meer toegestaan deze kosten mee te nemen in de tariefberekening voor de rioolheffing.

3. Overheadkosten

Ondanks de stijging van de totale kosten dalen de overheadkosten. Dit wordt veroorzaakt doordat het overheadpercentage ten opzichte van 2021 is gedaald.

4. Compensabele btw

Compensabele btw wordt conform art. 229b van de Gemeentewet meegenomen bij de lasten.

5. Storting in voorziening

De dotatie aan de voorziening wordt ieder jaar geactualiseerd op basis van het GRP. Dit bedrag wordt vervolgens weer ingezet voor vervangingsinvesteringen. De dotatie 2022 opgenomen in de begroting is lager dan de raming in het GRP. Dit is mogelijk omdat in de reeds opgebouwde voorziening riolering voldoende ruimte aanwezig is om de rest van het eventueel benodigd budget 2022 voor vervangingsinvesteringen te dekken. Deze ruimte is ontstaan doordat de voorziening de afgelopen jaren is gevuld met voordelen op de kapitaallasten (o.a. onderuitputting). Conform het BBV worden deze voordelen gestort in de voorziening.

7. Mutatie (egalisatie)reserve riolering

Het is in 2022 niet noodzakelijk om aan de reserve te onttrekken of een storting te doen.

8/9. Opbrengsten vast en variabel tarief

De rioolheffing is opgebouwd uit een vast tarief per aansluiting en een variabel tarief per aansluiting. Beide heffingen bedragen afgerond 50% van het totaal van de lasten. De opbrengsten stijgen of dalen met een eenzelfde bedrag als de lasten om 100% kostendekkendheid te blijven hanteren.

BELASTINGDRUK

De stijging van de lokale lastendruk is de gecombineerde stijging van de OZB, reinigingsheffingen en rioolheffing. Hieronder is de lokale lastendruk voor 2022 inzichtelijk gemaakt.

Omschrijving	OZB	Reinigingsheffingen	Rioolheffing	Totaal	Lastendruk
Opbrengst 2021, incl. areaaluitbr.	6.339.407	2.398.588	3.108.697	11.846.692	
1. Mut. OZB + 1,75%	110.940			110.940	
2. Mut. Reinigingsheffingen		39.330		39.330	
3. Mut. Rioolheffing			25.781	25.781	
Totaal verhoging	110.940	39.330	25.781	176.051	1,49%
Opbrengst exclusief areaal 2022	6.450.347	2.437.918	3.134.478	12.022.743	
Areaaluitbreiding 2022	75.000			75.000	
Opbrengst 2022	6.525.347	2.437.918	3.134.478	12.097.743	

Voor een gemiddeld huishouden betekent de aanpassing van OZB, afvalstoffenheffing en rioolrechten in 2022 een stijging van afgerond € 13 per jaar.

Lastendruk per huishouden	2022	2021
OZB	442	434
Afvalstoffenheffing	223	220
Rioolrechten	246	243
Totaal:	910	897

Kostendekkendheid leges

In dit gedeelte geven we inzicht in de kostendekkendheid van onze leges. Bij de kostendekkendheid van leges maken we onderscheid tussen vijf categorieën.

Op een aantal leges is kruissubsidiëring van toepassing. Dit houdt in dat de totale opbrengsten de totale kosten per categorie niet mogen overschrijden. Echter, er mogen wel overschrijdingen zijn per onderdeel in een categorie. Zo kan bijvoorbeeld, binnen de categorie algemene dienstverlening, een eventuele overschrijding op rijbewijzen worden gecompenseerd door een onderschrijding op reisdocumenten.

De kostendekkendheid van leges wordt berekend conform regelgeving en jurisprudentie. Dit betekent onder andere dat kosten voor het opstellen van beleid en kosten voor bezwaar- en beroepsprocedures als gevolg van regelgeving niet mogen worden meegenomen in de berekening van kostendekkendheid. Bij de omgevingsvergunningen

mogen de kosten voor handhaving, toezicht en controle met uitzondering van de eerste controle en de kosten voor milieu en sloop (uitgezonderd monumenten) eveneens niet worden meegenomen.

De nieuwe tarieven van de leges worden in de decemberraad aan de gemeenteraad voorgelegd. De tarieven van de leges zijn gekoppeld aan de stijging van de OZB.

Algemene dienstverlening

Tot Titel I rekenen we de rijbewijzen, reisdocumenten en de burgerlijke stand. Kruissubsidiëring is toegestaan. In de onderstaande tabel zijn de verwachte kosten en baten van 2022 en de kostendekkendheid percentages van 2021 en 2022 zichtbaar. In algehele zin kan er worden geconcludeerd dat de kostendekkendheid op geen enkel product wordt overschreden. In algemene zin valt de toename van de kostendekkendheid te verklaren door een lager overheadtarief, waardoor er minder kosten zijn toegerekend.

Algemene dienstverlening	Kosten 2022	Baten 2022	KD 2022	KD 2021
Burgerlijke stand	50.042	27.096	54%	54%
Reisdocumenten, ID	123.001	77.648	63%	58%
Rijbewijzen	162.512	95.415	59%	55%
Verstrekking BRP	101.257	11.160	11%	10%
Verstrekking kiesregister	0	0	n.v.t	n.v.t
Verstrekking WBP	0	0	n.v.t	n.v.t
Bestuursstukken	5.710	750	13%	13%
Vastgoedinformatie	0	0	n.v.t	n.v.t
Overige publiekszaken	22.430	6.991	31%	29%
Gemeentearchief	0	0	n.v.t	n.v.t
Gereserveerd	0	0	n.v.t	n.v.t
Leegstandswet	5.029	1.651	33%	31%
Kansspelen	2.319	652	28%	26%
Verkeer en vervoer	33.226	10.751	32%	30%
Diversen	31.316	6.080	19%	18%
Aansluiting riolering	590	590	100%	100%
Totaal:	537.432	238.784	44%	42%

Fysieke leefomgeving

Onder Titel II vallen de omgevingsvergunningen van de fysieke leefomgeving, zoals bouwplannen. Ook binnen deze legesverordening omgevingsvergunning is kruissubsidiëring toegestaan. Om kleine bouwplannen haalbaar en betaalbaar te houden is er met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en kleine bouwplannen. Het loslaten van deze kruissubsidiëring leidt tot onaanvaardbaar hoge tarieven voor de kleine bouwplannen.

De toename van de kostendekkendheid is met name ontstaan door een afname van de overheadkosten.

Kosten fysieke leefomgeving	2021	2022	Vershil
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	363.364	371.560	8.196
Inkomsten, excl. heffingen	0	0	0
Netto kosten	363.364	371.560	8.196
Toe te rekenen overhead	237.802	209.201	-28.601
Toe te rekenen BTW	18.272	18.272	0
Totaal:	619.438	599.033	-20.405
Opbrengsten fysieke leefomgeving			
Opbrengst heffingen	480.785	487.172	6.387
Totaal:	480.785	487.172	6.387
Kostendekkendheid	78%	81%	

Europese dienstenrichtlijn

Titel III betreft de dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn. Kruissubsidiëring is niet toegestaan. De verwachte kosten wijken in 2022 licht af ten opzichte van 2021, deels als gevolg van lagere overheadkosten.

Kosten Europese dienstenrichtlijn	2021	2022	Vershil
Horeca	7.824	6.563	-1.261
Organiseren van evenementen	391	328	-63
Prostitutiebedrijven	0		0
Totaal:	8.215	6.891	-1.324
Opbrengsten Europese dienstenrichtlijn			
Horeca	2.950	2.950	0
Organiseren van evenementen	5	5	0
Prostitutiebedrijven	0	0	0
Totaal:	2.955	2.955	0
Kostendekkendheid	36%	43%	

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Dit betreft de rechten voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Kruissubsidiëring is niet toegestaan. De kosten nemen in 2022 af als gevolg van minder toegerekende salariskosten en licht afgenomen overheadkosten.

Kosten lijkbezorgingsrechten	2021	2022	Vershil
Kosten lijkbezorgingsrechten	375.366	351.503	-23.863
Totaal:	375.366	351.503	-23.863
Opbrengsten lijkbezorgingsrechten			
Opbrengsten lijkbezorgingsrechten	158.014	160.779	2.765
Totaal:	158.014	160.779	2.765
Kostendekkendheid	42%	46%	

Kostendekkendheid marktgelden

Betreft de heffing van marktgelden voor bepaalde aangewezen standplaatsen. Kruissubsidiëring is niet toegestaan. De kosten en opbrengsten in 2022 zijn nagenoeg gelijk aan 2021.

Kosten marktgelden	2021	2022	Vershil
Kosten marktgelden	10.731	10.583	-148
Totaal:	10.731	10.583	-148
Opbrengsten marktgelden			
Opbrengsten marktgelden	7.648	7.782	134
Totaal:	7.648	7.782	134
Kostendekkendheid	71%	74%	

Toelichting toerekenen van overhead

Voor het toerekenen van de overhead aan de tarieven voor de belastingen wordt het overheadpercentage gebruikt dat is berekend voor 2022. De uitkomst is een opslagpercentage van 13,51%. Een specificatie van de berekening is te vinden in thema Onze portemonnee.

Omdat de leges uit de algemene legesverordening grotendeels een directe relatie hebben met de personeelslasten door de ambtelijke inzet is gekozen voor toerekening van de overhead op basis van een opslag van het uurtarief. Voor de berekening van dit uurtarief zijn de totale overheadkosten gedeeld door het aantal productieve uren op de overige taakvelden. Dit overheadtarief bedraagt € 43,52.

Weerstandsvermogen

In deze paragraaf, waarin rekening is gehouden met de in 2019 vastgestelde nota Reserves en Voorzieningen, geven wij u een beeld van de financiële positie van de gemeente.

Het is niet eenvoudig om te bepalen hoe goed of slecht een gemeente er financieel voorstaat. Of een hoge schuld nadelig is voor de financiële positie hangt er bijvoorbeeld vanaf welke bezittingen er tegenover de schulden staan, en hoe hoog de opbrengsten zijn waarmee rente en aflossing kunnen worden betaald.

Kortom de financiële positie van een gemeente is niet in één kengetal uit te drukken, maar door naar een aantal belangrijke financiële kengetallen gezamenlijk te kijken kan er wel een uitspraak worden gedaan over de financiële positie van de gemeente.

Op basis van de uitkomsten van een aantal belangrijke financiële kengetallen hebben wij het volgende vastgesteld:

- *Onze weerstandsratio is uitstekend*
- *Onze schuldpositie ligt in de veilige zone*
- *Onze vermogenspositie is voldoende*
- *Onze grondexploitatie ligt in de veilige zone*
- *Onze structurele begrotingsruimte is toereikend*
- *Onze belastingcapaciteit is hoog in vergelijking met andere gemeenten*

Op basis van het bovenstaande komen wij tot de conclusie dat er sprake is van een gezonde financiële positie. De belastingcapaciteit is echter wel hoog in vergelijking met andere gemeenten.

Als u geïnteresseerd bent in hoe de kengetallen tot stand zijn gekomen en de interpretatie daarvan, in relatie tot de financiële positie, wordt verwezen naar het eind van deze paragraaf waar een toelichting over de kengetallen is opgenomen.

Weerstandsvermogen en risico's

We onderscheiden twee soorten risico's. Risico's die voorzienbaar zijn en risico's die niet zijn te voorzien. Voor risico's die we voorzien en dus te beheersen zijn hebben wij bestemmingsreserves en voorzieningen gevormd. Voor de onvoorziene risico's kijken we naar ons weerstandsvermogen. Wij geven hierbij antwoord op de vraag in hoeverre onze gemeente in staat is de niet in de begroting geraamde risico's te kunnen opvangen. Dit doen we door een inventarisatie te maken van de niet geraamde risico's en het berekenen van ons weerstandsvermogen. Door ons weerstandsvermogen af te zetten tegen de niet geraamde risico's kan een oordeel worden gegeven over de omvang van ons weerstandsvermogen.

Beleid

De gemeente past de volgende maatregelen toe om het weerstandsvermogen minimaal in stand te houden en de risico's te beperken.

- Incidentele meevallers aanwenden of reserveren voor verwachte kosten.
- Kort geld lenen in plaats van lang geld als wordt verwacht dat de rente op de kapitaalmarkt (lange rente) hoger blijft dan op de geldmarkt (korte rente). Hierbij houden we wel rekening met de grenzen volgens de kasgeldlimiet.
- Geen eigen personeelskosten toerekenen aan investeringen.
- Het behoedzaam ramen van een (accres)verhoging van het gemeentefonds door in de meerjarenbegroting een lagere uitkering te ramen van 5 (accres)punten per jaar.
- Een sluitende begroting en zo mogelijk ook een sluitende meerjarenbegroting presenteren, ook in tijden van bezuinigingen.
- Het uitgangspunt hanteren om taken zo mogelijk binnen de door het Rijk beschikbaar gestelde budgetten uit te voeren.
- Het opnemen van budgetruimte in de begroting voor nieuw beleid.
- Het controleren en verbeteren van de meest kritische processen in de organisatie op basis van een controleplan.

Inventarisatie weerstandsvermogen

Onderstaand zijn in een tabel de onderdelen benoemd die tot het weerstandsvermogen mogen worden gerekend. We hebben in deze begroting het weerstandsvermogen gesplitst in een structurele en een incidentele weerstandscapaciteit. Op deze manier kunnen we de structurele weerstandscapaciteit vergelijken met de structurele risico's en de incidentele weerstandscapaciteit met de incidentele risico's.

Onderdeel	Begroting 1-1-2022	Rekening 1-1-2021
1. WAR	11.569.396	10.817.987
2. VAR	2.745.483	1.845.728
3. Bufferreserve gronden	1.427.342	2.108.935
4. Onbenutte belastingcapaciteit	0	0
Totaal als str. Weerstand	15.742.221	14.772.650
5. Stille reserves	11.000.000	11.000.000
Totaal als inc. Weerstand	11.000.000	11.000.000

Toelichting verschillen weerstandsvermogen 2022 t.o.v. 2021

Uit de tabel blijkt dat het structurele weerstandsvermogen per 1-1-2022 per saldo is toegenomen met afgerond € 970.000. Deze verhoging wordt veroorzaakt door een dotatie in 2021 aan de WAR van € 750.000, dotaties aan de VAR van in totaal € 900.000 verminderd met afnames van de bufferreserve gronden van totaal € 680.000.

1.Toelichting WAR

De reserves van onze gemeente zijn onderverdeeld in een Weerstandsdeel van de Algemene Reserve (WAR), de Vrije Algemene Reserve (VAR) en bestemmingsreserves. De WAR geeft het weerstandsdeel voor algemene financiële tegenvallers aan. Deze reserve is een algemene buffer en niet vrij aan te wenden. Het saldo van de WAR bedraagt per 1 januari 2022 € 11,6 miljoen. De stijging ten opzichte van de rekening 2020 komt volledig door een toevoeging in 2021 van € 750.000, conform de notitie

reserves en voorzieningen. Dit betreft o.a. de vervallen bespaarde rente over de bestemmingsreserves.

2. Toelichting VAR

De VAR is ingesteld om eventuele rekeningtekorten op te vangen. Het minimum van de VAR wordt bepaald door de incidentele risico's die uit de paragraaf Weerstandsvermogen voortvloeien. Als de ruimte van knop 2 (budget beleidsintensivering) onvoldoende is, dan is het meerdere boven het minimum beschikbaar voor dekking van incidentele beleidswensen.

Het verloop van de VAR is als volgt:	Bedrag
Stand per 31 december 2020	€ 1.845.728
Af: onttrekking Bestuursrapportage 2021-I	€ - 350.000
	€ 1.495.728
Bij: uit bufferreserve gronden	€ 500.000
Bij: rekeningresultaat 2020 (na dotatie coronareserve)	€ 749.755
Stand per 31 december 2021	€ 2.745.483

3. Toelichting bufferreserve gronden

De bestemmingsreserves, waarvan de bufferreserve gronden onderdeel uitmaakt, worden niet meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen. Dit omdat deze reserves in tegenstelling tot de algemene- en de vrije reserve al zijn bestemd en dus niet zo maar een andere bestemming kunnen krijgen. Een uitzondering hierop is echter de bufferreserve gronden. Deze reserve wordt wel meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit, omdat bij de risico's ook de risico's zijn meegenomen die zich kunnen voordoen bij zowel de gemeentelijke gronden als bij de gronden in het Grondbedrijf zoals boekverliezen en afwaarderingen van gronden.

In 2021 wordt € 130.000 onttrokken uit de bufferreserve gronden voor een stedenbouwkundige en onderzoek naar inbreidingsmogelijkheden in onze gemeente. Daarnaast zijn resultaten op projecten van per saldo negatief € 51.600 in mindering gebracht op de bufferreserve gronden. In deze begroting wordt voorgesteld dat een bedrag van € 500.000 wordt onttrokken aan de bufferreserve gronden en toegevoegd aan de VAR.

4. Toelichting onbenutte belastingcapaciteit

Ondanks het feit dat de opbrengst OZB in principe onbeperkt door gemeenten kan worden verhoogd is voor onze gemeente sprake van een onbenutte belastingcapaciteit van nihil. Dit komt omdat het OZB-tarief in onze gemeente reeds hoger is dan de door het Rijk vastgestelde norm om in aanmerking te komen voor ondersteuning als artikel 12 gemeente. Omdat onze riool- en afvalstoffenheffing reeds 100% kostendekkend zijn is er ook voor dit onderdeel geen sprake van een onbenutte belastingcapaciteit.

5. Toelichting stille reserves

Stille reserves zijn reserves die aan het zicht zijn onttrokken maar nog wel een waarde kunnen vertegenwoordigen. Voorbeelden hiervan zijn activa als gebouwen of vervoermiddelen, die al volledig zijn afgeschreven maar nog wel een waarde hebben. Een ander voorbeeld van een stille reserve is ons aandelenbezit van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De verkoopwaarde hiervan is vele malen hoger dan de op de balans verantwoorde aankoopwaarde. Conform vorig jaar worden de stille reserves op € 11 miljoen geschat. Dit betreft voor gronden € 5 miljoen en voor het aandelenbezit BNG € 6 miljoen. De provincie heeft ons als toezichthouder geadviseerd het totaalbedrag van de stille reserves alleen te betrekken bij de berekening van de weerstandscapaciteit van de incidentele risico's.

Inventarisatie van de risico's

Hieronder is een overzicht gegeven van de niet geraamde risico's. Per onderdeel is een bedrag ingeschat voor het risico dat zich kan voordoen. Dit bedrag wordt vervolgens vermenigvuldigd met de kans dat het risico zich voordoet (zeer klein =10%, klein = 30%, gemiddeld = 50%). Als de kans groter is dan 50% wordt hiervoor een bedrag in de begroting geraamd.

Verder is er onderscheid gemaakt tussen een incidenteel of structureel risico. Een risico wordt als incidenteel gezien als wordt ingeschat dat het risico zich maximaal 1 x per 4 jaar kan voordoen en als structureel als het risico vaker dan 1 x per 4 jaar wordt ingeschat.

We hebben de risico's op basis van actuele ontwikkelingen geactualiseerd en als volgt bepaald:

Nr.	Omschrijving	Bedrag	Kans	Incidenteel	Structureel	Risicobedrag
1	Gronden bij de gemeente	3.400.000	50%		1.700.000	1.700.000
2	Vastgoed	2.000.000	50%		1.000.000	1.000.000
3	Decentralisaties/sociaal domein	1.500.000	50%		750.000	750.000
4	Gemeenschappelijke Regelingen	975.000	50%		487.500	487.500
5	Accres Gemeentefonds	1.500.000	30%		450.000	450.000
6	Grondexploitatie grondbedrijf	320.000	30%		96.000	96.000
7	Verlofstuwmeer	100.000	50%	50.000		50.000
8	Btw-compensatiefonds	200.000	50%		100.000	100.000
9	Leningen BBZ	150.000	50%		75.000	75.000
10	Verzekeringen	200.000	30%	60.000		60.000
11	Juridische procedures	200.000	50%		100.000	100.000
12	Garantieverbindingen	250.000	10%	25.000		25.000
13	Rente	150.000	30%	45.000		45.000
14	Bodemsanering	100.000	30%	30.000		30.000
15	Planschade	100.000	30%	30.000		30.000
	Totaal	11.145.000		240.000	4.758.500	4.998.500

Algemeen

Ten opzichte van de jaarrekening 2020 (en de begroting 2021) zijn:

- de incidentele risico's afgenomen. Dit komt per saldo door afname van het verlofstuwmeer.
- de structurele risico's afgenomen. Dit komt per saldo door de afgenomen risico's van het Gemeentefonds en Grondexploitatie Grondbedrijf.

De herziening van het Gemeentefonds gaat niet in per 2022 maar 2023. Daarnaast blijkt uit voorlopige berekeningen op basis van het referentiejaar 2019 dat onze gemeente naar verwachting niet een nadeelgemeente is, maar een voorlopige voordeelgemeente. Ook diverse lobbytrajecten van nadeelgemeenten zullen de definitieve herverdeling nog beïnvloeden. Uit publicaties blijkt dat het risico voor gemeenten maximaal € 60 per inwoner is. Dit betekent voor onze gemeente een maximaal structureel bedrag van € 1.500.000. Vorig jaar hebben we de kans op 50% ingeschat. Op basis van de

voorlopige berekeningen calculeren we deze kans nu op 30%. Dit is een risico van € 450.000. Vorig jaar was dit risico € 1.250.000 (50% van € 2.500.000).

Het risico van de grondexploitatie van het Grondbedrijf is verlaagd van 50% naar 30%. Deze verlaging vinden wij verantwoord, namelijk de risico's van het niet verkopen van kavels zijn, als gevolg de gestegen vraag, fors afgenomen. De risico's van de verkoop van kavels van bedrijventerrein zijn ongewijzigd.

De grootste risicobedragen (groter dan € 400.000) worden hierna toegelicht.

Gronden bij de gemeente (1)

Dit betreft de boekwaarde van de gronden die nog niet in productie zijn genomen (de Nog niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG)) en de overige gronden zoals cultuurgronden. De NIEGG zijn wel aangekocht met de bedoeling om deze te zijner tijd te ontwikkelen en in het Grondbedrijf op te nemen. Het grootste risico met betrekking tot deze gronden is dat één of meerdere plannen niet in productie kan worden genomen en dat de actuele boekwaarde moet worden verlaagd tot bijvoorbeeld de landbouwwaarde.

In het verleden is het risicobedrag berekend op basis van de restant boekwaarde van de nog niet in productie genomen gronden. Dit is een algemene methode. In deze begroting hebben we specifiek beoordeeld welke gronden niet tegen landbouwwaarde zijn gewaardeerd en waar de gemeente een risico loopt op afwaardering. Deze specifieke methode geeft beter inzicht in de risico's dan de algemene methode.

Het bedrag waarover we risico's lopen bedraagt € 3,4 miljoen. Dit betreft o.a. het Strijkijzer en de gronden voor dagrecreatie in Borger. Voor deze specifieke gronden maken we een visie Borger West en daarna zal blijken welke mogelijkheden en kansen, maar ook welke risico's er voor deze gronden zijn.

Het risico dat een plan niet in productie wordt genomen en moet worden afgewaardeerd wordt gezien als gemiddeld (= 50%) waardoor voor dit onderdeel, conform vorig jaar, een bedrag van € 1.700.000 als uiteindelijk risico wordt geraamd.

Vastgoed (2)

De gemeente bezit zowel maatschappelijk als strategisch vastgoed. Dit vastgoed kan soms 'onder water' staan wanneer de boekwaarde hoger is dan de marktwaarde. Het risico bestaat dat op de boekwaarde van deze strategische gronden en panden moet worden afgeboekt als gevolg van een lagere marktwaarde. De boekwaarde van strategisch vastgoed gronden en panden bedraagt € 2 miljoen. Het risico op afwaardering is 50%, zodat het risico, conform vorig jaar, € 1 miljoen bedraagt.

Decentralisaties / Sociaal Domein (3)

De budgetten van de Wmo en Jeugd zijn niet standaard geïndexeerd. De huidige ramingen hebben financiële risico's. Voor een groot deel is er sprake van een openeinderegeling. We schatten de kans op overschrijdingen van het Sociaal Domein op 50%. We schatten conform voorgaand jaar het bedrag op € 1.500.000. Dat deze schatting reëel is blijkt uit de jaarrekening 2020, namelijk Jeugdhulp is met € 874.000 en Wmo met € 470.000 overschreden. Daarbij merken we op dat het Rijk alle gemeenten (middels de algemene uitkering) compensatie voor deze overschrijdingen heeft gegeven.

Gemeenschappelijke Regelingen (4)

Met betrekking tot de Gemeenschappelijke Regelingen loopt de gemeente het risico dat hogere financiële tekorten achteraf door de deelnemende gemeenten moeten worden bijgepast. Dit risicobedrag wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van onze bijdrage aan de 7 belangrijkste Gemeenschappelijke Regelingen (VRD, GGD, RUD, Emco, Wedeka, Recreatieschap Drenthe en Publiek Vervoer).

Het risicobedrag wordt ingeschat op 25% (= € 975.000) van het totaalbedrag van afgerond € 3,9 miljoen dat in 2022 aan de 7 genoemde Gemeenschappelijke Regelingen als gemeentelijke bijdrage is verschuldigd. De kans dat het risico zich voordoet wordt ingeschat op 50% (= € 487.500).

Accres Gemeentefonds (5)

Het Rijk gaat de huidige opzet van de verdeling van gelden uit het Gemeentefonds over de gemeenten volledig herzien. In februari 2020 zijn de financiële effecten van de concept onderzoeken Herziening Gemeentefonds doorberekend. De effecten waren erg voordelig voor het stedelijk gebied en nadelig voor de regio en kleine en middelgrote gemeenten. Deze scheefgroei vond het Ministerie van Binnenlandse Zaken ongewenst. Het ministerie heeft dan ook besloten om de herverdeling van het Gemeentefonds een jaar uit te stellen en de herverdeling gaat met ingang van 2023 in. Vervolgens is er aanvullend onderzoek gekomen, dat vooral moet leiden tot minder nadeel voor het platteland. Uit voorlopige berekeningen op basis van cijfers 2019 blijkt dat onze gemeente naar verwachting niet een nadeelgemeente is. Ook diverse lobbytrajecten van nadeelgemeenten zullen de definitieve herverdeling nog beïnvloeden.

Zoals onder algemeen reeds is toegelicht wordt dit risico geraamd op € 450.000 (Vorig jaar was dit risico € 1.250.000 (50% van € 2.500.000).

Grondexploitatie Grondbedrijf (6)

De bestemmingsplannen in exploitatie inclusief de in exploitatie genomen bedrijventerreinen hebben begin 2021 een totale boekwaarde van afgerond € 3,2 miljoen. Voor een verwacht verlies op een plan moet direct een voorziening worden getroffen. Daar staat tegenover dat als er plannen in productie zijn waarop tussentijds winst kan worden genomen deze winstneming kan worden aangewend als compensatie voor het verwachte verlies.

Het risico voor deze plannen zouden wij willen maximeren op 10% van de boekwaarde. Voor 2022 geeft dit een risicobedrag van € 320.000 (10% van € 3,2 miljoen). Het risico van de grondexploitatie van het Grondbedrijf is verlaagd van 50% naar 30%. Deze verlaging vinden wij verantwoord, namelijk de risico's van het niet verkopen van kavels zijn, als gevolg de gestegen vraag, fors afgenomen. De risico's van de verkoop van kavels van bedrijventerrein zijn ongewijzigd.

Omdat het niet zeker is dat jaarlijks altijd tussentijds winst kan worden genomen wordt de kans dat het risico van ophoging van de voorziening zich voordoet op gemiddeld geraamd (=30%), dus € 96.000.

BEREKENING WEERSTANDSRATIO

Jaarlijks wordt de ratio berekend om uitdrukking te kunnen geven hoe onze gemeente er financieel voorstaat. Hierbij wordt ons weerstandsvermogen afgezet tegen de risico's. In onderstaande tabel zijn de scores hiervoor aangeduid.

Uitkomst Ratio	Aanduiding
groter dan 2,0	Uitstekend
tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
tussen 0,8 en 1,0	Matig
tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
lager dan 0,6	Zeer Onvoldoende

Het verwacht verloop van het weerstandsvermogen 2022 t/m 2026 is als volgt.

Weerstandsvermogen x € 1.000	1-1-22	1-1-23	1-1-24	1-1-25	1-1-26
1. WAR	11.569	12.216	12.769	13.271	13.722
2. VAR	2.745	2.745	2.745	2.745	2.745
3. Bufferreserve gronden	1.427	1.427	1.427	1.427	1.427
4. Onbenutte belastingcapaciteit	0	0	0	0	0
Totaal STRUCT.Weerst.capac.	15.742	16.389	16.942	17.443	17.895
5. Stille reserves	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
Totaal INCID. Weerst.capac.	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000

In onderstaande tabel is in het bovenste deel de uitkomst van onze structurele weerstand in de eerder toegelichte ratio weergegeven en de incidentele weerstand is weergegeven in een bedrag als restant ruimte van de weerstand.

Ratioberekening x € 1.000	Rek.	Begroting						
		2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Struct. en Incident.								
Weerst.cap. Struct.	14.773	14.598	15.742	16.389	16.942	17.443	17.895	
Risico's structureel	5.648	5.618	4.759	4.759	4.759	4.759	4.759	
Weerst. Ratio Structureel	2,62	2,60	3,31	3,44	3,56	3,67	3,76	
Weerst.cap. Incid.	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000	
Risico's incidenteel	290	290	240	240	240	240	240	
Weerstandsruimte Incidenteel	10.710	10.710	10.760	10.760	10.760	10.760	10.760	

Toelichting uitkomsten weerstand structureel en incidenteel

De structurele weerstandsratio is in de rekening 2020 ten opzichte van de ratio in de rekening 2019 (3,11) afgenomen. Dit komt vooral door een toename van structurele risico's. Met name het op dat moment ingeschatte risico als gevolg van de herziening van het gemeentefonds speelt een rol.

De structurele weerstandsratio is in de begroting 2022 ten opzichte van de begroting 2021 toegenomen. Dit komt door afname van de structurele risico's.

Door een lagere inschatting van het risico als gevolg van de herziening van het gemeentefonds vanaf 2022 nemen de risico's verder af. Zie hiervoor de toelichting bij het onderdeel risico's. Geconstateerd wordt dat de ratio in alle jaren boven de 2 blijft en daarmee uitstekend is.

De structurele weerstandsratio neemt tevens jaarlijks toe, omdat, conform notitie reserves en voorzieningen, geen bespaarde rente meer wordt berekend over de reserves en de jaarlijkse rentelast nu elk jaar eveneens wordt toegevoegd aan de WAR. Zoals eerder opgemerkt moet het bedrag van de stille reserves worden gezien als buffer voor de incidentele risico's. De ruimte hiervoor is voldoende hoog.

Verplichte kengetallen

Om een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeente zijn naast de berekening van het weerstandsvermogen de volgende belangrijke financiële kengetallen berekend.

Financiële kengetallen.

- De weerstandsratio;
- De schuldquote;
- De solvabiliteitsratio (vermogenspositie);
- De grondexploitatie;
- De structurele exploitatieruimte;
- De belastingcapaciteit.

Verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

De provincie heeft een indeling gemaakt met een normering van deze kengetallen. De uitkomsten zijn ingedeeld in categorie A, B en C waarbij A het minst risicovol is en categorie C het meest risicovol. De volgende signaleringswaarden zijn bepaald:

Kengetal		A	B	C
Weerstandsratio		> 1,4	1,4 - 0,8	< 0,8
Netto schuldquote		< 90	90 - 130	> 130
Netto schuldquote (gecorrigeerd)		< 90	90 - 130	> 130
Solvabiliteitsratio		> 50	20 - 50	< 20
Grondexploitatie		< 20	20 - 35	> 35
Structurele exploitatieruimte		> 0	0	< 0
Belastingcapaciteit		< 95	95 - 105	> 105

De uitkomsten voor onze gemeente met betrekking tot het begrotingsjaar 2022 zijn hierna afgezet tegen zowel de afgelopen jaren als tegen de nog komende jaren. Voor de afgelopen jaren zien de cijfers er als volgt uit:

Kengetal 2022 t.o.v. afgelopen jaren	Score 2022	Begroting		Rekening	
		2022	2021	2020	2019
Weerstandratio	A	3,31	2,60	2,62	3,11
Netto schuldquote	A	47%	62%	44%	55%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	A	42%	56%	39%	50%
Solvabiliteit *	B	29%	29%	32%	29%
Grondexploitatie	A	3%	5%	3%	5%
Structurele exploitatie	A	1%	1%	2%	3%
Belastingcapaciteit (eigenaar) **	C	113%	114%	119%	110%
Belastingcapaciteit (huurder) ***	A	55%	55%	49%	49%

*) Ten opzichte van de rekening 2020 is de solvabiliteit afgenomen met 3 procentpunten tot 29%. Dit wordt met name veroorzaakt door de verwachte aantrekking van een langlopende lening in 2021, nodig om aan de kasgeldlimietregels te kunnen blijven voldoen.

**) De belastingcapaciteit zoals in de tabel weergegeven met 113% (100% is het gemiddelde) betreft de woonlasten (ozb, afval en riool) voor een eigenaar bewoner in onze gemeente. Daarmee staat onze gemeente op de 297^e plaats van de totaal 374 (deel) gemeenten (bron: Coelo atlas 2021).

***) De belastingcapaciteit voor een huurder valt voor onze gemeente veel gunstiger uit. Deze is 55%, waarmee onze gemeente op de 17^e plaats staat van de totaal 374 (deel) gemeenten (bron: Coelo atlas 2021).

Kengetal 2022 t.o.v. nog komende jaren	Score 2022	Begroting			
		2022	2023	2024	2025
Weerstandratio	A	3,31	3,44	3,56	3,67
Netto schuldquote	A	47%	47%	48%	44%
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	A	42%	42%	44%	39%
Solvabiliteit	B	29%	30%	29%	31%
Grondexploitatie	A	3%	3%	3%	3%
Structurele exploitatie	A	3%	2%	1%	1%
Belastingcapaciteit (eigenaar)	C	113%	113%	113%	113%
Belastingcapaciteit (huurder)	A	55%	55%	55%	55%

De kengetallen in bovenstaand overzicht zijn voornamelijk gebaseerd op de geprognosticeerde balans. Deze balans is toegelicht in de paragraaf financiering.

Voor geïnteresseerden in de berekening van de kengetallen en de interpretatie daarvan volgt hierna een toelichting.

Weerstandratio

Onder weerstandratio verstaan we de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet begrote kosten te kunnen dekken. De weerstandratio wordt berekend door het totaalbedrag aan weerstandsvermogen te delen door het totaalbedrag van de risico's. De berekening van de weerstandratio (vermogen gedeeld door risico's) levert als uitkomst een getal op (ratio).

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Bij de netto schuldquote worden de netto schulden gewogen ten opzichte van de baten. Met andere woorden, het geeft aan in hoeverre de begroting de schulden kan dragen.

Netto schuldquote gecorrigeerd

Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen van gelden wordt de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het aandeel van het eigen vermogen wordt afgezet tegen het totaal vermogen.

De solvabiliteit wordt berekend over de geprognoseerde balans per 1 januari. De solvabiliteit 2022 is berekend aan de hand van de balans per 1 januari 2022. De begrote mutaties over 2022 (o.a. bijvoorbeeld VAR, WAR of bestemmingsreserves) zijn niet in de berekening van 2022 meegenomen en hebben effect op de balans van 1 januari 2023 en de solvabiliteit van 2023.

Grondexploitatie

Grondexploitatie kan een flinke impact hebben op de financiële positie van de gemeente. Deze ratio geeft aan in hoeverre de waarde van de gronden kan worden terugverdiend. Een ratio van 0 betekent dat er geen boekwaarde aanwezig is die moet worden terugverdiend. Een ratio van 35 betekent dat de grondexploitatie als kwetsbaar wordt ervaren.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. Bij een positief percentage zijn de structurele baten toereikend om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft een indicatie van de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in vergelijking tot het landelijk gemiddelde. Een laag percentage (kleiner dan 100%) betekent dat de gemeente eenvoudig meer opbrengsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt, is een beleidskeuze.

Kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn duurzame goederen die over het algemeen een lange economische levensduur hebben. Gemeentelijke kapitaalgoederen zijn te verdelen in goederen met maatschappelijk nut of economisch nut. Kapitaalgoederen met economisch nut hebben een winst oogmerk of genereren een opbrengst, terwijl daar bij maatschappelijk nut geen sprake van is.

In de paragraaf maken we onderscheid tussen de volgende kapitaalgoederen:

1. Wegen (ook openbare verlichting);
2. Groen (waaronder begraafplaatsen, sportvelden, speeltuinen);
3. Riolering;
4. Gebouwen;
5. Water (waaronder bruggen en duikers en watergangen).

Van elk type kapitaalgoed wordt inzicht gegeven in de kwaliteit van het onderhoud, het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

IBOR

Uit het bestuursprogramma 2018-2022 blijkt dat het onze intentie is om een integrale beleidsnota over onderhoud en beheer van de openbare ruimte (IBOR) samen te stellen. De nota IBOR is inmiddels gereed en gaat in op het onderhoud van wegen, groen, kunstwerken, openbare verlichting, water en meubilair. Per kapitaalgoed zijn de beleidsuitgangspunten, het areaal en de actuele kwaliteit beschreven. Tevens zijn de benodigde en beschikbare middelen weergegeven voor het in stand houden van de kapitaalgoederen. De nota geeft een doorkijk van acht jaar en is van toepassing tot en met 2028.

De nota IBOR is in 2021 in een aantal informatieve en/of opiniërende raadsvergaderingen besproken. De raad is bevoegd om richting aan het gewenste kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen te geven. In een besluitvormende raadsvergadering worden de kwaliteitsnormen (inclusief financiële consequenties) van de verschillende kapitaalgoederen vastgesteld. De verwachting is dat de besluitvorming dit najaar (2021) plaats vindt.

Geen achterstallig onderhoud

Volgens de notitie Materiële vaste activa van de commissie BBV is er sprake van achterstallig onderhoud als er kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties voorkomen. Onze werkwijze ten aanzien van onderhoud is als volgt. Jaarlijks vindt een fysieke inspectie van de onderhoudstoestand plaats. Aan de hand van deze inspectie wordt een meerjaren onderhoudsprogramma (MJOP) per kapitaalgoed opgesteld. De MJOP is de basis voor het uit te voeren onderhoud in het begrotingsjaar. Indien kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties dreigen te ontstaan, dan wordt in de MJOP een hoge prioriteit hieraan gegeven en wordt dit direct in het begrotingsjaar uitgevoerd. Door deze werkwijze te volgen is er geen achterstallig onderhoud zoals in de BBV is verwoord en is het ook niet noodzakelijk een voorziening achterstallig onderhoud op te nemen.

Beleids- en beheerstukken

In onderstaande tabel zijn de geldende beleids- en beheerstukken samengevat. Er valt op te merken dat sommige plannen al lange tijd geleden zijn vastgesteld. De stukken Kern en Kader zijn nog steeds actueel, omdat aan dit beleid nog uitvoering wordt gegeven. Over groen valt op te merken dat eerst het kwaliteitsniveau moet worden vastgesteld. Na vaststelling IBOR kunnen de plannen geactualiseerd worden.

Kapitaalgoed	Beleids- en beheerstuk	Vastgesteld
Algemeen	Kern en kader/leefgebied	2003/2012
	Kadernota vastgoedbeleid	2007
	Notitie vastgoed en geld	2007
	Leefgebied buitensport	2014
Wegen	Wegenonderhoud 2018-2023 'Van planning tot uitvoering'	2018
	Beleidsplan 'Licht in de openbare ruimte'	2018
Groen	Groenbeleidsvisie Onze groene ruimte	2006
	Groenbeleidsvisie Groen moet je doen	2006
	Bermbeheerplan	2015
	Bosbeheerplan	2008
	Visie Ruimte voor de laatste rustplaats 2008-2018	2008
	Nota speelruimtebeleid Ruimte voor jou	2008
Riolering	Beleidsnota rioleringen in GRP 2016-2020	2015
Gebouwen	Vastgoedbeleid, deelnota gebouwen	2007
Water	Beleidsnota water, onderdeel GRP 2016-2020	2015

Investerings

Kapitaalgoederen gaan langere tijd mee, maar daarvoor is onderhoud noodzakelijk. In het BBV is vastgelegd dat groot onderhoud aan kapitaalgoederen met economisch en maatschappelijk nut moet worden geactiveerd. Dat betekent dat de totale last van de investering niet in één keer in de exploitatie wordt gedragen, maar dat het kapitaalgoed als een bezitting op de balans wordt geplaatst en over meerdere jaren wordt afgeschreven in de exploitatie. In onderstaande tabel staan de uitgangspunten omschreven die wij hanteren bij het afschrijven van kapitaalgoederen.

Grens van investeren	Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 25.000 worden niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.
Toerekenen rente	2,5%
Afschrijvingsmethodiek	Lineair afschrijven tot nihil.
Afschrijvingstermijn	Varieert van 3 tot 60 jaar. Per type kapitaalgoed is dit vastgelegd in financiële verordening.
Start afschrijving	Begroting: Op het moment dat het budget beschikbaar is gesteld. Realisatie: Op 1 januari van het jaar volgend op de afronding/uitvoering van het werk.
Restwaarde	Geen, vanwege afschrijving tot nihil.

Uitgangspunt in ons beleid is dat investeringen in openbaar gebied (riool, wegen, groen) zoveel mogelijk gecombineerd worden uitgevoerd.

Vastgoed & Geld

In deze paragraaf geven we inzicht in het budget Vastgoed & Geld (V&G). Net zoals in de begroting 2021 verhogen we op basis van financieel kader 14 de laatste jaarschijf met € 50.000.

Hieronder volgt een overzicht van het budget V&G. Het budget V&G is gesplitst in 50% wegen, 30% groen en 20% voor gebouwen.

De budgetten van wegen staan t/m 2023 op 0 omdat deze worden aangewend voor de investering van € 1 miljoen extra per jaar. Voor het wegenbudget na 2024 wordt elders in de DPL het voorstel gedaan om deze € 1 miljoen structureel te verwerken in de begroting.

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Wegen 50%	0	0	0	0	0
Groen 30%	131.320	146.320	161.320	176.320	191.320
Gebouwen 20%	96.600	106.600	116.600	126.600	136.600
Totaal beschikbaar	227.920	252.920	277.920	302.920	327.920

Wegen

Onderhoudsniveau

Jaarlijks worden alle openbare verhardingen onderworpen aan een visuele inspectie volgens de CROW-systematiek. De verzamelde gegevens leggen we vast in het wegbeheersysteem.

De gemeente onderhoudt niet alle verhardingen volgens de CROW-normen. We kijken onder meer naar de functie van de verharding. Deze functie is uitgesplitst in een zevental categorieën:

1. Doorgaande wegen;
2. Kernontsluitingswegen;
3. Woonstraten;
4. Landbouwontsluitingswegen;
5. Landbouwwegen;
6. Fietspaden;
7. Voetpaden.

De verhardingen met categorie 1 en 2 worden nagenoeg volgens de CROW-normen opgevoerd. Bij categorie 3, 6 en 7 tolereren we meer schade. De verhardingen in de categorie 4 en 5 worden pas opgevoerd als de schade zodanig ernstig is dat de verkeersveiligheid in het geding komt. Na bovenstaande toetsing ontstaat een technische en financiële onderhoudslijst voor de komende drie jaar: de meerjarenplanning REAL. Ieder voorjaar - na de weginspecties - wordt deze meerjarenplanning aangepast, afgestemd met de andere vakgebieden en vastgesteld door het college. Deze lijst vormt de basis voor het jaarlijkse onderhoudsinvesteringsprogramma.

Prioriteringssysteem

Om verantwoorde keuzes te kunnen maken uit de lijst van wegenprojecten is een eigen prioriteringssysteem ontwikkeld dat door de gemeenteraad is vastgesteld op 8 maart 2018. Verkeersveiligheid, de kans op mogelijke schadeclaims, comfort en de gevolgcosten bij uitstel van onderhoud zijn betrokken in deze systematiek. Immers, een weg kan er goed uitzien terwijl uitstel van onderhoud leidt tot hogere kosten op langere

termijn. De plattelandswegen (categorie 4 en 5) hebben een eigen prioriteringssysteem, waarbij ook wordt gekeken naar het fietsverkeer en recreatief gebruik.

Stand van zaken wegenonderhoud

In onderstaande tabel is de stand van zaken met betrekking tot het wegonderhoud zichtbaar.

Wegfunctie	Op orde
Doorgaande wegen	90 %
Kernontsluitingswegen	75 %
Woonstraten	65 %
Fietspaden	65 %
Voetpaden	50 %
Landbouwontsluitingswegen	30 %
Landbouwwegen	10 %

In onderstaande tabel zien we het aantal km van de verschillende typen wegen.

Omschrijving	Aantal km 2022
Doorgaande wegen	143
Kernontsluitingswegen	59
Woonstraten	86
Landbouwontsluitingswegen	52
Landbouwwegen	153
Fietspaden	136
Voetpaden	78

Reservering wegegelden

Afgesproken is dat restkredieten weer ingezet worden voor groot onderhoud wegen. Hieraan ligt een collegebesluit ten grondslag.

Beleidskader

Klein onderhoud

Onder klein onderhoud verstaan we het aanbrengen van slijtlagen, het dichtmaken van scheuren in asfalt, het plaatselijk repareren van slechte plekken, het dichtmaken van kleine gaten en het oplossen van calamiteiten. Op basis van de jaarlijkse visuele inspectie van de wegen stellen we een project 'klein wegenonderhoud' op. De calamiteiten en onderhoudsmaatregelen voeren we binnen het beschikbare budget uit.

Groot onderhoud

Op basis van de meerjarenplanning REAL stelt het college in het voorjaar het onderhoudsinvesteringsprogramma vast. Deze wordt ter informatie aangeboden aan de gemeenteraad. Conform het inkoop- en aanbestedingsbeleid worden de projecten in de markt gezet. Voor de jaren 2018-2023 is een miljoen euro extra beschikbaar. Conform beleid investeren we ca. € 400.000 euro per jaar in plattelandswegen.

Speerpunt groot onderhoud 2022

1. Hoofdstraat/Zuiderdiep Nieuw-Buinen (Noorderstraat - Drentse Mondenweg)
De reconstructie behelst de vernieuwing van het totale wegprofiel (weg, voetpad, parkeerstrook en groen). Vorig jaar is het plan technisch voorbereid in samenspraak met de aanwonenden en belanghebbenden. Dit jaar wordt het plan uitgevoerd.

Financiën

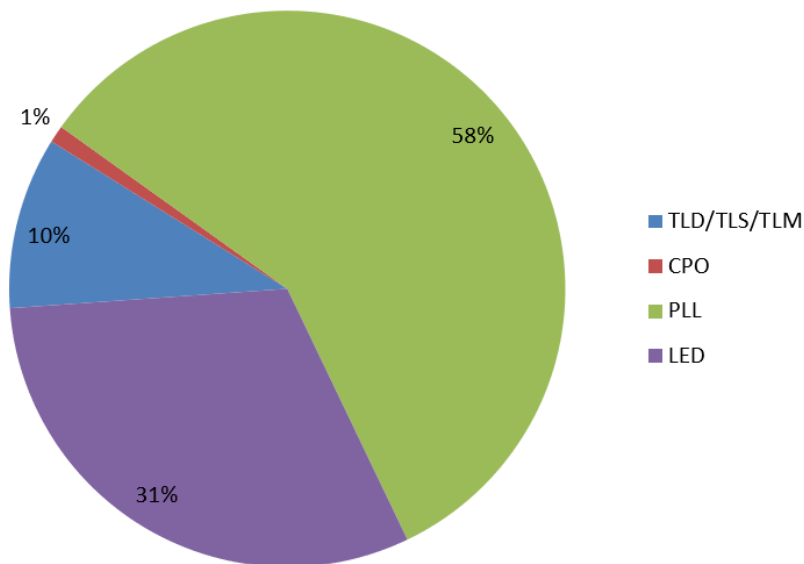
Op basis van ons wegenareaal is jaarlijks € 2.100.000 investeringsruimte noodzakelijk om de verhardingen goed te onderhouden. Jaarlijks is er € 800.000 investeringsruimte beschikbaar voor groot onderhoud en € 348.544 budget voor klein onderhoud. Door de jaarlijkse extra investering van € 1.000.000 in de jaren 2018-2023 kunnen we extra projecten van de meerjarenplanning REAL uitvoeren. In deze begroting wordt voorgesteld om de € 1.000.000 structureel te maken vanaf het jaar 2024. Daarmee is het totale budget voor groot en klein onderhoud € 2.148.544. Afhankelijk van het resultaat van de aanbestedingen is het mogelijk een deel van het tekort in te lopen.

Openbare verlichting

Huidig onderhoudsniveau

In de gemeente staan ca. 6.375 lichtpunten met de volgende lichtbronnen:

Figuur 1. Overzicht typen lichtbronnen

Beleidskader

Het beleid is er op gericht om in iedere situatie te optimaliseren zodat recht wordt gedaan aan de verkeersveiligheid, de sociale veiligheid en leefbaarheid. Uitgangspunt is wel dat we alleen verlichten waar nodig en dat we zoeken naar de meest energiezuinige en duurzame oplossingen. U kunt het gehele beleid online raadplegen op <https://borger-odoorn.beeldendbeleid.nl>. Vervanging van openbare verlichting vindt zo mogelijk plaats bij reconstructie-werkzaamheden aan de weg. Daarnaast vervangen we, indien mogelijk, op projectbasis oude masten en armaturen.

Financiën

In het gemeentelijke verlichtingsplan zijn de bestaande knelpunten en de reguliere vervangingen van masten en armaturen opgenomen. Het plan voorziet in een financiering tot 2027.

Extra inzet voor versnelde verduurzaming openbare verlichting

De gemeenteraad is in 2019 akkoord gegaan met een extra budget voor het verduurzamen van de openbare verlichtingsinstallatie in een tijdsbestek van 6 jaren. Dit houdt in dat in 2024 alle niet energiezuinige (verouderde) armaturen zijn vervangen door duurzamere exemplaren (LED).

Groen

Onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau voor het groen is vastgesteld op niveau C, begraafplaatsen onderhouden we op niveau A. In het najaar van 2021 wordt het beleidsstuk IBOR aan de raad voorgelegd en kan het onderhoudsniveau eventueel (deels) worden herzien. De keuzes hieromtrent zijn bij het opstellen van deze tekst nog niet bekend.

Momenteel werken we aan de evaluatie van het eikenprocessierups bestrijdingsplan en aan het vormen van duurzaam beleid hieromtrent. Na vaststelling zal het beleid worden vertaald naar een duurzame aanbesteding voor meerdere jaren. Vervolgens gaan we verder werken aan het bomenbeleidsplan inclusief kapverordening. Daarna volgt de visie omtrent biodiversiteit en klimaat. Deze plannen worden stapsgewijs, uiterlijk in het eerste kwartaal van 2022 voorgelegd.

Omschrijving	Eenheid	Aantal 2022
Bos (plantsoen) en heide	m2	3.180.000
Heesters	m2	109.047
Gras, gazon, berm	m2	5.598.900
Sportvelden (25*8500)	m2	212.500
Waterpartijen, greppels (ged.)	m1	502.693
Volkstuinen	m2	22.471
In gebruik gegeven grond	m2	418.950
Bomen	St	42.200

Opmerking: areaal is inclusief groen op sportparken, zwembaden, begraafplaatsen en rond scholen

Beleidskader

Voor het openbaar groen streven we een eenvoudige ruimtelijke inrichting na met oog voor karakteristiek. Daar waar dat mogelijk is voeren we minder intensief onderhoud uit. Keuzes worden gemaakt met het oog op het veilig en duurzaam in stand houden van voor mens, flora en fauna aantrekkelijk en karakteristiek openbaar groen. Steeds vaker vraagt klimaatsverandering om een nieuwe visie waarbij buiten de traditionele kaders moet worden gedacht en ontwikkelingen doorgevoerd moeten worden om onze openbare ruimte klimaat robuust te maken en te houden.

Financiën

De benodigde budgetten zijn afhankelijk van het gewenste niveau dat wordt vastgesteld in de beleidsnota IBOR. Om de technische kwaliteit van ons groen op te waardenen zijn met de presentatie van het IBOR-stuk voorstellen gedaan. Ten tijde dat de begroting is geschreven is de afdeling groen gestart met het in kaart brengen van deze technische investeringen. Voor het maken van nieuw beleid voor bomen en biodiversiteit zijn vooralsnog voldoende middelen beschikbaar.

Begraafplaatsen

Onderhoudsniveau

Voor begraafplaatsen is het onderhoudsniveau voor groen vastgesteld op niveau A van het CROW. Voor gebouwen op de begraafplaatsen is dit vastgesteld op conditieniveau 2 (goed niveau).

Omschrijving	Aantal 2022
Begraafplaatsen	8

Beleidskader

Het staande beleid voor de begraafplaatsen is 'Begraafplaatsen Ruimte voor de laatste rustplaats'. Dit beleid is nader uitgewerkt in een ruimtelijke 'Inrichtingsvisie begraafplaatsen Borger-Odoorn' voor alle acht begraafplaatsen.

In 2021 is een doorstart gemaakt met het project ruimen van graven waarvan afstand is gedaan. De werkvoorbereiding is in 2021 gedaan en in het laatste kwartaal van 2021 is het werk aanbesteed. De komende 2 tot 3 jaren zullen de graven gefaseerd per begraafplaats(en) worden geruimd. Na het ruimen worden de begraafplaatsen (pleksgewijs) gerenoveerd.

Financiën

Voor het verwijderen van graven is vooralsnog voldoende budget beschikbaar.

Sportvelden

Onderhoudsniveau

Onze voetbalvelden moeten qua kwaliteitseisen voldoen aan de KNVB-norm. De velden worden regelmatig gecontroleerd. De eigen dienst onderhoudt de singels en bomen op en rondom de sportvelden. De verenigingen zorgen zelf voor klein onderhoud, zoals het speelklaar maken van de velden, belijning aanbrengen, zwerfafval verwijderen, afvalbakken legen, overhangend groen terugsnoeien etc. Daarnaast onderhoudt een aantal verenigingen boventallige sportvelden die zij willen blijven gebruiken. Deze boventallige velden zijn al in 2014 uit het gemeentelijk onderhoud genomen.

De onderhoudsperiode met de aannemer is voor het jaar 2021 nogmaals verlengd. In 2021 is veelvuldig met de verenigingen gesproken over de toekomst van de parken en de rol ten aanzien van het onderhoud tussen voor de gemeente en verenigingen. In het laatste kwartaal van 2021 is gewerkt aan de nieuwe onderhoudsvisie en is het onderhoud afgestemd op kern- en niet kerncomplexen. De nieuwe onderhoudsvisie wordt in het najaar van 2021 voorgelegd aan de raad. Het voornemen is om vanaf 2022 de onderhoudswerkzaamheden opnieuw aan te besteden.

Omschrijving	Aantal 2022
Sportparken	10
Wedstrijdvelden	18
Trainingsvelden	7

Beleidskader

In het leefgebied Zuidwest (Exloo-Odoorn-Klijndijk-Valthe) wordt gewerkt aan het revitaliseren van het complex aan de Hammeersweg te Odoorn. Ten aanzien van het onderhoud zal wellicht (na de vaststelling van de onderhoudsvisie) op basis van het gebruik van de velden gekozen worden voor een kwaliteitsdifferentiatie tussen kern- en niet kerncomplexen.

Financiën

Het budget voor het staande beleid 2021 is voldoende. Na eventuele goedkeuring van de nieuwe onderhoudsvisie zal een nieuwe werkomschrijving inclusief budgetraming worden gemaakt en kunnen de financiële middelen hiermee in balans worden gebracht.

Speeltuinen

Onderhoudsniveau

Beheer en onderhoud worden zoveel mogelijk door bewoners op eigen kracht uitgevoerd. Vanaf 2021 wordt met een nieuw beheersysteem gewerkt om de logboekregistraties in bij te houden. De speeltoestellen zijn goed onderhouden en veilig. In 2022 zijn 30 speeltuinverenigingen actief, er is één nieuwe speeltuinvereniging, Stichting Westeres (Borger), bij gekomen en bij een aantal speeltuinverenigingen zijn acties uitgezet om nieuwe bestuursleden te werven. Daarnaast is er een nieuwe beheerder gevonden voor de skatebaan in Borger zodat deze behouden kan blijven voor het dorp. In Buinerveen, Exloo, Valthermond lopen nog initiatieven om nieuwe sport- en speelplekken in de openbare ruimte te ontwikkelen.

Omschrijving	Aantal 2022
Speeltoestellen	342 incl. zwembaden
Locaties beheer verenigingen	43 excl. zwembaden
Locaties beheer gemeente	13 excl. zwembaden

Beleidskader

Het beleidskader en het uitvoeringsplan 'Ruimte voor jou' stamt uit 2008.

Financiën

Voor onderhoud en vervanging is voldoende budget. Voor de realisatie van nieuwe speeltuinen is geen budget beschikbaar.

Riolering

Onderhoudsniveau

Riolering wordt 30 jaar na aanleg voor het eerst middels een video-inspectie geïnspecteerd. Vervolgens wordt de inspectie om de 10 jaar herhaald. De inspecties worden gecombineerd met het reinigen van de riolering. Op basis van de inspectie wordt het onderhouds- en vervangingsprogramma opgezet.

Het klein onderhoud bestaat uit het oplossen van doorstekende inlaten, het frezen van ingegroeide wortels en het repareren van kleine scheuren en lekken. Het groot onderhoud bestaat uit vervangingswerkzaamheden of relining van bestaande leidingen. Deze projecten vindt u terug op de meerjarenplanning REAL. Op deze lijst zijn de projecten met ramingen voor de komende drie jaar opgenomen. Bij rioolvervangning gaat de voorkeur uit naar een gecombineerde aanpak met de bovengrondse inrichting.

Functiegericht beheer

In 2020 is de omschakeling naar het functiegericht beheer opgestart. Bij functiegericht beheer wordt naar de functie van de riolering gekeken en de gevolgen van het falen van de riolering. Afhankelijk van de classificatie van de functie van de riolering worden er constructieve eisen gesteld aan de riolering. Als de vervangingseisen grotendeels lager worden dan zal de levensduur van de riolering toenemen. Het streven is eind 2021 het functiegericht beheer volledig te hebben geïmplementeerd.

In onderstaande tabel zijn verschillende eenheden die betrekking hebben op riolering opgenomen.

Omschrijving	Eenh eid	Aantal
Vrijverval riolering	km	241
Drukriool (vrijvervalleidingen)	km	22
Persriolering	km	121
Rioolgemalen	st	32
Minigemalen (buitengebied)	st	473
Bergbezinkbassin	st	1
Overstorten gemengde stelsel	st	44
Huisaansluitingen (cf. rioolheffing)	st	12.760
Straatkolken	st	11.150
Iba's	st	92
Infiltratievoorzieningen	st	700

Beleidskader

Het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2016-2020 is in 2015 vastgesteld. Hierin is een meerjarenplanning voor het onderhoud en de vervanging van het riool opgenomen en wordt tevens beschreven hoe de gemeente omgaat met regenwater.

Vanuit de Samenwerking Noordelijke Vechtstromen wordt met alle gemeentelijke partijen (Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hardenberg, Ommen) gewerkt aan afstemming van de verschillende GRP's. Dit proces wordt in 2021 afgerond. Om binnen SNV het traject te kunnen doorlopen is de planperiode van het GRP eind 2020 verlengd met één jaar tot en met 2021.

In het op te stellen GRP worden nieuwe onderwerpen benoemd zoals de invoering van de Omgevingswet en Sustainable Development Goals (duurzaamheids doelstellingen vanuit de Verenigde Naties).

Het proces van samenwerken, leren van elkaar en het opvoeren van nieuwe onderwerpen heeft in 2021 meer tijd gekost dan van te voren was voorzien. Het adagium "alleen ga je sneller, samen kom je verder" is hier van toepassing.

Om ons nieuwe GRP goed op het tempo van de samenwerking SNV en nieuwe ontwikkelingen aan te laten sluiten wordt het huidige GRP verlengd met één jaar tot en met 2022. In 2022 wordt aan de gemeenteraad het nieuwe GRP ter vaststelling voorgelegd.

Klimaatadaptatie

In het kader van de Samenwerking Noordelijke Vechtstromen hebben wij in 2019 een stress-test laten uitvoeren. De vervolgstappen, zoals het voeren van een klimaatdialoog, en het opstellen van een uitvoeringsagenda worden in 2021/2022 voortgezet.

Klimaatadaptatie wordt procesmatig aangestuurd vanuit het portfoliomanagement.

Beheer en onderhoud

Kolken reiniging en onderhoud gemalen wordt door BORG uitgevoerd. Reiniging en inspectie riolering vindt plaats door derden via een meerjarig onderhoudscontract. Kleine riool reparaties en vervanging worden door BORG uitgevoerd. De grotere onderhouds- en vervangingswerkzaamheden worden door derden uitgevoerd.

Verordening

De VNG heeft eind 2021 de Modelverordening Rioolheffing vervangen door de Riool- en Waterzorgheffing. De eis voor een (in)directe rioolaansluiting vervalt hiermee. Iedere belastingplichtige die profijt heeft van de gemeentelijke waterhuishouding kan volgens de nieuwe modelverordening worden aangeslagen.

In de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de verbreding van de heffing zal het college en raad worden meegenomen.

Financiën

Het onderhoud en de vervanging van het riool, inclusief afkoppelen, is kostendekkend gemaakt via het GRP. De financiële paragraaf die bij het GRP hoort, gaat uit van een jaarlijkse stijging van de rioolheffing van 0,75%.

Gebouwen

Onderhoudsniveau

Medio voorjaar 2021 zijn al onze panden geïnspecteerd volgens de wettelijke norm NEN 2767. Op basis van deze metingen zijn er meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) voor de komende 10 jaar opgesteld. Deze MJOP's worden iedere vijf jaar geactualiseerd. Op basis van de MJOP's zijn er op de lange termijn extra middelen nodig.

Verduurzaming

Verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen is belangrijk voor de gemeente. Voor verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen is in de begroting 2018 budget beschikbaar gesteld en zijn werkzaamheden uitgevoerd. In 2021 werden nog de laatste verlichtingsarmaturen vervangen door LED verlichting bij gymzaal Valthe, sporthal de Hunsowhal, het afvalbrengpunt, Daltonschool in Ees en Obs de Zweng in Exloo. Voor 2022 zijn projecten/werkzaamheden op het gebied van duurzaamheid in voorbereiding. Betreft voornamelijk alleen de sporthal in Nieuw-Buinen.

In onderstaande tabel zijn verschillende gebouwen opgenomen.

Kern	Aantal 2020	Aantal 2021	Aantal 2022
Gemeentelijk vastgoed	5	3	3
Maatschappelijk vastgoed*	5	14	14
Binnensport	6	7	7
Buitensport	7	8	8
Zwembaden	3	3	3
Onderwijs	4	3	3
Strategisch vastgoed	7	7	7
Diversen	7	0	0
Totaal	44	45	45

*: het aantal gebouwen is gelijk gebleven t.o.v. 2021.

Beleidskader

De volgende ontwikkelingen vinden plaats vanuit het project Kern en Kader:

- Eind 2021/begin 2022 zal duidelijkheid ontstaan over de toekomst van dorps huis De Wenakker in Valthermond-Oost. Valthermond-Oost is het laatste onderdeel van Kern en Kader 3: de dorps huizen, waarvoor nog een maatwerkbesluit moet worden genomen.
- Ook verwachten we eind 2021/begin 2022 het beleid van Leefgebied en buitensport, onderdeel voetbal, te herijken. Daarvoor wordt in het najaar van 2021 gesproken met alle voetbalverenigingen. De raad zal over de uitkomsten van de herijking in het voorjaar van 2022 worden geïnformeerd.
- Sportpark in Odoorn wordt de komende jaren gerenoveerd.
- Een projectgroep heeft momenteel een visie opgesteld voor de binnensport in onze gemeente. Vervolgens zal deze visie worden vertaald in een uitvoeringsprogramma. Daarin zullen de consequenties per accommodatie worden weergegeven.

In 2019 zijn de zwembaden ondergebracht in een BV. Er is nog wel een relatie tussen de gemeente en de BV. De gemeente houdt een relatie in stand door de staat van onderhoud in de gaten te houden.

Het binnen- en buitenonderhoud van de schoolgebouwen is overgedragen aan de betreffende schoolbesturen. Voor drie scholen die nog in gemeentelijke accommodaties zitten, zorgt cluster bouwkunde voor het gehele onderhoud. Alleen voor nieuwbouw en uitbreidingen van scholen draagt de gemeente nog een verantwoordelijkheid. Door het dalende aantal (basis)schoolleerlingen kunnen in de toekomst meer onderwijsgebouwen vrijkomen. Als er geen strategische redenen zijn om deze gebouwen te houden dan worden deze gebouwen te koop aangeboden.

Financiën

In 2022 is het beschikbare budget leidend voor het onderhoud. Op basis van de MJOP's maken we keuzes in het uit te voeren onderhoud. In 2022 maken we een jaarplan en een vooruitblik voor de komende jaren. In 2021 heeft een herinspectie plaats gevonden van alle gemeentelijke gebouwen. Daaruit is gebleken welk onderhoud noodzakelijk is en zo ontstond er een goede doorkijk voor de noodzakelijke middelen in de periode 2022-2032.

Water

Beheer en onderhoud

Kleinschalig onderhoud van de houten bruggen gebeurt grotendeels door BORG. De overige bruggen worden door derden onderhouden.

Beleid

Jaarlijks worden alle bruggen visueel geïnspecteerd en beoordeeld. Aan de hand van deze inspectieronde wordt jaarlijks een onderhoudsprogramma opgesteld.

Financiën

Voor klein onderhoud, dat voortkomt uit de inspectieronde, is jaarlijks een bedrag van € 20.530 beschikbaar. Doordat de leeftijd van bruggen toeneemt zal het onderhoud dat nodig is om de bruggen in een goede staat te houden ook toenemen.

Meerjarenfinanciering

Voor groot onderhoud en vervanging van bruggen is nu geen budget beschikbaar. De wens is deze kosten voor langere termijn inzichtelijk te maken, omdat groot onderhoud en/of vervanging van bruggen grote financiële investeringen vergen. Vanuit het IBOR-project is besloten in 2021 een 0-meting van alle bruggen uit te voeren. Op basis van de resultaten van de 0-meting zijn enkele aanvullende onderzoeken op dit moment in uitvoering. Eind 2021 verwachten wij de aanvullende resultaten waarbij een constructieve beoordeling plaatsvindt. Op basis hiervan wordt beleid en een meerjarenfinanciering opgesteld. Vooruitlopend hierop wordt elders in deze begroting een voorstel gedaan om € 50.000 structureel beschikbaar te stellen.

Duikers en watergangen

Beheer en onderhoud

Het onderhoud aan watergangen en duikers wordt uitgevoerd door BORG.

Beleid

De watergangen worden onderverdeeld in bermsloten en schouwsloten. Op de belangrijkste water afvoerende sloten heeft het waterschap een schouwplicht opgelegd. Jaarlijks, voor 15 november, dienen deze watergangen te zijn onderhouden.

Financiën

De kosten voor het onderhoud aan watergangen en duikers worden gedekt vanuit GRP.

Financiering, EMU-saldo

Voor de financiering van onze bezittingen en onze jaarlijkse kosten, zoals in Onze portemonnee is weergegeven, heeft de gemeente geld nodig. De gemeente gebruikt hiervoor eigen geld en geleend geld. De wijze waarop zij dit geld leent kan risico's met zich meebrengen. We hebben beleid om dit op een verantwoorde wijze te doen. In deze paragraaf beschrijven we dit beleid en benoemen we de risico's die we lopen door geld uit te zetten en aan te trekken. Deze risico's zijn voorzien en daar kunnen we goed op anticiperen. Met andere woorden: we kunnen deze risico's goed beheersen. In de paragraaf weerstandsvermogen beschrijven we de risico's door onvoorziene gebeurtenissen. Deze risico's zijn niet of heel moeilijk te beheersen. Beide paragrafen tezamen geven een compleet beeld van de financiële risico's van de gemeente.

Voor een compleet beeld van onze financiering kijken we naar onze risicobeheersing en de wijze waarop we rente betalen en ontvangen.

Risicobeheersing

- *Het renterisico is minimaal doordat we een risiconorm voor financiering hanteren en alert zijn op renteontwikkelingen.*
- *Het kredietrisico is minimaal; we wegen maatschappelijk effect en kredietwaardigheid af.*
- *Het liquiditeitsrisico is minimaal door een financiële planning en de kredietfaciliteiten bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).*
- *De oninbare vorderingen dekken we af met een voorziening.*

Rente betalen en ontvangen

- *Onze jaarlijkse rentelast is in balans met onze risico's.*
- *Rentekosten zijn onderdeel van onze kostprijsberekening en rekenen we daarom toe aan onze taken.*
- *De rente voor investeringen bekostigen we altijd vanuit onze jaarlijks begrote budgetten.*
- *Daadwerkelijk betaalde rentekosten zijn onderdeel van onze grondprijzen.*

Voor geïnteresseerden in meer achtergrondinformatie volgt hierna een toelichting.

Risicobeheersing

Het renterisico is minimaal doordat we een risiconorm voor financiering hanteren en alert zijn op rente ontwikkelingen.

De Wet financiering decentrale overheden (FIDO) schrijft een renterisiconorm voor. Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende rente voor langlopende geldleningen. Dit houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en effecten van een aangepaste rente niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Het overzicht financiering per 1-1-2022 is zichtbaar in onderstaande tabel. Het financieringstekort blijkt uit onderstaand overzicht per 1-1-2022 ca. € 4.1 miljoen.

Berekening Financieringstekort 2022	Toelichting	Toelichting	Bedrag
Boekwaarde Model C: Alle activa			66.764.223
Af:			
Boekwaarde Model D: Reserves en voorzieningen		-26.538.765	
Boekwaarde Model E: Geldleningen		-36.110.566	
Totaal af:			-62.649.331
Totaal Financieringstekort			4.114.892
Rentelasten :			
- Rente Reserves	0,00%	0	
- Rente Geldleningen		538.250	
- Rente Financieringstekort	3,50%	144.021	
Totale rente		682.271	
Berekening renteomslagpercentage:			
1. Totale boekwaarde Model C (activa)		66.764.223	
2. Totale rente		682.271	
Renteomslagpercentage		1,02%	

Toelichting

Om een grens te stellen aan kortlopende leningen is in de wet FIDO de kasgeldlimiet opgenomen. Dit is een belangrijk uitgangspunt om grote fluctuaties in de rentelasten van overheden te vermijden. De kasgeldlimiet is begrensd op 8,5% van de totale lasten. Voor 2022 betekent dit voor ons een kasgeldlimiet van afgerond € 6,1 miljoen. In bovengenoemde tabel zijn we uitgegaan van een op te nemen langlopende lening in het vierde kwartaal 2021 van € 6.000.000 om aan de wet FIDO te kunnen blijven voldoen. De kasgeldlimiet zal in 2022 dan ook niet worden overschreden.

Het kredietrisico is minimaal; we wegen maatschappelijk effect en kredietwaardigheid af. Door de gemeente zijn langlopende geldleningen verstrekt. Dit zijn leningen die zijn verstrekt met het oog op volkshuisvesting, duurzaamheid, klimaat en het toekomstbestendig maken van woningen. De gelden zijn in beheer gestort bij de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN). Daarnaast zijn er geldleningen verstrekt aan ambtenaren, op basis van vastgestelde arbeidsvoorwaarden. Het risico dat de gemeente loopt bij de uitstaande geldleningen, kan als minimaal worden beschouwd.

De gemeente is zeer terughoudend in het verstrekken van deze kredieten. Onze steekwoorden bij het verstrekken van een krediet zijn:

1. In principe niet;
2. Maatschappelijk belang;
3. Onderzoek kredietwaardigheid;
4. Zekerheden en garanties;
5. > 50.000 ⇒ raad;
6. Geen speculatie.

Het liquiditeitsrisico is minimaal door een financiële planning en de kredietfaciliteiten bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

Kosten en baten worden zo goed mogelijk op elkaar afgestemd zodat we altijd aan onze betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Als we teveel geld in onze portemonnee hebben kunnen we geld onderbrengen bij het Rijk (schatkistbankieren). Dit is wettelijk verplicht. Bij een tekort aan middelen kunnen we kortlopende leningen afsluiten.

De oninbare vorderingen dekken we af met een voorziening.

De gemeente heeft vorderingen op diverse personen, bedrijven en instellingen. Er is sprake van een adequaat invorderingsproces bij niet tijdige betalingen, van aanmaningen tot en met dwangbevelen. De niet tijdige betalingen worden eerst als dubieus aangemerkt. Indien dubieuze vorderingen oninbaar blijken te zijn worden deze vorderingen ten laste van een voorziening gebracht.

Rente betalen en ontvangen

Onze jaarlijkse rentelast is in balans met onze risico's.

We proberen een zo laag mogelijke rentelast te realiseren en tegelijkertijd de risico's te verkleinen door tijdig keuzes te maken in de verhouding waarmee we kortlopende en langlopende leningen inzetten.

Rentekosten zijn onderdeel van onze kostprijsberekening en rekenen we daarom toe aan onze taken.

De hoogte van de rente die mag worden doorberekend, is gemaximeerd op het gemiddelde rentepercentage dat de gemeente over langlopend geleend geld betaalt.

De rente voor investeringen bekostigen we altijd vanuit onze jaarlijks begrote budgetten.

Er wordt geen rente rechtstreeks toegerekend aan investeringen. De rentekosten worden uit de lopende exploitatie gedekt.

Daadwerkelijk betaalde rentekosten zijn onderdeel van onze grondprijzen.

Er wordt wel rente rechtstreeks toegerekend aan de te verkopen gronden. De financiering van ontwikkeling en verkoop van onze gronden noemen we grondexploitaties. Uitgangspunt is dat de ontwikkeling en verkoop van onze gronden minimaal kostendekkend is. Door de daadwerkelijk betaalde rente (zoals de fiscus dit voorschrijft) rechtstreeks toe te rekenen aan de lasten binnen de grondexploitatie zorgen we ervoor dat deze kosten 1 op 1 kunnen worden terugverdiend als onderdeel van de totale last binnen de grondexploitatie. Met daadwerkelijk betaalde rente bedoelen we alleen de rente over geldleningen. Niet de rente over eigen geld.

EMU-saldo

Volgens artikel 20 van de BBV dient in de begroting een berekening van het EMU-saldo te worden opgenomen van het vorig begrotingsjaar, het huidig begrotingsjaar en het jaar volgend op het begrotingsjaar. Daarnaast dient volgens artikel 23 van de BBV de ontwikkeling van het EMU-saldo van de drie jaren volgend op het begrotingsjaar te worden getoond. Bovenstaande wordt in één overzicht getoond.

Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waar gemeenten mee werken. Een belangrijk verschil is dat het exploitatiesaldo van gemeenten alleen betrekking heeft op baten en lasten van de exploitatierekening, terwijl bij het bepalen van het EMU-saldo ook kapitaaltransacties zoals investeringen en aan- en verkopen van gronden worden betrokken. Daarnaast verschilt de behandeling van onder meer het interen op reserves, onttrekken van voorzieningen en de opbrengsten uit de verkoop van deelnemingen/aandelen. Voor de berekening van het EMU-saldo van gemeenten moet daarom op het exploitatiesaldo van een gemeente een aantal correcties en aanvullingen worden gemaakt.

Onderstaande tabel laat de berekening van het EMU-saldo zien.

EMU saldo

Omschrijving	Effect	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo na bestemming		41.956	113.580	445.679	325.878	382.593
mutaties reserves		441.519	462.327	369.057	317.202	203.782
1. Saldo exploitatie voor bestemming		483.475	575.907	814.736	643.080	586.375
2. Afschrijvingen	+	3.260.948	3.227.492	3.350.656	3.413.450	3.463.484
3. Storting in voorzieningen	+	155.000	158.000	158.000	158.000	158.000
4. Investerings	-	-4.014.191	-3.111.525	-3.019.210	-2.019.210	-1.784.235
5. Baten derden	-	0	0	0	0	0
6. Desinvesterings	+	0	0	0	0	0
7. Aankoop gronden	-	0				
8. Baten grondexploitatie	+	616.000				
9. Onttrekking voorzieningen	-	-281.922	-804.763	-79.000	-79.000	-79.000
10. Lasten ten laste van reserves	-	-160.000	-30.000	-30.000	-30.000	-92.810
11. Verkoop Effecten	-	0	0	0		
Totaal		59.310	15.111	1.195.182	2.086.320	2.251.814

Toelichting

Het EMU-saldo is in 2022 ruim positief. Dit houdt in dat in 2022 we op basis van kasstelsel meer opbrengsten verwachten dan kosten. Het werkelijke EMU-saldo wijkt vaak af van de prognose als gevolg van onderuitputting van investeringen.

Reserves en voorzieningen in 2022

Het onderstaand overzicht geeft inzicht in het verloop van het eigen vermogen van de huidige bestuursperiode.

Datum	WAR	VAR	Totaal alg. reserve	Bestemmings reserves	Totaal eigen vermogen
Saldo 1/1/2018	3.672.932	2.652.789	6.325.721	17.687.558	24.013.279
Saldo 1/1/2019	3.810.568	2.512.406	6.322.974	16.095.288	22.418.262
Saldo 1/1/2020	10.011.077	1.768.967	11.780.044	9.876.917	21.656.961
Saldo 1/1/2021	10.817.987	1.845.728	12.663.715	11.044.646	23.708.361
Saldo 1/1/2022	11.569.396	2.745.483	14.314.879	8.603.897	22.918.776

Uit het overzicht blijkt:

1. Het totale eigen vermogen is in de huidige bestuursperiode niet substantieel gewijzigd;
2. De samenstelling van het eigen vermogen is in deze periode gewijzigd als gevolg van de notitie Reserves en Voorzieningen in 2019.

Hieronder is het verloop van de reserves en voorzieningen voor de komende jaren op hoofdlijnen zichtbaar. Zichtbaar is dat de Algemene Reserve jaarlijks toeneemt, de VAR constant blijft en de bestemmingsreserves door toepassingen afnemen.

Verloop Reserves en Voorz.	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026
Algemene Reserves:					
- Algemene Reserve (WAR)	11.569.396	12.215.849	12.769.131	13.270.663	13.721.695
- Vrije Reserve (VAR)	2.745.483	2.745.483	2.745.483	2.745.483	2.745.483
Totaal Algemene Reserves	14.314.879	14.961.332	15.514.614	16.016.146	16.467.178
Bestemmingsreserves:					
- Bufferreserve Gronden	1.427.342	1.427.342	1.427.342	1.427.342	1.427.342
- Herstructureringsfonds	58.596	58.596	58.596	58.596	58.596
- Nog uit te voeren werken	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000	2.500.000
- Generatiepact	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
- Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0
- Aanpassing N 34	0	0	0	0	0
- O'houd gem. gebouwen	225	225	225	225	225
- O'houd zwembaden	70.412	60.412	50.412	40.412	30.412
- Dorpshuis Exloo (vh.Welz.acc.)	28.038	28.038	28.038	28.038	28.038
- Reserve Kern & Kader	34.194	34.194	34.194	34.194	34.194
- Reserve Riolering	229.664	229.664	229.664	229.664	166.854
- Reserve Afval	69.196	69.196	69.196	69.196	69.196
- Reserve ATC Borger	169.656	169.656	169.656	169.656	169.656
- Res. deelgeb.visie de Monden	140.000	120.000	100.000	80.000	60.000
- Onderwijshuisvesting	40.969	40.969	40.969	40.969	40.969
- Gekoppelde Reserves	3.535.605	3.381.479	3.227.254	3.072.924	2.918.484
Totaal Bestemmingsreserves	8.603.897	8.419.771	8.235.546	8.051.216	7.803.966
Totaal Reserves	22.918.776	23.381.103	23.750.160	24.067.362	24.271.144
Voorzieningen;					
- Voorz. Weth. Pensioenen	2.170.214	2.247.214	2.324.214	2.401.214	2.478.214
- Voorz. Afval	12.312	12.312	12.312	12.312	12.312
- Voorz. Riolering	517.395	517.395	517.395	517.395	517.395
- Voorz. de Monden	55.392	0	0	0	0
- Voorz. Overschrijdingsregeling	0	0	0	0	0
- Voorz. Ntm kst. GB Langhieten	57.945	0	0	0	0
- Voorz. Hunzevallei	53.252	0	0	0	0
- Voorz. Wegen/verkeer Rijksuitk.	261.906	0	0	0	0
- Voorz. Anne de Vriesstraat	54.785	0	0	0	0
- Voorz. Hart van Exloo	242.483	0	0	0	0
- Voorz. Grafo'houd Aukje Wolf	11.202	10.513	9.824	9.135	8.446
- Voorz. Natuurpark Aukje Wolf	113.103	105.792	98.481	91.170	83.859
- Voorz. Ontw. Poelk. Ellershaar	70.000	80.000	90.000	100.000	110.000
Totaal Voorzieningen	3.619.989	2.973.226	3.052.226	3.131.226	3.210.226
Totaal Reserves en Voorz.	26.538.765	26.354.329	26.802.386	27.198.588	27.481.370

Onderstaand geven we de afzonderlijke mutaties van onze reserves en voorzieningen weer over de periode 2022-2025. Te zien is dat de algemene reserves toenemen en de voorzieningen en bestemmingsreserves afnemen.

Mutaties Reserves en Voorz.	Mutatie 2022	Mutatie 2023	Mutatie 2024	Mutatie 2025
Algemene Reserves:				
- Algemene Reserve (WAR)	646.453	553.282	501.532	451.032
- Vrije Reserve (VAR)	500.000	0	0	0
Totaal Algemene Reserves	1.146.453	553.282	501.532	451.032
Bestemmingsreserves:				
- Bufferreserve Gronden	-500.000			
- O; houd zwembaden	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
- Reserve Riolering	0	0	0	-62.810
- Res. deelgeb.visie de Monden	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
- Gekoppelde Reserves	-154.126	-154.225	-154.330	-154.440
Totaal Bestemmingsreserves	-684.126	-184.225	-184.330	-247.250
Totaal Reserves	462.327	369.057	317.202	203.782
Voorzieningen;				
- Voorz. Weth. Pensioenen	77.000	77.000	77.000	77.000
- Voorz. Riolering	0	0	0	0
- Voorz. de Monden	-55.392	0	0	0
- Voorz. Overschrijdingsregeling	0	0	0	0
- Voorz. Ntm kst. GB Langhieten	-57.945	0	0	0
- Voorz. Hunzevallei	-53.252	0	0	0
- Voorz. Wegen/verkeer Rijksuitk.	-261.906	0	0	0
- Voorz. Anne de Vriesstraat	-54.785	0	0	0
- Voorz. Hart van Exloo	-242.483	0	0	0
- Voorz. Grafo'houd Aukje Wolf	-689	-689	-689	-689
- Voorz. Natuurpark Aukje Wolf	-7.311	-7.311	-7.311	-7.311
- Voorz. Ontw. Poelk. Ellershaar	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal Voorzieningen	-646.763	79.000	79.000	79.000
Totaal Reserves en Voorzieningen	-184.436	448.057	396.202	282.782

Geprognosticeerde balans

Volgens artikel 20 van de BBV dient in de begroting een geprognosticeerde balans van het begrotingsjaar te worden opgenomen. Ook moet volgens artikel 22 van het BBV in de meerjarenbegroting voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar een geprognosticeerde balans worden opgenomen. Hieronder zijn de geprognosticeerde balansen weergegeven.

Geprognosticeerde balans

ACTIVA	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026
Vaste activa:					
Investerings in ec. en maatsch. nut	63.068	62.952	62.621	61.227	59.547
Financiële vaste activa	3.696	3.696	3.696	3.696	3.696
Totaal vaste activa:	66.764	66.648	66.317	64.923	63.243
Vlottende activa:					
Voorraden	2.471	2.471	2.471	2.471	2.471
Uitzettingen	3.523	3.270	5.545	4.241	3.231
Liquide middelen	26	26	26	26	26
Overlopende activa	6.752	6.752	6.752	6.752	6.752
Totaal vlottende activa:	12.772	12.519	14.794	13.490	12.480
Totaal vaste en vlottende activa:	79.536	79.167	81.111	78.413	75.723
PASSIVA	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026
Vaste passiva:					
Eigen vermogen	22.919	23.381	23.750	24.067	24.271
Voorzieningen	3.620	2.973	3.052	3.131	3.210
Vreemd vermogen	36.111	35.675	39.446	35.048	31.149
Totaal vaste passiva:	62.650	62.029	66.248	62.246	58.630
Vlottende passiva:					
Financiering/kasgeld	3.352	3.604	1.329	2.633	3.559
Bank en giroaldi	4.130	4.130	4.130	4.130	4.130
Overige vlottende schulden	2.598	2.598	2.598	2.598	2.598
Overlopende passiva	6.806	6.806	6.806	6.806	6.806
Totaal vlottende passiva:	16.886	17.138	14.863	16.167	17.093
Totaal vaste en vlottende passiva:	79.536	79.167	81.111	78.413	75.723

Bedrijfsvoering

Deze paragraaf beschrijft hoe we invulling geven aan de bedrijfsvoering van onze organisatie. Een goede bedrijfsvoering is een basisvoorwaarde om de organisatie-doelstellingen te behalen. In de thema's is beschreven 'Wat we willen bereiken' en 'Wat we daarvoor gaan doen'. In deze paragraaf geven wij aan 'Hoe' we de dingen doen, vanuit welke filosofie we dat doen en welke instrumenten wij hiervoor inzetten.

Beleidsvoornemens bedrijfsvoering

- *Volgend uit de Toekomstvisie/Omgevingsvisie die ontwikkeld worden, onderzoeken wij wat er nodig is om onze organisatie daar verder op aan te passen.*
- *Het Koersdocument Organisatieontwikkeling 'Naar een Open Huis op een stevig fundament' blijft voor ons richtinggevend.*
- *Daarnaast geven wij de organisatieontwikkeling verder vorm vanuit de visie in "de Swingende tent".*
- *Zowel vanwege 'corona' als vanuit de visie in het Koersdocument (Open Huis) blijft de aanpak van onze huisvesting een speerpunt.*
- *We willen het 'ontmoeten' versterken, zowel binnen onze organisatie (medewerkers, managers, bestuur) als met inwoners.*
- *We geven nog verder invulling aan het rapport 'Kiezen voor de toekomst.'*

Personeel

- *Diverse ontwikkelingen blijven een stevig beroep doen op de flexibiliteit van onze medewerkers.*
- *Het is waarschijnlijk dat corona ook in 2022 nog invloed heeft op de manier waarop wij ons werk doen. Hybride werken blijft de meest geëigende werkwijze: thuiswerken waar het kan en elkaar ontmoeten en samenwerken op kantoor waar dat nodig/wenselijk is.*
- *Medewerkers maken gebruik van de BOCE-academie.*
- *De arbeidsmarkt is complex; er is veel schaarste. We moeten daarom veel extra inzet plegen op het aantrekken van goede medewerkers.*

Informatievoorziening

- *De digitale agenda 2024 van de VNG is voor ons de leidraad voor onze uitvoeringsagenda.*
- *Om de kwaliteit van onze digitale dienstverlening te verbeteren gaan we er voor zorgen dat onze gegevens juist en actueel zijn.*
- *De informatievoorziening voldoet aan actuele eisen op het gebied van informatieveiligheid en privacy.*
- *We werken samen met onze BOCE partners en richten ons op innovatie.*

Als u geïnteresseerd bent in meer achtergrondinformatie volgt hierna een toelichting.

Beleidsvoornemens bedrijfsvoering

Missie

Onze missie is 'Samen Ontspannen Durven.'

- *Wij zijn Cittaslow;*
- *Wij zijn voor onze inwoners, ondernemers en organisaties een betrouwbare overheid;*
- *Wij zijn een flexibele organisatie die zich aanpast bij de veranderende eisen van de Participatiesamenleving;*
- *Wij staan voor Samen Ontspannen Durven!*

Wij werken vanuit een informele organisatie met korte lijnen, waardoor we een grote slagkracht hebben. Er is ruimte om te experimenteren en een grote mate van eigen

verantwoordelijkheid. Onze missie Samen Ontspannen Durven is de basis van wie we zijn en wat we doen. De drie woorden hebben elk een eigen betekenis, maar versterken elkaar in de verbinding:

- **Samen:** *we klaren de klus met elkaar en met onze inwoners, voelen ons onderdeel van het geheel en werken samen aan gemeenschappelijke doelen.*

- **Ontspannen:** *we werken in een ontspannen en prettige sfeer met een fit lichaam en een opgeruimde geest.*

- **Durven:** *we weten wat we kunnen en nodig hebben in ons werk en durven daarvoor te staan, ook in relatie tot de dienstverlening aan onze inwoners.*

Visie

We zijn een betrouwbare partner in onze veranderende rol in de samenleving.

Betrouwbare overheid

- We zijn open, professioneel, consequent en bereikbaar, en komen onze afspraken na.
- Wij ondersteunen het bestuur bij het ontwikkelen en realiseren van haar visie. Wij staan voor een onafhankelijk, integer advies en een professionele uitvoering.

Veranderende rol overheid

- We zijn in dialoog met onze inwoners, ondernemers en organisaties en staan open voor ideeën en suggesties en stemmen onze dienstverlening af op de vraag uit de samenleving.
- Wij willen gezien worden als onderdeel van een netwerk van actoren. Wij treden verbindend op, faciliteren het proces en kunnen de uitvoering waar mogelijk overlaten aan partners.

Kernwaarde

- Wij hanteren de Cittaslow-principes, de menselijke maat, sociale cohesie, ambachtelijkheid, kleinschaligheid en verstandig gebruik van technologie, als leidraad.

Koersdocument, 'Kiezen voor de toekomst'

In 2019 is het Koersdocument 'Naar een open huis op een stevig fundament' vastgesteld en gepresenteerd aan de organisatie. Het Koersdocument beschrijft vooral de visie op de toekomst van Borger-Odoorn in 2023. Begin 2020 is een Uitvoeringsplan opgesteld, met daarin concreet beschreven welke activiteiten in 2020 en daarna nodig zijn om die visie te realiseren. Jaarlijks wordt uit de opgaven en bouwstenen in het Uitvoeringsplan een X-tal activiteiten uitgekozen, die de realisatie van het thema van dat jaar het best ondersteunen. In 2020 was dat "De basis op orde" en in 2021 "Integraal werken". Natuurlijk blijven we verder werken aan "De basis op orde" waar dat nodig is.

Intussen is een groot deel van de aanbevelingen uit het rapport 'Kiezen voor de Toekomst' gerealiseerd. In 2019 is de raad akkoord gegaan met de fasering van 'Kiezen voor de Toekomst'. Conform het besluit van de raad is onder andere een groepje trainees aangesteld. Dit om een impuls te geven aan onze ontwikkelkracht, innovatie en slagkracht.

In verband met corona en de moeilijkheden daardoor in de begeleiding van de trainees, is deze aanstelling pas medio 2021 ingegaan. De trainees zijn op verschillende beleidsterreinen bezig. In 2022 verwachten we concrete resultaten van hun inzet.

De andere aanbevelingen waar we in 2021 en 2022 vooral mee aan de slag gaan zijn gericht op het versterken van het strategische vermogen van de organisatie.

Organisatie-ontwikkeling 'Swingende tent'

Het MT heeft in 2021 verkend in hoeverre het Koersdocument (al weer 3 jaar oud) aanvulling behoeft naar aanleiding van recente en te verwachten ontwikkelingen. Daaruit

is het organisatie-ontwikkelverhaal "de Swingende tent" ontstaan. Belangrijkste doel is om tot een wendbare organisatie te komen die de ontwikkelingen in de toekomst goed aan kan en zowel kwalitatief als kwantitatief minder kwetsbaar is.

Nu al bekende ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld klimaat-adaptatie, duurzaamheid en woningnood. Maar ook moeten we goed in kunnen spelen op onverwachte ontwikkelingen zoals een pandemie of een watersnoodramp.

Een maatschappelijke ontwikkeling die van grote invloed is, is het veranderen van ons 'kijkvenster': van systeem naar de menselijke maat.

Via 5 actielijnen willen we ons ontwikkelen naar die 'swingende tent':

- de klant centraal: we werken vanuit 'de bedoeling';
- we hebben werkgeluk als een vertrekpunt, dat straalt weer uit naar de kwaliteit; van het werk en naar de klant;
- we gaan nadrukkelijk(er) inzetten op opgavegericht en integraal werken en op zelforganisatie;
- we versterken ons strategisch vermogen (zie ook hierboven bij KvdT);
- we zoeken samenwerking met anderen om kwetsbaarheid te verminderen.

De manier om tot ons doel te komen wordt getypeerd door de volgende steekwoorden:

- samendoen, inspiratie;
- geen vastomlijnd ontwerp;
- we doen dit vanuit en in het werk;
- met kleine stapjes;
- we leren door te experimenteren.

Huisvesting en ontmoeting

In 2018 hebben we een haalbaarheidsonderzoek laten doen naar de huisvesting van onze organisatie in het gemeentehuis en op de werf. Het onderzoek liet zien dat er kansen liggen om zowel onze voorbeeldrol als overheid op het gebied van duurzaamheid te pakken als gelijktijdig invulling te geven aan een goede moderne huisvesting voor onze medewerkers. Verdiepend onderzoek was nodig om te komen tot een concreet programma van eisen.

Intussen heeft de wereld niet stilgestaan. Ontwikkelingen als Omgevingswet, Energietransitie, Participatie etc. zorgen ervoor dat we anders gaan werken, meer integraal, zowel binnen als buiten ons kantoor. De inrichting van ons gemeentehuis moet erop gericht zijn om deze en andere ontwikkelingen te faciliteren.

Daarnaast heeft corona grote invloed op de inrichting van onze werkomgeving. De maatregelen zorgen ervoor dat we meer thuiswerken en minder in het gemeentehuis van een werkplek gebruik maken. Tegelijkertijd stijgt hierdoor de behoefte aan ruimtes en locaties die geschikt zijn om elkaar op een veilige en inspirerende manier te kunnen ontmoeten. Eind 2021 gaan we kleinschalige experimenten doen met het personeel om te kijken wat werkt en wat niet gaat werken.

Een concreet huisvestingsplan zal in 2022 aan de nieuwe raad worden aangeboden.

In dit plan gaan we heel nadrukkelijk kijken naar de nieuwe functie van ons gemeentehuis als "huis van de gemeente".

Arbeidsmarkt

De schaarste op de arbeidsmarkt wordt ook in Borger-Odoorn steeds meer voelbaar. We zetten diverse oplossingen in om zo veel mogelijk de goede medewerkers aan ons te binden. Dat varieert van het aantrekken van trainees, het samenwerken in BOCE-verband tot het (nog) verder professionaliseren van onze arbeidsmarktbenadering. Dat laatste is één van de onderwerpen waar één van de aangestelde trainees zich in verdiept.

Personeel

Wij willen kwalitatief goed toegerust personeel, een goede werkomgeving, goed werkgeverschap en een prettige werksfeer. Dit gold altijd al, maar des te meer nu diverse ontwikkelingen een stevig beroep blijven doen op de flexibiliteit en inzet van veel van onze medewerkers. Door corona is de manier waarop we ons werk uitvoeren ingrijpend veranderd. Dat vraagt veel van onze medewerkers.

Waar de aard van de werkzaamheden het toestaat, bieden wij medewerkers tijdens en ook na 'corona' de mogelijkheid en de faciliteiten om thuis of op locatie te werken. Daarmee kunnen zij zelf kiezen waar ze het meest effectief hun werk kunnen doen.

Hoewel het verzuimpercentage in 2020 en 2021 lager lag dan in de jaren daarvoor, blijft het voorkomen van verzuim en het terugdringen van bestaand verzuim ook onder de gegeven omstandigheden een speerpunt. Het borgen van de onderlinge verbinding binnen onze organisatie komt daar als belangrijk speerpunt bij.

Opleiding, vorming en training

Ons opleidingsbudget bedraagt ongeveer 2% van de totale loonsom. Samen met onze BOCE partners hebben we de zogenaamde BOCE-academie opgericht. Dit is de verzamelnaam voor initiatieven gericht op leren en ontwikkelen binnen de gemeentelijke organisaties Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen. Een aanbod aan scholing en bijeenkomsten helpt medewerkers zich te ontwikkelen en persoonlijk leiderschap te tonen. Op die manier kunnen zij een betekenisvolle bijdrage leveren aan de veranderende samenleving. Omdat fysieke trainingsbijeenkomsten in het grootste deel van 2020 en 2021 niet mogelijk waren, is het aandeel digitale trainingen en opleidingen fors toegenomen. In 2022 gaan we evalueren hoe we in de toekomst met dit aanbod willen omgaan.

Volumeafpraak bedrijfsvoering

Wij hebben met uw raad een zogenaamde volumeafpraak. Deze afspraak houdt in dat de budgetten voor personele kosten jaarlijks met 3% geïndexeerd worden. Deze indexering wordt ingezet voor:

- CAO ontwikkelingen;
- Premies en sociale lasten;
- Organisatieontwikkelingen.

Huidige CAO

De huidige CAO is op 31 december 2020 verlopen. De onderhandelingen over een nieuwe CAO zijn nog in volle gang en laten zich nog niet voorspellen. Wat wel bekend is, is dat de stijging van de pensioenpremies voor 2022 substantieel van aard zijn.

Bedrijfsvoering in cijfers

Omschrijving	2020	2021	2022
Basisbedrag (structureel)	13.367.619	14.425.459	15.102.959
Mutaties:			
A Index volume afspraak:			
- Index (3%; 2019/2020 2%)	251.591	361.000	424.446
- cao 2019 en 2020 boven 2%	251.749		
B Autonome ontwikkelingen		-60.000	
C Bestuurlijke ambitie	155.000		
D Bedrijfsvoering			
E. 'Kiezen voor de toekomst'	399.500	376.500	

Omschrijving	2020	2021	2022
Totaal Salariskosten (€)	14.425.459	15.102.959	15.527.405
ICT (€)	1.667.393	1.727.393	1.727.393
Voertuigen/machines (€)	620.079	620.079	620.079
Overig (€)	1.467.395	1.467.395	1.467.395
(Wettelijke) beleidsindicatoren:			
FTE	203,7	208,04	209,4
Formatie per 1.000 inwoners	8,04	8,15	8,12
Bezetting per 1.000 inwoners	7,53	7,72	7,19
Apparaatskosten per inwoner	721,83	740,16	749,70
Externe inhuur in %-age loonsom	4,98	3,86	1,90

Informatisering en Informatieveiligheid

Informatisering

Bij vrijwel alles wat we doen speelt op één of andere manier ICT en Informatie wel een rol. Of het nu gaat om het bankieren via een APP, het doen van boodschappen of zelfs als we aan het sporten zijn houden we veel data bij met slimme apparaten en delen we onze prestaties met vrienden op het internet.

Dat geldt ook voor ons werk. We zien dat ICT en Informatie een steeds prominentere rol speelt. We komen het tegen in onze dienstverlening, de manier waarop we ons werk afhandelen en we leggen steeds meer informatie over onze inwoners, ondernemers en de leefomgeving digitaal vast.

De overheid verandert mee in de mondiale digitale transitie. Hiervoor heeft de VNG de Digitale Agenda 2024 opgezet. Hierin staan de volgende doelstelling centraal voor de lokale overheid:

1. Mogelijk maken (de basis op orde);
2. Kansen benutten (in beleidsdomeinen van de overheid en in de economie);
3. Duiden en reflecteren (van waarden en innovatie in de informatiesamenleving).

Dit is voor ons de leidraad om onze uitvoeringsagenda vorm te geven. Wij spelen in op deze ontwikkelingen. We gaan voor een kwalitatief goede digitale dienstverlening. De informatievoorziening moet voldoen aan actuele eisen op het gebied van informatieveiligheid en privacy en we willen samenwerken en innoveren. Om onze doelstellingen te behalen is een gerichte aanpak nodig. Dit doen we o.a. door de samen te werken binnen BOCE en DIMPACT.

Verstevigen BOCE samenwerking

In 2021 zijn we met Emmen en Coevorden gestart aan de versterking van de BOCE samenwerking. We proberen hierbij het accent te verschuiven van de automatisering naar het volledige domein van Informatisering & Automatisering (I&A).

Invoering Omgevingswet

Met de invoering van de Omgevingswet op 1 juli 2022 wordt van de gemeente verwacht dat ze is aangesloten op het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en dat het beschikt over een VTH-applicatie waarmee de afhandeling van een initiatief digitaal, als keten met een verschillend bevoegde gezag, binnen 8 weken wordt afgehandeld. Deze manier van werken en de bijbehorende systemen zijn nieuw voor onze gemeente.

Vanwege onze beperkte omvang en kwetsbaarheid kiezen we voor de informatievoorziening de samenwerking met een ketenpartner, de RUD Drenthe. Hiervoor zijn we in 2021 een pilot gestart en worden de voorbereidingen getroffen voor een mogelijke dienstverleningsovereenkomst. Daarnaast gaan we, mét de betrokken medewerkers, onderzoeken hoe de rollen die nodig zijn voor het werken binnen de Omgevingswet passen in onze organisatie en welke ontwikkeling (bijvoorbeeld training of opleiding, coaching) nodig is om die rollen goed in te kunnen vullen.

Faciliteiten voor digitaal samenwerken

We zijn in 2020 en 2021 gestart met het anders faciliteren van onze medewerkers. Hiermee maken we het technisch mogelijk dat collega's flexibeler kunnen (samen)werken in en buiten het gemeentehuis. Hierdoor kunnen we meer de samenleving in, kunnen inwoners en instanties gemakkelijker participeren in maatschappelijke opgaven en kunnen medewerkers beter thuiswerken indien gewenst.

Basis op orde/Archief

In onze dienstverlening en bedrijfsvoering is digitaal steeds meer de norm. Daarom werken we er aan om een goede digitale basis te hebben. Maar het digitaal werken vraagt ook andere vaardigheden van onze medewerkers. Naast voldoende ondersteuning op de werkvloer moeten we er ook zorg voor dragen dat ons digitaal archief op orde is. Het project "Archief 2020" heeft ons de basis gelegd voor de inrichting van het informatiebeheer, maar heeft hierbij gelijktijdig de complexiteit van digitaal archiveren aangetoond.

Wij verwachten hier nog wel enkele toekomstige investeringen. Zo moeten we onder andere een duurzame voorziening treffen voor alle te bewaren digitale archieven (e-depot). Voor dit onderdeel sluiten we aan bij provinciale initiatieven. In deze begroting hebben daarvoor een - voorlopig incidenteel - bedrag geraamd.

Kwaliteit van gegevens

De gemeente beheert een groot aantal gegevens en is van 5 basisregistraties 'bronhouder'. Het aantal afnemers van deze digitale gegevens blijft nog altijd groeien. Daarom moeten inwoners erop kunnen vertrouwen dat de gegevens die we beheren volledig, juist en veilig zijn.

ENSIA

Elk jaar moeten gemeenten zich verantwoorden over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen. Sinds 2017 gebeurt dit met een nieuwe verantwoordingsystematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Doel van de ENSIA is enerzijds om de jaarlijkse auditlast te verminderen en anderzijds om meer inhoud te geven aan de bestuurlijke verantwoording.

Informatieveiligheid komt dan ook als vast onderdeel terug in deze paragraaf bij de jaarrekening.

Privacy/Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De gemeente beheert vanuit wettelijke taken veel persoonlijke gegevens van inwoners, waaronder informatie over werk, inkomen en zorg. De AVG heeft daarom een grote impact op onze organisatie. De veranderingen liggen vooral in de rechtmatigheid en transparantie, rechten van betrokkenen, de verplichtingen van de verantwoordelijken en het toezicht en bijbehorende sancties. Wij hebben onze organisatie ingericht om de AVG vraagstukken op te pakken en rapporteren jaarlijks over de ontwikkelingen in deze paragraaf in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Inleiding

Een aantal gemeentelijke taken is uitbesteed aan een verbonden partij. Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft in de verbonden partij.

Financieel belang	Wanneer de gemeente middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de organisatie, of wanneer financiële problemen bij de organisatie kunnen worden verhaald bij de gemeente.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap, via vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht.

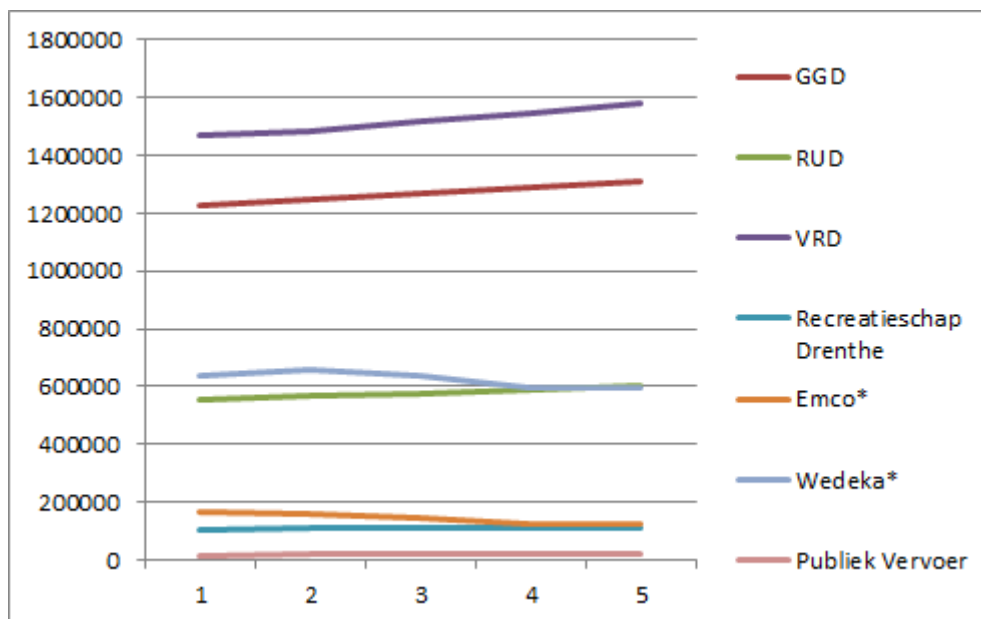
Verbonden partijen verdelen we onder in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen.

Verbonden partij	Omschrijving
Gemeenschappelijke regeling	Een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen dat op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is opgericht.
Vennootschap en coöperatie	Vaak privaatrechtelijke organisaties waar de gemeente een bepaald belang in heeft. Bij een vennootschap kan ook sprake zijn van het bezit van aandelen en het uitkeren van dividend.
Stichtingen en verenigingen	Stichtingen en verenigingen worden opgericht met een bepaald doel. Ze mogen winst maken, maar de winst moet worden ingezet voor het doel dat wordt nagestreefd.
Overige verbonden partijen	Overige partijen waarin de gemeente wel een financieel en bestuurlijk belang heeft, maar waarbij geen sprake is van één van de andere rechtsvormen.

Onderstaand de zeven grootste verbonden partijen en de verwachte gemeentelijke bijdrage voor de komende jaren. Deze bijdragen zijn afkomstig uit de meerjarenbegrotingen van de Gemeenschappelijke regelingen (GR'en). Met deze bijdragen is rekening gehouden in onze meerjarenbegroting.

GR	2022	2023	2024	2025	2026
GGD	1.229.684	1.248.836	1.267.605	1.286.740	1.306.749
RUD	554.263	566.263	576.283	588.204	600.364
VRD	1.468.520	1.483.630	1.515.070	1.547.641	1.578.594
Recreatieschap Drenthe	108.291	109.544	110.823	112.130	113.476
Emco*	170.000	160.000	147.000	125.000	125.000
Wedeka*	635.000	660.000	638.000	598.000	598.000
Publiek Vervoer	20.567	21.020	21.482	21.955	22.394
Totaal:	4.186.325	4.249.293	4.276.263	4.279.670	4.344.577

*: Voor Emco en Wedeka is de bijdrage voor tekorten weergegeven. Naast deze bijdrage ontvangen de WSW bedrijven ook een loonkostenbijdrage gebaseerd op een verdeelmodel van het Rijk.

Voor geïnteresseerden in meer achtergrondinformatie volgt hierna een toelichting.

Gemeenschappelijke regelingen

Bij de Gemeenschappelijke regelingen zijn kleurtjes gebruikt. Deze geven een indicatie van het financieel risico. De volgorde per categorie bepalen we aan de hand van het risico. Gemeenschappelijke Regelingen met een hoog risico noemen we als eerste.

Hoog risico
Gemiddeld risico
Laag risico

Wedeka bedrijven				
Locatie	Stadskanaal			
Doelstelling	Uitvoeren WSW voor mensen met een arbeidshandicap of een grote afstand tot de arbeidsmarkt.			
Beleidsontwikkeling	Wedeka bevindt zich in een transitiefase. Er wordt met de deelnemende gemeenten gezamenlijk gewerkt aan een ombouwsce­nario tot een modern leerwerkbedrijf.			
Bestuurlijk belang	Wethouder T. Houwing is lid van het dagelijks bestuur en samen met wethouder A. Trip lid van het Algemeen bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	
	€ 151.000	€ 610.000	€ 635.000	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2022	Eind 2022	Begin 2022	Eind 2022
	€ 701.000	€ 651.000	€ 12.757.000	€ 12.576.000
Financieel resultaat 2022 (verwacht)				
Saldo voor gemeentelijke bijdragen: € 7.268.000				
Na extra gemeentelijke bijdragen: € 0				
Financiële risico's	Het is onzeker hoe het gekozen scenario ombouw gaat uitpakken en wat het effect hiervan is op de financiële positie van Wedeka en de gemeentelijke bijdragen. Dit zal in de komende tijd verder worden onderzocht.			
Beoordeling risico	Het financiële risico blijft hoog, omdat Wedeka door alle ontwikkelingen in een onzekere situatie verkeert.			

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)				
Locatie	Roden			
Doelstelling	De RUD Drenthe is ingericht voor taken op het gebied van toezicht en handhaving van de milieuvorschriften.			
Beleidsontwikkeling	De RUD is in 2020 gestart met een nieuw afwegingskader genaamd Risicogericht toezicht. Dit wordt verder ontwikkeld. Ook werkt de RUD aan de voorbereidingen van de Omgevingswet.			
Bestuurlijk belang	<ul style="list-style-type: none"> - Wethouder F.A.J. Buijtelaar is lid Algemeen Bestuur. - Burgemeester J. Seton is plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur. - Gemeentesecretaris D.C. Rensen is voorzitter Raad van Opdrachtgevers. 			
Financieel belang	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	
	€ 546.267	€ 453.415	€ 554.263	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2022	Eind 2022	Begin 2022	Eind 2022
	€ 36.000	€ 58.000	€ 4.353.000	€ 4.352.000
	Financieel resultaat 2022 (verwacht)			
€ 22.000				
Financiële risico's	Het begrotingsproces 2022 van de RUD verliep moeizaam, omdat de begroting een grote toename van kosten bevatte en daar konden de deelnemers niet direct mee instemmen. Een relatief hoog ziekteverzuim, lage productie en het beperkt ramen van nieuwe ontwikkelingen zoals de Omgevingswet geven een hoog risico op extra kosten in de toekomst.			
Beoordeling risico	Het risico beoordelen we als hoog. Het eigen risico is beperkt en de RUD verkeert mede door het begrotingsproces in een financieel onrustige situatie.			

Emco Groep				
Locatie	Emmen			
Doelstelling	Uitvoeren WSW voor mensen met een arbeidshandicap of een grote afstand tot de arbeidsmarkt.			
Beleidsontwikkeling	Er wordt samengewerkt met Menso BV om een gezamenlijk banenplan te ontwikkelen en arbeidsmatige dagbesteding op te zetten.			
Bestuurlijk belang	Wethouder T. Houwing is lid van het dagelijks bestuur en samen met wethouder A. Trip lid van het Algemeen bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	
	€ 77.000	€ 191.187	€ 170.000	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2022	Eind 2022	Begin 2022	Eind 2022
	€ 0	€ 0	€ 15.265	€ 14.090
	Financieel resultaat 2022 (verwacht)			
Saldo voor gemeentelijke bijdragen: € 3.811.000				
Na extra gemeentelijke bijdragen: € 0				
Financiële risico's	De laatste jaren laat Emco een financieel stabiel beeld zien, maar de tekorten moeten nog steeds door de deelnemende gemeenten worden aangevuld.			
Beoordeling risico	Het financieel risico beoordelen we als gemiddeld. De tekorten moeten worden aangevuld door de deelnemende gemeenten, maar het meerjarentekort neemt af.			

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)				
Locatie	Assen			
Doelstelling	Vergroten van de (fysieke) veiligheid van de inwoners en bezoekers van Drenthe.			
Beleidsontwikkeling	Na een tijd van corona richt de VRD zich op doorontwikkeling van de Drentse crisisorganisatie en het flexibeler inrichten van de bedrijfsvoering.			
Bestuurlijk belang	Burgemeester J. Seton is lid van het Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	
	€ 1.318.746	€ 1.437.642	€ 1.468.520	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2022	Eind 2022	Begin 2022	Eind 2022
	€ 2.858.822	€ 2.866.822	€ 33.755.455	€ 29.160.367
	Financieel resultaat 2022 (verwacht)			
€ 8.000				
Financiële risico's	Door Covid-19 zijn meerdere reguliere taken blijven liggen. Dit kan in de komende jaren zorgen voor extra kosten, maar daar bestaan op dit moment geen indicaties voor.			
Beoordeling risico	De VRD heeft een gemiddeld risico. Het weerstandsvermogen blijft beperkt en de exploitatiebijdrage van Borger-Odoorn is relatief hoog in vergelijking met andere GR'en. Dat komt doordat brandweezorg een relatief kapitaalintensief karakter heeft.			

GGD Drenthe				
Locatie	Assen			
Doelstelling	De GGD Drenthe bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en de sociale veiligheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten.			
Beleidsontwikkeling	Na corona zal een uitgebreide evaluatie van de werkzaamheden gedurende de crisisperiode plaatsvinden. Ook dient de GGD weer te herstellen en te normaliseren.			
Bestuurlijk belang	- Wethouder T. Houwing is lid Algemeen Bestuur. - Wethouder A. Trip is plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	
	€ 1.118.187	€ 1.182.019	€ 1.229.684	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2022	Eind 2022	Begin 2022	Eind 2022
	€ 2.651.000	€ 2.931.000	€ 1.975.527	€ 2.620.136
	Financieel resultaat 2022 (verwacht)			
€ 280.000				
Financiële risico's	Door het integreren van Veilig Thuis Drenthe (VTD) in de begroting neemt de kwetsbaarheid van deze taak af. Echter, de kosten van VTD nemen jaarlijks nog behoorlijk toe. Hierboven is de jaarlijkse bijdrage weergegeven inclusief de bijdrage aan VTD.			
Beoordeling risico	De GGD heeft momenteel een laag risico, omdat de GGD voldoende reserves heeft om de risico's op te vangen.			

Publiek Vervoer Groningen Drenthe				
Locatie	Assen			
Doelstelling	Het creëren van een betaalbaar, duurzaam en toekomstbestendig vervoersnetwerk in Groningen en Drenthe.			
Beleidsontwikkeling	Doorontwikkeling van het vervoerssysteem en het opnieuw aanbesteden van vervoersovereenkomsten.			
Bestuurlijk belang	- Wethouder A. Trip is vertegenwoordiger van de gemeente.			
Financieel belang	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	
	€ 18.990	€ 16.598	€ 20.567	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2022	Eind 2022	Begin 2022	Eind 2022
	€ 22.000	€ 23.000	€ 344.000	€ 344.000
	Financieel resultaat 2022 (verwacht)			
	€ 1.355			
Financiële risico's	- Er zijn geen noemenswaardige financiële risico's.			
Beoordeling risico	Er is een laag financieel risico, omdat de gemeentelijke bijdrage beperkt is in vergelijking met de andere GR'en.			

Recreatieschap Drenthe				
Locatie	Diever			
Doelstelling	Het ondersteunen, ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten ter ondersteuning van de toeristische sector met oog voor de omgeving.			
Beleidsontwikkeling	Het recreatieschap zal zoveel mogelijk inzetten op het bieden van ondersteuning aan daar waar het nodig is om het R&T van Drenthe weer op het peil te brengen van voor de crisis.			
Bestuurlijk belang	- Wethouder T. Houwing is lid Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	
	€ 103.072	€ 104.433	€ 108.291	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2022	Eind 2022	Begin 2022	Eind 2022
	€ 821.817	€ 828.965	€ 810.336	€ 804.838
	Financieel resultaat 2022 (verwacht)			
	€ 7.148			
Financiële risico's	Er zijn geen noemenswaardige financiële risico's.			
Beoordeling risico	De cijfers van het recreatieschap zijn te omschrijven als stabiel. De gemeentelijke bijdrage laat geen grote bewegingen zien.			

Eems Dollard Regio (EDR)				
Locatie	Bad Nieuweschans			
Doelstelling	Bevorderen van de regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar deelnemers op het gebied van ruimtelijke ordening, infrastructuur, bevordering van de regionale economie, cultuur e.d.			
Beleidsontwikkeling	Inzet op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking tussen Nederlandse en Duitse bedrijven en het stimuleren van studentenuitwisseling via het onderwijs.			
Bestuurlijk belang	- Burgemeester J. Seton is lid Algemeen bestuur. - Wethouder T. Houwing is plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur.			
Financieel belang	Werkelijk 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	
	€ 3.928	€ 3.928	€ 3.928	
	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
	Begin 2022	Eind 2022	Begin 2022	Eind 2022
	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.
	Financieel resultaat 2022 (verwacht)			
N.B.				
Financiële risico's	Er zijn geen noemenswaardige financiële risico's.			
Beoordeling risico	Gemeentelijke bijdrage is klein en dat geldt ook voor de afhankelijkheid. Daarom een laag risico.			

Vennootschappen en Coöperaties

Verbonden partij	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Dimpact Locatie: Enschede	Burgemeester J. Seton vertegenwoordigt de gemeente.	Werkelijk 2020: € 136.540 Werkelijk 2021: € 218.554 Begroot 2022: € 172.500
Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) Locatie: Assen	Wethouder H.G. Wind vertegenwoordigt de gemeente.	Aandelenkapitaal 2022: € 3.200 Verwacht dividend 2022: € 0
Bank Nederlandse gemeenten (BNG) Locatie: Den Haag	Wethouder H.G. Wind vertegenwoordigt de gemeente.	Aandelenkapitaal 2022: € 200.850 (nominale waarde) Verwacht dividend 2022: € 229.000
BAN personeelsdiensten Locatie: Assen	Gemeentesecretaris D.C. Rensen vertegenwoordigt de gemeente.	Werkelijk 2020: € 2.595 Werkelijk 2021: € 4.000 Begroot 2022: € 4.000
Zwembaden Borger-Odoorn B.V. Locatie: Diverse locaties in de gemeente	Er is namens de gemeente een raad van commissarissen aangesteld.	Werkelijk 2020: € 557.510 Werkelijk 2021: € 550.454 Begroot 2022: € 550.454

Stichtingen en verenigingen

Verbonden partij	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Vereniging Drentse Gemeenten (VDG) Locatie: Emmen	Burgemeester J. Seton is lid Algemeen bestuur. Wethouder F.A.J. Buijtelaar is lid Algemeen Bestuur.	Werkelijk 2020: € 11.143 Werkelijk 2021: € 12.660 Begroot 2022: € 13.535
Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) Locatie: Den Haag	Burgemeester J. Seton is lid van het College van Arbeidszaken. Wethouder F.A.J Buijtelaar is lid van Commissie Ruimte, Wonen en Mobiliteit en lid van Bestuurlijk netwerk Klimaat-adaptatie en Water. Wethouder H.G. Wind is lid van de Commissie Informatiesamenleving.	Werkelijk 2020: € 39.435 Werkelijk 2021: € 41.211 Begroot 2022: € 42.000
Stichting Sociale Teams Borger-Odoorn Locatie: Borger	Er is namens de gemeente een raad van toezicht aangesteld.	Werkelijk 2020: € 2.786.685 Werkelijk 2021: € 2.721.225 Begroot 2022: € 2.750.970
Cittaslow International Locatie: Orvieto Italy	Burgemeester J. Seton vertegenwoordigt de gemeente.	Werkelijk 2020: € 2.500 Werkelijk 2021: € 2.500 Begroot 2022: € 2.500

Overige verbonden partijen

Verbonden partij	Bestuurlijk belang	Financieel belang
Agenda voor de veenkoloniën Locatie: Valthermond	Wethouder T. Houwing is lid van de stuurgroep.	Werkelijk 2020: € 5.000 Werkelijk 2021: € 5.000 Begroot 2022: € 5.000
P10 gemeenten Locatie: Hengelo	Burgemeester J. Seton is lid Algemeen bestuur.	Werkelijk 2020: € 5.500 Werkelijk 2021: € 5.500 Begroot 2022: € 5.500

Grondbeleid

We geven met deze paragraaf informatie over de wijze waarop we onze gronden ontwikkelen binnen de mogelijkheden die we daarvoor kunnen aanwenden. Dit doen we binnen het zogenaamde grondbedrijf. Het grondbedrijf is boekhoudkundig gezien een zelfstandige onderneming binnen de gemeente Borger-Odoorn. Het grondbedrijf beheert en exploiteert de ontwikkeling van kavels (voor woningen of bedrijven) voor de bestemmingsplannen die in uitvoering zijn. De gemeente is risicodragers voor deze onderneming.

Ambitie Wonen

Het college heeft de ambitie 'groei van het inwonersaantal' uitgesproken. Om deze groei te faciliteren, moeten we bouwen voor onze (toekomstige) inwoners. We hebben als plattelandsgemeente veel te bieden, namelijk wonen en recreëren in een omgeving met voldoende ruimte en rust. Dat deze waardering er ook bij onze (toekomstige) inwoners is, blijkt uit het signaal dat de vraag naar woningen, het aanbod overtreft. Wij vinden het belangrijk om onze bijdrage te leveren in het verlichten van de druk op de woningmarkt. Wij willen hierop inspringen door volop in te zetten op de ontwikkeling van woonwijk Daalkampen III in het jaar 2021/2022. Ook worden momenteel de mogelijkheden in Borger-West onderzocht. Voor Borger-West wordt momenteel een visie opgesteld. Hierbij hebben we aandacht voor alle doelgroepen. Op deze manier kunnen we onze (potentiële) inwoners bedienen en tevens de doorstroming op gang kunnen helpen.

Kaders

Deze paragraaf is opgesteld conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In de diverse beleidsnota's (o.a. grondbeleid, woonvisie) zijn de volgende kaders opgesteld:

1. De gemeente voert een situationeel grondbeleid. Per situatie dient een keuze gemaakt te worden welke vorm van grondbeleid wenselijk en haalbaar is.
2. Bij de ontwikkeling van woningen in onze bestemmingsplannen toetsen we op onze speerpunten 'leefbaarheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid'.
Bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen in onze bestemmingsplannen toetsen we op 'ondernemersvriendelijk, combinatie van wonen en werken'.
3. Alle woningbouwplannen verwachten we af te sluiten met een positief eindresultaat.
Alle lopende bedrijventerreinen verwachten we af te sluiten met een negatief eindresultaat. Hiervoor hebben we een voorziening opgebouwd om dit financieel af te dekken.
4. De geraamde winst- en verliesnemingen verlopen volgens de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
5. Onze bufferreserve gronden is toereikend voor onvoorzienbare risico's zoals ingeschat in de paragraaf weerstandsvermogen en risico management. Als een risico feit wordt, dan vormen we hiervoor een voorziening.

Als u geïnteresseerd bent in meer achtergrondinformatie volgt hierna een toelichting.

Grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is vastgelegd in de grondnota 2021-2024. In de gemeente Borger-Odoorn is nadrukkelijk behoefte om te kunnen inspelen op de situatie in de markt. Daarom is in de grondnota opgenomen dat de gemeente een situationeel beleid voert. Per situatie dient een keuze gemaakt te worden welke vorm van grondbeleid wenselijk en haalbaar is. De diverse afwegingen die daaraan ten grondslag liggen worden in de grondnota 2021-2024 uiteengezet.

Visie grondbeleid

Woningbouw

Het grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen en ambities op het gebied van wonen, maar ook duurzaamheid, natuur en groen te verwezenlijken. In structuurvisies, beleidsnota's, en bestemmingsplannen legt de gemeente haar ruimtelijk beleid vast. De nota grondbeleid is een manier om het ruimtelijk beleid op een verantwoorde en inzichtelijke manier uit te voeren.

Bedrijventerreinen

Het merendeel van de lokale bedrijven is klein van omvang en gevestigd op een woon-werklocatie. Een prettige leefomgeving en een laag kostenniveau zorgen ervoor dat dit soort locaties zeer gewaardeerd worden. De gemeente onderkent deze aantrekkelijke lokale propositie en faciliteert woon-werkmogelijkheden waar mogelijk. Een gering deel (ca. 5%), veelal wat grotere bedrijven, is gevestigd op één van de lokale bedrijventerreinen. Door de aantrekkende vraag begint een aantal terreinen verzadigd te raken. Om goed in kunnen blijven spelen op bedrijfsvestiging worden de uitbreidingsmogelijkheden onderzocht. Met het oog op het milieu wordt m.b.v. een Regio Deal nu ook gekeken naar mogelijkheden van verduurzaming van terreinen.

Het is overigens niet alleen de beschikbaarheid van locaties, maar zeker ook de kwaliteit die doorslaggevend is voor een ondernemersvriendelijk vestigingsklimaat. In dat kader wordt gemeld dat de zo belangrijke digitale ontsluiting van het buitengebied nagenoeg is afgerond. Dit betekent een belangrijke impuls voor de bedrijvigheid in onze gemeente.

Prognose resultaten

Woningbouw

In onderstaande tabel is de financiële stand van zaken, restant kavels en looptijd van de lopende woningbouwplannen weergegeven per 01-01-2021.

Woningbouw (per 01-01-2021)								
Bestemmingsplan	Boekwaarde 01-01-2021	Nog uit te voeren	Nog te ontvangen	Nog te verwachten winst	Rest kavel	Tussen tijds genomen winst	Loop tijd t/m	
Valthermond Plaats 62	190.783	-220.768	624.130	594.145	11	140.000	2025	
Borger Daalk. II (1/2A)	-1.538.597	-820.912	2.821.250	461.742	40	70.000	2023	
Borger Daalk. II (2B)	-122.173	-848.906	1.927.535	956.456	26	0	2025	
Buinen Lijnstukken II	-38.498	-14.197	82.816	30.121	1	322.500	2022	
Nieuw-Buinen Nw-Veenlanden	300.011	-441.903	178.010	36.118	2	0	2022	
Nieuw-Buinen Ranonkel	0	-284.373	224.774	-59.599	8	0	2022	
Totaal woningbouw	-1.208.474	-2.631.058	5.858.515	2.018.982	88	532.500		

Voortgang lopende plannen 2021/2022

Algemeen:

De belangstelling voor kavels blijft groot. De lopende bestemmingsplannen lopen in een vlot tempo vol. De meeste kavels zijn verkocht of er rust een optie op. Naar verwachting kan er in 2021 en 2022 weer een tussentijdse winst worden genomen bij enkele bestemmingsplannen. Gelet op de grote vraag is in 2021 gestart met het bouwrijp maken van de bestemmingsplannen Daalkampen II (fase 2B) te Borger en Ranonkel te Nieuw-Buinen. Het plan Ranonkel sluit naar verwachting met een verlies. Hiervoor wordt een voorziening getroffen.

Stand van zaken per 15 september 2021

Bestemmingsplannen		Rest kavels 01-01-2021	Verkocht 2021	In optie	nog beschikbare kavels	verwachte te nemen tussentijdse winst 2021
Valthermond	Plaats 62	11	2	9	0	162.000,00
Borger	Daalk. II (1/2A)	40	24	16	0	277.000,00
Borger	Daalk. II (2B)	26	0	20	6	0,00
Buinen	Lijnstukken II	1	0	1	0	0,00
Nieuw-Buinen	Nw-Veenlanden	2	2	0	0	7.000,00
Nieuw-Buinen	Ranonkel	8	0	8	0	0,00
Totaal woningbouw		88	28	54	6	446.000

Verdere ontwikkelingen 2021/2022:

De druk op de woningmarkt is hoog en wij willen ook een steentje bijdragen om deze druk te verlichten. De volgende ontwikkelingen lopen:

- In overleg met de verenigingen dorpsbelangen worden de inbreidingsmogelijkheden voor woningbouw in de verschillende dorpen in kaart gebracht. In het najaar van 2021 zal dit onderzoek worden afgerond.
- Voor het deelgebied Strijkijzer, onderdeel van Borger-West, zijn wij gestart met het opstellen van een ontwikkelingsvisie. In de loop van 2022 zal deze visie worden aangeboden.
- In 2021 is tevens gestart met de voorbereidingen voor de verdere invulling van het gebied achter de MFA "Noorderbreedte" in Nieuw-Buinen.
- De ontwikkeling van Daalkampen III is gepland 2021-2022.

Bedrijventerreinen

In onderstaande tabel is de financiële stand van zaken, restant kavels en looptijd van de lopende bedrijventerreinen weergegeven per 01-01-2021.

Bedrijventerreinen (per 01-01-2021)								
Bestemmingsplan		Boekwaarde 01-01-2021	Nog uit te voeren	Nog te ontvangen	Nog te verwachten verlies	Rest kavel (m2)	Ge nomen winst	Loop- tijd t/m
Borger	Aan de Strengen	-1.646.827	-429.765	1.459.680	-616.912	19.567	n.v.t.	2031
Nieuw-Buinen	Drentse Poort	-368.058	-84.887	317.555	-135.390	9.073	n.v.t.	2025
Totaal bedrijventerreinen		-2.014.885	-514.652	1.777.235	-752.302	28.640		

NB: Het verwachte verlies op de bedrijventerreinen is voor 100% afgedekt middels een voorziening.

Voortgang lopende plannen 2020/2021

De belangstelling voor de twee bedrijventerreinen is veel groter dan in voorgaande jaren. Op de meeste kavels in beide plannen rust een optie. Indien de opties leiden tot een verkoop dan zal dit een positief effect hebben op de hoogte van het verwachte verlies.

Stand van zaken per 15 september 2021

Bestemmingsplannen		Rest kavels 01-01-2021	Verkocht 2021	In optie	beschikbare kavels
Borger	Aan de Strengen	19.567	1.840	10.936	6.791
Nieuw-Buinen	Drentse Poort	9.073	0	9.073	0
Totaal bedrijventerreinen		28.640	1.840	20.009	50.489

Verdere ontwikkelingen 2021/2022:

- Uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijventerreinen wordt onderzocht.

Winst- en verliesneming grondexploitatie

Conform het BBV hanteert de gemeente de POC-methode (Percentage of completion) om winst- en verliesnemingen te berekenen. Deze methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie verkeert, zowel wat betreft de opbrengsten als de kosten.

Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen voor risico's

Bufferreserve

We hebben een bufferreserve gronden ter dekking van onvoorzienbare risico's (conjuncturele- en markt risico's). Deze bufferreserve wordt ook ingezet om voorzieningen op te bouwen als blijkt dat een risico zich voordoet en leidt tot een verwacht verlies. De hoogte van de bufferreserve bedraagt per 1-1-2022 € 1.927.000. We bepalen bij de begroting en de rekening de wenselijke hoogte opnieuw. Deze bepalen we aan de hand van de mogelijke risico's van de gronden in het grondbedrijf, de 'Niet in exploitatie genomen gronden' (NIEGG) en de overige strategische bezittingen. De bufferreserve gronden wordt, indien noodzakelijk, gevoed uit winstnemingen van het grondbedrijf.

Voor 2022 is het risico ingeschat op € 1.796.000. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement is deze inschatting onderbouwd (zie hiervoor de risico's 1 en 6). De bufferreserve is hoger dan het berekende risico. Gelet op de verwachte winstnemingen in 2021, 2022 en de positieve ontwikkelingen binnen het grondbedrijf en de NIEGG's stellen we voor een bedrag over te hevelen naar de VAR. Uit onderstaand overzicht blijkt dat de bufferreserve naar verwachting € 877.000 hoger is dan de risico's. In het kader van voorzichtigheid stellen we voor om € 500.000 aan de VAR te doteren.

	Bedrag
Stand 1 januari (o.g.v. genomen besluiten)	1.927.000
Bij: winstprognose 2021	446.000
Bij: winstprognose 2022 (schatting)	300.000
Af: risico's	-1.796.000
Bufferreserve hoger dan risico's	877.000

Voorzieningen

We vormen voorzieningen wanneer bij een bestemmingsplan aan het eind van de looptijd een verlies wordt verwacht. Bij de jaarrekening berekenen we of de opgebouwde voorzieningen moeten worden aangepast en of we nieuwe voorzieningen moeten opbouwen. De voorzieningen worden gevoed door winstnemingen uit het grondbedrijf. Wanneer de winstneming ontoereikend is om de voorzieningen aan te vullen, doen we een beroep op de bufferreserve.

Plannen met looptijd langer dan 10 jaar

Om de risico's van grondexploitaties te minimaliseren is in de BBV-voorschriften opgenomen dat de looptijd van een exploitatie maximaal 10 jaar (voortschrijdend) mag zijn. Hiervan mag alleen gemotiveerd worden afgeweken. In het grondbedrijf is één plan met een looptijd langer dan 10 jaar. Door deze langere looptijd is dit plan meer onderhevig aan conjuncturele- en marktontwikkelingen. Het betreft het bedrijventerrein 'Aan de Strengen' te Borger.

Algemeen:

Om de risico van alle plannen zoveel mogelijk in te perken, actualiseren wij alle exploitaties ieder jaar per 31-12 (jaarstukken) en voeren wij de plannen gefaseerd uit. Mocht tijdens het jaar een plan worden gewijzigd waaruit grote financiële gevolgen voortvloeien, dan zal aan de raad tussentijds een voorstel worden gedaan tot wijziging van de exploitatieopzet en wordt deze opnieuw vastgesteld.

Aan de Strengen:

Omdat het merendeel van de werkzaamheden in dit plan reeds zijn uitgevoerd, de verkopen behoedzaam zijn geraamd (1 per jaar = gemiddelde verkoop laatste 5 jaar) en voor het verwachte verlies reeds een voorziening (jaarlijks geactualiseerd) is getroffen, lijkt het ons niet noodzakelijk om de exploitatie verder aan te passen. Daarbij wordt nog opgemerkt dat de interesse voor kavels in 2021 nog steeds groeiende is. De risico's zijn op grond van deze feiten voldoende afgedekt en wij stellen daarom voor om het plan in zijn huidige vorm door te laten lopen.

BIJLAGE I - MEERJARENBEGROTING 2022 - 2026

De meerjarenbegroting 2022 t/m 2026 is opgesteld zodat de presentatie van de vier thema's met aanvullend de afzonderlijke taakvelden die tot Onze Portemonnee behoren inzichtelijk zijn. Hiermee wordt tevens voldaan aan de BBV voorschriften die van toepassing zijn op de weergave van de recapitulatie van onze baten en lasten.

In onderstaande twee overzichten geven we in het eerste overzicht inzicht in de saldi (baten minus lasten) van de thema's en van de taakvelden van Onze Portemonnee. In het tweede overzicht worden niet de saldi maar de mutaties van de thema's en taakvelden weergegeven van de betreffende jaren.

Overzicht I (Saldi)

MEERJARENBEGROTING	Saldi	Saldi	Saldi	Saldi	Saldi
Saldi 2022 - 2026	Begr. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026
Thema's / Taakvelden:					
- Thema 1: Onze Inwoners	-30.241.899	-29.102.701	-28.914.067	-28.593.128	-28.473.477
- Thema 2: Onze Economie	1.197.909	1.226.855	1.225.781	1.224.679	1.223.543
- Thema 3: Onze Toekomst	-3.718.823	-3.417.083	-3.455.107	-3.468.607	-3.481.519
- Thema 4: Onze Leefomgeving	-12.338.131	-12.083.235	-12.087.422	-12.487.848	-12.489.895
Totaal Thema's	-45.100.944	-43.376.163	-43.230.814	-43.324.904	-43.221.349
- Treasury (0.5)	227.063	226.840	227.275	227.165	227.079
- OZB woningen (0.61)	4.894.433	4.984.805	5.070.819	5.158.337	5.248.054
- OZB niet woningen (0.62)	1.531.025	1.557.474	1.584.387	1.611.769	1.639.975
- Belastingen overig (0.64)	-219.091	-219.091	-219.091	-219.091	-219.091
- Algemene uitkering GF (0.7)	43.269.699	42.540.117	42.764.446	43.427.303	44.573.303
- Overige uitkeringen GF (0.7)	5.890.727	5.746.788	5.672.396	5.471.446	5.268.334
Totaal Alg.Dekkingsmiddelen	55.593.856	54.836.933	55.100.232	55.676.929	56.737.654
- Overhead (0.4)	-9.363.266	-9.403.087	-9.818.337	-10.328.714	-10.853.475
- Algemene lasten, baten (0.8)	-183.428	-189.286	-242.229	-271.164	-304.257
- Vennootschapsbelasting (0.9)	0	0	0	0	0
- Beleidsintensivering (0.8)	-320.311	-1.003.660	-1.115.772	-1.115.772	-1.115.772
- Calamiteiten, onvoorzien (0.8)	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
- <i>nog te verwerken mutaties</i>					
Saldo van Baten en Lasten	575.907	814.736	643.080	586.375	1.192.801
- Mutatie Reserves (0.10)	-462.327	-369.057	-317.202	-203.782	-217.227
Resultaat	113.580	445.679	325.878	382.593	975.574

Overzicht II (Mutaties)

MEERJARENBEGROTING	Saldi	Mutaties	Mutaties	Mutaties	Mutaties
Mutaties 2023 - 2026	Begr. 2022	MJB 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Saldo jaarschijf T-1		113.580	445.679	325.878	382.593
Thema's / Taakvelden:					
- Thema 1: Onze Inwoners	-30.241.899	1.139.199	188.634	320.939	119.651
- Thema 2: Onze Economie	1.197.909	28.946	-1.074	-1.102	-1.136
- Thema 3: Onze Toekomst	-3.718.823	301.740	-38.024	-13.500	-12.912
- Thema 4: Onze Leefomgeving	-12.338.131	254.896	-4.186	-400.427	-2.047
Totaal Thema's	-45.100.944	1.724.781	145.349	-94.090	103.556
- Treasury (0.5)	227.063	-224	436	-111	-86
- OZB woningen (0.61)	4.894.433	90.372	86.014	87.518	89.717
- OZB niet woningen (0.62)	1.531.025	26.449	26.913	27.382	28.206
- Belastingen overig (0.64)	-219.091	0	0	0	0
- Algemene uitkering GF (0.7)	43.269.699	-729.582	224.329	662.857	1.146.000
- Overige uitkeringen GF (0.7)	5.890.727	-143.939	-74.392	-200.950	-203.112
Totaal Alg.Dekkingsmiddelen	55.593.856	-756.924	263.300	576.696	1.060.725
- Overhead (0.4)	-9.363.266	-39.821	-415.250	-510.377	-524.761
- Algemene lasten, baten (0.8)	-183.428	-5.858	-52.943	-28.935	-33.093
- Vennootschapsbelasting (0.9)	0	0	0	0	0
- Beleidsintensivering (0.8)	-320.311	-683.349	-112.112	0	0
- Calamiteiten, onvoorzien (0.8)	-50.000	0	0	0	0
- <i>nog te verwerken mutaties</i>					
Saldo van Baten en Lasten	575.907	238.829	-171.656	-56.705	606.427
- Mutatie Reserves (0.10)	-462.327	93.271	51.855	113.420	-13.445
Resultaat	113.580	445.679	325.878	382.593	975.574

Toelichting Mutaties 2022 – 2025

Thema's 1 t/m 4: Beleidsinhoudelijke thema's:

De mutaties betreffen de beleidsinhoudelijke thema's waarvan in de onderdelen 'Wat mag het kosten?' de taakvelden per thema nader zijn gespecificeerd.

Om meer inzicht te geven in de belangrijkste mutaties van overzicht II worden deze hieronder nader gespecificeerd in mutaties van de lasten en mutaties van de baten van het thema.

Thema 1					
Onze inwoners	2022	2023	2024	2025	2026
- Lasten	39.336.474	38.202.926	38.106.106	37.787.247	37.675.033
- Baten	9.094.575	9.100.225	9.192.040	9.194.120	9.201.556
Saldo	-30.241.899	-29.102.701	-28.914.067	-28.593.128	-28.473.477
mutatie per jaar		1.139.199	188.634	320.939	119.651

Thema 2					
Onze Economie	2022	2023	2024	2025	2026
- Lasten	568.725	539.978	541.257	497.564	498.910
- Baten	1.766.634	1.766.833	1.767.038	1.722.243	1.722.453
Saldo	1.197.909	1.226.855	1.225.781	1.224.679	1.223.543
mutatie per jaar		28.946	-1.074	-1.102	-1.136

Thema 3					
Onze Toekomst	2022	2023	2024	2025	2026
- Lasten	3.742.834	3.441.094	3.479.118	3.492.618	3.505.530
- Baten	24.011	24.011	24.011	24.011	24.011
Saldo	-3.718.823	-3.417.083	-3.455.107	-3.468.607	-3.481.519
mutatie per jaar		301.740	-38.024	-13.500	-12.912

Thema 4					
Onze Leefomgeving	2022	2023	2024	2025	2026
- Lasten	19.807.244	19.587.061	19.629.043	20.062.966	20.098.859
- Baten	7.469.113	7.503.826	7.541.621	7.575.118	7.608.963
Saldo	-12.338.131	-12.083.235	-12.087.422	-12.487.848	-12.489.895
mutatie per jaar		254.896	-4.186	-400.427	-2.047

De verschillen tussen de verschillende jaarschijven kunnen grotendeels worden verklaard door het feit dat de bestedingsvoorstellen al per thema in de begroting zijn verwerkt. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de bijlage hiervan. Ook het onderdeel kapitaallasten is jaarlijks van invloed op de verschillen per thema.

Treasury (0.5)

Voor Treasury zijn de mutaties vanwege de geringe omvang niet toegelicht.

OZB woningen en niet woningen (0.61 en 0.62)

De mutaties op dit taakveld betreffen de verhoging conform Kadernota 2021 van 1,75% per jaar, rekening houdend met eventuele areaaluitbreiding.

Belastingen overig (0.64)

Hier worden bij de lasten de kosten voor aanslagvervaardiging en salarissen geraamd. De baten op dit taakveld (honden-, precario- en /of reclamebelasting) worden door onze gemeente niet geheven en zijn daarom op nihil geraamd.

Algemene Uitkering Gemeentefonds (0.7)

Alg. uikering Gem.Fonds	2022	2023	2024	2025	2026
- Lasten	175.699	175.699	175.699	175.699	175.699
- Baten	41.718.875	41.665.816	41.979.145	42.748.002	43.894.002
- Stelpost jeugd (2023-2026)	1.726.523	1.050.000	961.000	855.000	855.000
- Baten (incl.stelpost jeugd)	43.445.398	42.715.816	42.940.145	43.603.002	44.749.002
Saldo	43.269.699	42.540.117	42.764.446	43.427.303	44.573.303
mutatie per jaar		-729.582	224.329	662.857	1.146.000

Overige Uitkering Gemeentefonds (0.7)

Overige uikering Gem.Fonds	2022	2023	2024	2025	2026
- Baten	5.890.727	5.746.788	5.672.396	5.471.446	5.268.334
Saldo	5.890.727	5.746.788	5.672.396	5.471.446	5.268.334
mutatie per jaar		-143.939	-74.392	-200.950	-203.112

De mutaties zijn overeenkomstig de berekening zoals gepresenteerd in de septembercirculaire 2021. Voor een verdere toelichting op het onderdeel Gemeentefonds verwijzen we naar de toelichting in onze Portemonnee.

Overhead (0.4)

Overhead	2022	2023	2024	2025	2026
- Lasten	9.463.433	9.503.254	9.918.504	10.428.881	10.953.642
- Baten	100.167	100.167	100.167	100.167	100.167
Saldo	-9.363.266	-9.403.087	-9.818.337	-10.328.714	-10.853.475
mutatie per jaar		-39.821	-415.250	-510.377	-524.761

Onder overheadlasten vallen de kosten die niet direct zijn toe te rekenen aan een bepaalde taak of activiteit. De overhead neemt meerjarig toe, omdat de indexatie van de bedrijfsvoering van 3% (volume) onder overhead is geraamd.

Algemene lasten, baten (0.8)

Naast geraamde correctieposten ramen we op dit onderdeel eventueel nader in te vullen bezuinigingen. Voor 2022 is geen bezuinigingsopgave opgenomen.

Vennootschapsbelasting (0.9)

In deze begroting is geen raming opgenomen voor te betalen VPB. Alleen de activiteiten binnen de grondexploitatie zijn voor de gemeente Borger-Odoorn VPB-plichtig. Als wij over 2022 VPB verschuldigd zijn dan wordt deze gedekt uit de bufferreserve gronden.

Beleidsintensivering (0.8)

De bedragen zoals bij de lasten geraamd zijn de beschikbare bedragen voor knop 2 van de jaarschijven 2022 t/m 2026. De mutaties per jaar worden veroorzaakt door een jaarlijkse wijziging van het budget en door jaarlijkse onttrekkingen als gevolg van bestedingsvoorstellen.

Calamiteiten, onvoorzien

Jaarlijks is een vast bedrag van € 50.000 beschikbaar voor eventuele calamiteiten die zich in de gemeente kunnen voordoen.

Mutatie Reserves

Voor een nadere specificatie van de structurele en incidentele mutaties in de reserves verwijzen wij u naar het hoofdstuk Financiële begroting 2021 zoals opgenomen onder het thema Onze portemonnee.

Bijlage II - Financiële beleidskaders

Jaarlijks worden de financiële kaders tegen het licht gehouden in de kadernota. Dit zijn kaders hoe we omgaan met de baten en lasten van onze Portemonnee. Deze financiële kaders zijn leidend voor de gehele budgetcyclus. Deze kaders zijn de basis voor het opstellen van de begroting en meerjarenbegroting. Hieronder een overzicht van de huidige financiële kaders.

Nr Omschrijving			Uitgangspunt	Waarde
1	Begroting (knop 1)	Basis	Structureel sluitende begroting Knop 1 (saldo begroting) en knop 4 (bezuinigingen) inzetten om structurele risico's op te kunnen vangen en structureel nieuw beleid te financieren.	
2	Beleidsintensivering (knop 2)	Incidentele bestedingsvoorstellen	Minimum bedrag voor toekenning van nieuw beleid bij de begroting en Bestuursrapportage I. Voor de begroting en Bestuursrapportage-I is € 250.000 voor nieuw beleid en niet € 250.0000 na Bestuursrapportage-I en voor Bestuursrapportage-II.	€ 250.000
3	Onvoorzien	Calamiteiten	Beschikbaar voor incidenten	€ 50.000
4	Saldo jaarrekening	Voordelig saldo	Ten gunste van vrije reserve (VAR).	
		Nadelig saldo	Ten laste van vrije reserve (VAR).	
5	Gemeentefonds	Circulaire	Zo mogelijk o.b.v. de septembercirculaire	
		Behoedzaamheid	5 punten (UF) p.j. cumulatief in meerjarenbegroting	
6	Financiering	Beleid	Sturing, conform BBV, op lage rentekosten	
7	Rente	Percentage	Nieuwe investeringen	2,50%
			Geen (bespaarde) rente toerekenen aan de reserves en in plaats hiervan een vast bedrag toevoegen aan de algemene reserve (WAR)	
			Financieringstekort	3,50%
8	Prijsstijging	Index	Aanpassing van budgetten	0,00%
			Stelpost voor prijsstijgingen	€ 0
			Huur: conform landelijke richtlijn	
9	Bedrijfsvoering	Index	In totaal :	3,00%

			<p>Waarvan voor cao-ontwikkelingen, periodieke verhogingen en werkgeverslasten</p> <p>2,00%</p> <p>Waarvan voor organisatieontwikkelingen (uitgezonderd nieuwe taken)</p> <p>1,00%</p>	
10	Gemeenschappelijke regelingen (GR) en Werkvoorzieningschappen (Wvs)	Exploitatie saldo	<p>Nadelig saldo GR en Wvs is een verplichte uitgave</p> <p>Conform richtlijn Provincie nadelige saldi GR en Wvs structureel in meerjarenraming verwerken</p>	
11	Grondexploitatie	Winstneming	Op basis van BBV en bij voordelige boekwaarde groter dan	€ 50.000
		Reserve gronden	<p>% boekwaarde meest risicovolle plannen</p> <p>Geen winsten en verliezen van gronden rechtstreeks muteren op de vrije algemene reserve maar ten gunste of ten laste van de exploitatie brengen.</p>	50%
12	Reserves	Vermogenspositie	Stille reserves bij berekening weerstandsvermogen meenemen tot de hoogte van de incidentele risico's	
		Vermogenspositie	Een minimaal percentage solvabiliteit	25%
		Weerstandsdeel algemene reserve (WAR)	Minimumomvang van de WAR vaststellen op de gekwantificeerde risico's die uit de paragraaf weerstandsvermogen blijken	
		Vrije Algemene reserve (VAR)	Minimum van de VAR als buffer instellen op de incidentele risico's die uit de paragraaf weerstandsvermogen voortvloeien.	

			Als de financiële ruimte van knop 2 onvoldoende is, dan is het meerdere boven het minimum beschikbaar voor dekking incidentele beleidswensen.	
			Als de VAR door nadelige jaarrekeningresultaten lager wordt dan het minimum, dan kan aanvulling middels de WAR plaats vinden.	
		Kern en Kader	Boekwinsten/-verliezen bij Kern en Kader accommodaties	
		Herstructurering	Bijdrage per gesloopte woning Voeding uit winstnemingen, grondexploitatie en saldi jaarstukken	€ 5.500
13	Afschrijving	Beleid	Conform financiële verordening	
14	Projecten	Kern & kader	Normbedrag per functie en leefgebied (minder accommodaties maar beter)	
		Vastgoed & Geld (wegen, groen, gebouwen)	Budget t/m 2023 structureel verhogen met	€ 50.000
			Budget vanaf 2024 structureel verhogen met	€ 25.000
		3D's (jeugd, wmo, participatie)	In de gedachte van het regenboogmodel blijft ontschotting bestaan. We blijven integraal kijken naar het Sociaal Domein. Voor de 3D budgetten (jeugd, wmo, participatie) passen we wel een schot toe.	
15	Belastingen	OZB	Jaarlijkse verhoging	1,75%
		Rioolheffing	Kostendekkend	100%
		Afvalstoffenheffing	Kostendekkend	100%
		Toeristenbelasting	Tarief 2022;	
			- groepsaccommodaties - campings - hotel/BenB/bungalowpark	€ 0,50 € 1,10 € 1,50
Forensenbelasting	Gekoppeld aan de toeristenbelasting			
16	Belastingdruk	Totaal OZB, rioolheffing, afvalstoffenheffing	Jaarlijkse evaluatie ontwikkeling totale belastingdruk i.r.t. hiervoor beschikbare egalisatie reserve	

17	Leges	Index	Gekoppeld aan de verhoging OZB	1,75%
18	Kapitaallasten	Vrijval	Alle vrijval ten gunste van exploitatie m.u.v. bedrijfsvoertuigen	
19	DPL (dynamische prioriteitenlijst)	Wensen en prioriteiten van het college	Bestedingsvoorstellen bij de begroting en/of Bestuursrapportage I	
20	Grote verschillen jaarrekening en begroting	O.a. opbrengst belastingen, bouwleges	Richtlijn: gedeelte van het verschil wordt als structureel gezien	50%

Bijlage III - Verplichte beleidsindicatoren

Hieronder een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die we volgens het BBV in de jaarstukken en de begroting dienen weer te geven. Voor meer informatie over deze beleidsindicatoren verwijzen we naar Home - Waarstaatjegemeente.nl - cijfers en statistieken van gemeenten.

Nr	Indicator	Waarde	Eenheid	Periode	Bron
1	Verwijzingen Halt	5	per 1.000 jongeren	2020	Stichting Halt
2	Misdrijven - Gewelddismisdrijven	2,5	per 1.000 inwoners	2020	CBS - Criminaliteit
3	Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (openbare ruimte)	3,5	per 1.000 inwoners	2020	CBS - Criminaliteit
4	Diefstallen uit woning	1,8	aantal per 1.000 inwoners	2018	CBS - Diefstallen
5	Misdrijven - Winkeldiefstallen	0,2	aantal per 1.000 inwoners	2018	CBS - Diefstallen
6	Functiemenging	41,7	%	2020	CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research
7	Vestigingen (van bedrijven)	156,4	per 1.000 inw.15 t/m 64jr	2020	LISA
8	Absoluut verzuim	0	per 1.000 leerlingen	2019	DUO/Ingrado
9	Relatief verzuim	27	per 1.000 leerlingen	2019	DUO/Ingrado
10	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	1,4	%	2020	DUO/Ingrado
11	Niet-sporters	56,3	%	2016	Gezondheidsmonitor volwassenen, GGD'en, CBS en RIVM
12	Omvang huishoudelijk restafval	106	kg per inwoner	2019	CBS statistiek Huishoudelijk afval
13	Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	16,3	%	2019	berekening
14	Gemiddelde WOZ waarde	204	x €1.000	2020	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
15	Nieuw gebouwde woningen	4	per 1.000 woningen	2020	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research
16	Demografische druk	79,4	%	2021	CBS - Bevolkingsstatistiek
17	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	866	€	2021	COELO, Groningen
18	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	913	€	2021	COELO, Groningen
19	Banen	518,9	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2020	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research
20	Jongeren met een delict voor de rechter	1	%	2019	CBS Jeugd
21	Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	5	%	2019	CBS Jeugd
22	Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	2	%	2019	CBS Jeugd
23	Netto arbeidsparticipatie	65,8	%	2020	CBS - Arbeidsdeelname
24	Personen met een bijstandsuitkering	326,2	per 10.000 inwoners	2020	CBS - Participatiewet
25	Lopende re-integratievoorzieningen	197,8	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2020	CBS - Participatiewet
26	Jongeren met jeugdhulp	12,7	% van alle jongeren tot 18 jaar	2020	CBS Jeugd
27	Jongeren met jeugdbescherming	2,2	%	2020	CBS Jeugd
28	Jongeren met jeugdreclassering	0,3	%	2019	CBS Jeugd
29	Clënten met een maatwerkarrangement Wmo	810	per 10.000 inwoners	2020	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO

Bijlage IV - Taakvelden BBV

Hieronder staan de voorgeschreven taakvelden zoals gebruikt voor de informatievoorziening voor derden. Het totaal van alle ramingen 2022 is zowel voor onze eigen indeling in thema's als de BBV-indeling in taakvelden gelijk.

Taakveld	Omschrijving taakveld	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022
0.1	Bestuur	2.051.785	-	-2.051.785
0.2	Burgerzaken	810.616	348.717	-461.899
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	847.351	207.245	-640.106
0.4	Overhead	9.463.433	100.167	-9.363.266
0.5	Treasury	684.355	911.419	227.063
0.61	OZB woningen	53.077	4.947.510	4.894.433
0.62	OZB niet-woningen	56.550	1.587.575	1.531.025
0.64	Belastingen overig	219.091	-	-219.091
0.7	Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	175.699	49.336.125	49.160.426
0.8	Overige baten en lasten	503.739	-50.000	-553.739
0.10	Mutaties reserves	1.146.453	684.126	-462.327
0.11	Res. van de rekening van baten en lasten	113.580	-	-113.580
0.	Bestuur en ondersteuning	16.125.729	58.072.884	41.947.154
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.506.481	550	-1.505.931
1.2	Openbare orde en veiligheid	169.673	-	-169.673
1.	Veiligheid	1.676.154	550	-1.675.604
2.1	Verkeer en vervoer	3.602.825	74.330	-3.528.495
2.	Verkeer, vervoer en waterstaat	3.602.825	74.330	-3.528.495
3.1	Economische ontwikkeling	44.737	-	-44.737
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	49.330	56.634	7.304
3.4	Economische promotie	474.658	1.710.000	1.235.342
3.	Economie	568.725	1.766.634	1.197.909
4.1	Openbaar basisonderwijs	126.738	24.143	-102.595
4.2	Onderwijshuisvesting	985.258	80.358	-904.900
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.458.999	379.587	-1.079.412
4.	Onderwijs	2.570.994	484.088	-2.086.906
5.1	Sportbeleid en activering	450.131	37.000	-413.131
5.2	Sportaccommodaties	2.473.189	258.989	-2.214.200
5.3	Cult.presentatie, -productie en -partic.	166.966	-	-166.966
5.4	Musea	211.061	4.569	-206.492
5.5	Cultureel erfgoed	273	-	-273

5.6	Media	560.569	-	-560.569
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.430.722	29.058	-3.401.664
5. Sport, cultuur en recreatie		7.292.911	329.616	-6.963.295
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.504.473	9	-1.504.463
6.2	Wijkteams	3.962.360	-	-3.962.360
6.3	Inkomensregelingen	9.689.583	8.129.783	-1.559.800
6.4	Begeleide participatie	5.303.073	-	-5.303.073
6.5	Arbeidsparticipatie	956.016	15.000	-941.016
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	670.751	10.229	-660.522
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	6.143.241	72.170	-6.071.071
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	6.707.455	77.937	-6.629.518
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	20.070	-	-20.070
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	559.559	-	-559.559
6. Sociaal domein		35.516.581	8.305.128	-27.211.452
7.1	Volksgezondheid	973.410	-	-973.410
7.2	Riolering	2.056.285	3.147.560	1.091.275
7.3	Afval	1.936.687	2.774.948	838.260
7.4	Milieubeheer	752.452	19.442	-733.010
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	363.055	160.779	-202.276
7. Volksgezondheid en milieu		6.081.889	6.102.728	20.840
8.1	Ruimtelijke ordening	1.391.070	94.275	-1.296.795
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	84.759	112.165	27.406
8.3	Wonen en bouwen	959.617	528.856	-430.761
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing		2.435.446	735.296	-1.700.150
Totaal		75.871.253	75.871.253	-

Bijlage V - Dynamische prioriteitenlijst

Inleiding

We maken twee keer per jaar een integrale afweging over bestedingsvoorstellen aan de hand van de Dynamische Prioriteiten Lijst (DPL) bij de begroting en de BERAP I. In de DPL maken we onderscheid tussen autonome voorstellen, bestuurlijke voorstellen met hoge prioriteit en nog niet geprioriteerde voorstellen.

Bij de Kadernota 2022 hebben we uw raad gevraagd om uw voorkeur uit te spreken over de bestuurlijke voorstellen en een top 3 mee te geven. Bij integrale afweging van de bestuurlijke voorstellen is rekening gehouden met deze voorkeur. Verder merken we op dat in deze begroting alleen voorstellen worden gehonoreerd die betrekking hebben op 2022. De voorstellen die betrekking hebben op de jaren erna komen in een later P&C document opnieuw aan bod.

Autonome voorstellen

De autonome voorstellen beschouwen we als onvermijdelijk. Dit zijn bijstellingen van budgetten waarin geen bestuurlijke keuze meer mogelijk is.

Nr.	Onderwerp	Structureel	Incidenteel	Incidenteel
		2022	2022	2023
	Autonome voorstellen			
1	Sanering asbestdaken in Drenthe			4.950
2	Omgevingswet			
	1. Omgevingsvisie		80.000	
	2. Dienstverlening		0	
3	1. Regio Deal			205.000
	2. Regio Deal uitvoeringskosten			80.000
4	Project archief 2020: deelname aan e-depot			70.000
5	Lidmaatschap coöperatieve vereniging Dimpact			8.500
6	Onderhoud bruggen	50.000		
7	Onderhoud wegen (€ 1 miljoen)	0		
8	Sportinrichtingselementen buitensport	2.750		
	Totaal:	52.750	80.000	368.450

1. Sanering asbestdaken in Drenthe

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT-lid: L.E. Helder - Klamer

Toelichting: Het project sanering asbestdaken Drenthe vindt nog steeds doorgang. Bij de Kadernota 2022 is het benodigde budget voor 2022 al beschikbaar gesteld. De kosten bedragen in 2023 € 4.950.

2. Omgevingswet (meerwerk en/of compensatie)

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar/H.G. Wind

MT-lid: D.C. Rensen

Toelichting: De Omgevingswet treedt per 1 juli 2022 in werking. We hebben geïnventariseerd hoeveel budget er nog beschikbaar is en de verwachting is dat we voor de projectwerkzaamheden uitkomen met de budgetten die tot op heden beschikbaar zijn gesteld. De kosten voor uitvoering van de participatievisie zijn nu nog niet te ramen. Dat wordt mede bepaald door de besluitvorming over deze visie die de komende periode gepland staat.

Er zijn twee onderwerpen die nog wel expliciet aandacht vragen:

1. Omgevingsvisie: uw raad heeft aangegeven in het proces van het opstellen van de omgevingsvisie dat het zorgvuldig dient te gebeuren en dat alle belanghebbenden moeten worden betrokken. Daarnaast heeft uw raad het budget voor het opstellen van de omgevingsvisie per amendement gemaximaliseerd op € 150.000. Als we aan uw vraag rondom participatie willen voldoen is daarvoor € 80.000 extra benodigd. Met betrekking tot dit onderwerp zal een separaat voorstel aan uw raad worden voorgelegd waarin de benodigde € 80.000 wordt onderbouwd en definitieve besluitvorming plaatsvindt.

2. Dienstverlening: We willen de kwaliteit van de dienstverlening een extra impuls geven. In een eerder stadium is het programma dienstverlening een onderdeel geworden van de Omgevingswet en in 2022 zien we mogelijkheid om € 100.000 van het beschikbare budget van de Omgevingswet te reserveren om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.

3. Regio Deal

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT-lid: B. Romani

Toelichting: In 2023 is er nog eenmaal € 285.000 benodigd voor de projectleider en de bijdrage aan de Regio Deal. De kosten voor 2022 zijn al in de Kadernota 2022 beschikbaar gesteld.

4. Project archief 2020: deelname aan e-depot

Portefeuillehouder: J. Seton

MT-lid: D.C. Rensen

Toelichting: Het benodigde bedrag voor e-depot voor 2022 is al beschikbaar gesteld in de kadernota. Voor 2023 is er naar verwachting opnieuw € 70.000 benodigd. Hiervan is € 30.000 benodigd voor deelname aan het e-depot. Het restant van € 40.000 is bedoeld voor de ambtelijke formatie voor het beheer van het e-depot.

5. Lidmaatschap coöperatieve vereniging Dimpact

Portefeuillehouder: J. Seton

MT-lid: B. Romani

Toelichting: Het lidmaatschap van vereniging Dimpact is verlengd. Dat houdt in dat we als gemeente meegaan in de ontwikkeling van de Common Ground. Hiervoor maken we 3 jaar lang extra transitiekosten. In de Kadernota 2022 is voor het jaar hiervoor middelen beschikbaar gesteld. De extra kosten voor het laatste jaar 2023 bedragen € 8.500.

6. Onderhoud bruggen

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT lid: E. Rossèl

Toelichting: Uit het rapport Integraal beheer openbare ruimte (IBOR) is gebleken dat er structureel te weinig budget is voor het onderhoud van bruggen. Om uitvoering te kunnen geven aan de uitgangspunten van IBOR stellen we hiervoor € 50.000 structureel beschikbaar.

7. Onderhoud wegen (€ 1 miljoen)

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT lid: E. Rossèl

Toelichting: Uit het rapport IBOR blijkt dat het noodzakelijk is om voor wegen de extra € 1.000.000 per jaar investeringsruimte die t/m 2023 in de begroting is opgenomen structureel te verwerken in de jaren erna. Hiervoor kan gedeeltelijk het budget vastgoed en geld worden ingezet. Uiteindelijk moet er in 2024 € 50.000, in 2025 € 100.000 en 2026 € 150.000 extra beschikbaar worden gesteld uit knop 1 saldo begroting om dit mogelijk te maken. Vanaf 2027 wordt de extra € 1 miljoen structureel jaarlijks verwerkt in de begroting.

8. Sportinrichtingselementen buitensport

Portefeuillehouder: H.G. Wind

MT lid: B. Romani

Toelichting: Er is onderzocht in hoeverre de materialen voor buitensport, zoals ballenvangers en doeltjes nog voldoen. Uit het onderzoek blijkt dat er een investering van € 30.000 nodig is om de meest urgente materialen te vervangen. De kapitaallast hiervoor bedraagt € 2.750. Hiermee is de noodzakelijke investering voor de komende 4 jaar gedekt.

Bestuurlijke voorstellen met hoge prioriteit

Hieronder een overzicht van de bestuurlijke voorstellen met hoge prioriteit.

Nr.	Onderwerp	Structureel	Incidenteel	Incidenteel
		2022	2022	2023
1	Verkeersmaatregelen uit het GVVP	37.500		
2	Renovatie sportpark Odoorn	100.000	750.000	
3	Budget dorpsbudgetten		100.000	
4	Trainees kiezen voor de toekomst		200.000	200.000
5	Project wonen en zorg		86.500	
6	OOV capaciteit (1 FTE)	88.000		
7	Ouderen adviseur		46.000	
8	Eikenprocessierups	35.000		
9	Beheerder Willibrordkerk		20.000	
10	Laaggeletterdheid		40.000	40.000
11	Programmamanager centrum Exloo		50.000	18.000
12	Project BOCE beleidsagenda		35.000	
13	Drents energieloket		0	
14	Zon op het dak (initiatief provincie)		0	10.500
15	Klare taal (inwoners, raad etc.)		30.000	
16	Formatie Wmo	0		
17	Extra inzet webwinkel	25.000		
18	2e Exloërmond herstructurering openbare ruimte	p.m.		
19	Borger-West		0	
20	Snelfietsroute Borger-Exloo	52.500		
21	Volkshuisvestingsfonds		30.000	
22	Wedeka, scenario's	p.m.		
23	Nieuwe woonvisie		30.000	
24	Klimaatadaptatie/DPRAs	11.500		
25	Vitale vakantieparken		30.000	
26	Buurtbemiddeling		p.m.	
	Totaal:	349.500	1.447.500	268.500

1. Verkeersmaatregelen uit het GVVP

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT lid: E. Rossèl

Toelichting: In het GVVP is beschreven dat we jaarlijks afwegen hoeveel budget we beschikbaar stellen. Voor 2022 staat een investeringsruimte van € 500.000 op de DPL. De kapitaallasten bedragen € 37.500.

2. Renovatie sportpark Odoorn

Portefeuillehouder: H.G. Wind

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Inmiddels is duidelijk geworden dat we het sportpark Odoorn op de huidige locatie gaan vernieuwen. Momenteel wordt onder leiding van een extern bureau gewerkt aan een inrichtingsplan. Het doel is om in de zomer van 2022 te starten met de bouw. De kosten van de renovatie bedragen ongeveer € 2,4 miljoen. Een groot deel van deze investering € 1,6 miljoen kunnen we activeren en afschrijven. Een ander deel € 750.000 kunnen we niet activeren, namelijk het is de intentie om de nieuwe kleedruimtes van het sportpark over te dragen aan de voetbalvereniging. Ook de investeringen met betrekking tot de tennisbanen kunnen niet worden geactiveerd, want de tennisbanen zijn niet in ons eigendom en al geprivatiseerd. Voor projectbegeleiding is een bedrag van € 50.000 geraamd. Verder merken we op dat de benodigde aanpassing van de wegen naar het sportpark nog niet is meegenomen in de berekening.

3. Budget dorpsbudgetten

Portefeuillehouder: H.G. Wind

MT lid: L.E. Helder - Klamer

Toelichting: Sinds 2019 werken we met dorpsbudgetten. Momenteel worden de dorpsbudgetten geëvalueerd. Voor 2022 is het voorstel om € 100.000 incidenteel beschikbaar te stellen. Het besluit voor 2023 en daarna wordt overgelaten aan een nieuw college. In de bijlage 'lijst met erkende dorpsbelangen' is een specificatie gegeven van de belangenverenigingen die in 2022 een bedrag ontvangen.

4. Trainees kiezen voor de toekomst

Portefeuillehouder: J. Seton

MT lid: D.C. Rensen

Toelichting: Inmiddels zijn er meerdere trainees gestart om de organisatie op diverse fronten te ondersteunen. Ze houden zich o.a. bezig met het subsidieproces, coördinatie kinderraad en inzet POH jeugd. In 2020 en 2021 is hiervoor incidenteel totaal € 300.000 beschikbaar gesteld. Om de trainees de impuls te laten geven zoals bedoeld in het rapport Kiezen voor de Toekomst is het beschikbaar stellen van € 200.000 voor 2022 noodzakelijk.

5. Project wonen en zorg

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT lid: L.E. Helder-Klamer

Toelichting: Het project wonen en zorg is inmiddels van start gegaan. Doel is om uiteindelijk een visie op te leveren op wonen en zorg in onze gemeente met een goede verdeling van wonen en zorg per dorp. De kosten voor project wonen en zorg worden in 2022 ingeschat op € 86.500.

6. OOV capaciteit (1 FTE)

Portefeuillehouder: J. Seton

MT lid: F. Gossink

Toelichting: Afgelopen periode is onderzocht of de Openbare orde en veiligheid (OOV) formatie toereikend is voor het uitvoeren van alle taken. Geconcludeerd is dat de gemeente met de huidige formatie veel risico loopt. Zo is het beleid op een aantal onderdelen niet actueel en er is meer aandacht nodig voor taken als ondermijning en Bibob. Verder is gebleken dat onze formatie fors lager is in vergelijking met andere Drentse gemeenten. Door het structureel uitbreiden van de formatie met 1 FTE komt de formatie meer in lijn met andere Drentse gemeenten en kan er meer structureel en planmatig gewerkt worden aan growing concern activiteiten. De kosten van de uitbreiding van de OOV formatie met 1 FTE bedragen € 88.000.

7. Ouderen adviseur

Portefeuillehouder: A. Trip

MT-lid: B. Romani

Toelichting: In BERAP 2021-I is er incidenteel budget beschikbaar gesteld voor een ouderenadviseur. We stellen voor om de ouderenadviseur in 2022 op incidentele basis te continueren en in 2022 het functioneren te evalueren. Tevens heeft uw raad nog de gelegenheid om input te leveren op de positionering en werkzaamheden van deze adviseur.

8. Eikenprocessierups

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT-lid: E. Rossèl

Toelichting: Uit de evaluatie van de geschikte aanpak van de eikenprocessierups blijkt dat er meer structureel budget is benodigd dan de huidige € 30.000 die per jaar beschikbaar is. Het voorstel is om de het budget € 35.000 structureel te verhogen. Indien de kosten in een jaar hoger uitvallen vanwege een grote uitbraak zal het budget incidenteel worden verhoogd.

9. Beheerder Willibrordkerk

Portefeuillehouder: H.G. Wind

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Voorlopig is het beheer van de kerk ondergebracht bij ons facilitaire cluster. We vragen hiervoor incidenteel € 20.000.

10. Laaggeletterdheid

Portefeuillehouder: A. Trip

MT-lid: B. Romani

Toelichting: Uit de evaluatie blijkt dat we de bestrijding van laaggeletterdheid willen voortzetten. Hiervoor verwachten we in 2022 € 40.000 benodigd te hebben. De voortzetting daarna is mede afhankelijk van de ambities van het nieuwe college.

11. Programmamanager centrum Exloo

Portefeuillehouder: H.G. Wind

MT lid: L.E. Helder-Klamer

Toelichting: Voor het programma centrum Exloo is een programmamanager nodig waarvan we de kosten niet binnen de formatie op kunnen vangen. De verwachte kosten voor 2022 bedragen € 50.000.

12. Project BOCE beleidsagenda

Portefeuillehouder: J. Seton

MT-lid: D.C. Rensen

Toelichting: We schatten de kosten voor 2022 in op € 35.000. Dit bedrag is opgebouwd uit twee kostenposten. Als eerste de kosten voor het BOCE programmabureau én als tweede de kosten voor kennisdeling en (externe) expertise. Deze totale kosten zijn binnen BOCE via de bekende verdeelsleutel berekend.

13. Drents energieloket

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT lid: L.E. Helder – Klamer

Toelichting: Jaarlijks verstrekken we een bijdrage aan het Drents Energieloket voor uitvoering van het verstrekken van leningen aan verschillende doelgroepen, zoals starters en ouderen. De kosten van € 11.500 kunnen uit de beschikbare duurzaamheidsbudgetten worden gedekt.

14. Zon op het dak (initiatief provincie)

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT lid: L.E. Helder – Klamer

Toelichting: Het project 'Zon op het dak' is in het leven geroepen om op grote daken veel zonnepanelen te plaatsen als alternatief voor het plaatsen van zonnepanelen op het land en windmolens. Dit is een efficiënte manier van ruimtegebruik. Dit project is geïnitieerd vanuit de provincie en er wordt een bijdrage van € 10.500 gevraagd. De kosten worden uit de beschikbare duurzaamheidsbudgetten gedekt.

15. Klare taal (inwoners, raad etc.)

Portefeuillehouder: H.G. Wind

MT lid: F. Gossink

Toelichting: De wens is om extra in te zetten om het taalgebruik in o.a. brieven en voorstellen te verbeteren. Hiervoor vragen we € 30.000. Met dit budget zullen we een vervolg geven aan de trainingen die onze medewerkers eerder hebben gevolgd.

16. Formatie Wmo

Portefeuillehouder: A. Trip

MT-lid: B. Romani

Toelichting: De structurele Wmo formatie dient te worden uitgebreid. Dit is noodzakelijk doordat het aantal cliënten en aanvragen de afgelopen jaren verder is opgelopen en ook de wettelijke taken nemen sinds 2015 verder toe. Zo krijgen we in de komende jaren onder andere te maken met de uitvoering van Beschermd Wonen. Deze taak wordt nu nog door centrumgemeente Emmen uitgevoerd. Hiervoor vragen we € 70.000. Het voorstel is om deze kosten binnen de Wmo budgetten te dekken. Dit verhoogt wel het risico op overschrijding in de toekomst.

17. Extra inzet webwinkel

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT-lid: B. Romani

Toelichting: De webwinkel wordt momenteel vernieuwd. De vernieuwde webwinkel vraagt om extra inzet en hogere onderhoudskosten. Ook het applicatiebeheer moet ingericht worden.

18. 2e Exloërmond herstructurering openbare ruimte

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT lid: L.E. Helder-Klamer

Toelichting: Vanuit het project Proeftuin 2e Exloërmond van de Regio Deal is er behoefte om te investeren in de openbare ruimte. Het project moet eerst nog verder worden uitgewerkt voordat hier concrete investeringen uit voort komen.

19. Borger-West

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT lid: L.E. Helder-Klamer

Toelichting: Er is de wens om verder te investeren in Borger-West. Dit zal voornamelijk woningbouw zijn. De verwachting is dat wij de kosten voor de verdere ontwikkeling van Borger-West uit het grondbedrijf kunnen dekken en hiervoor hoeft dus geen budget beschikbaar te worden gesteld.

20. Snelfietsroute Borger-Exloo

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT lid: E. Rossèl

Toelichting: Het voorstel is, mede op verzoek van recreatieve ondernemers, te investeren in een fietsroute die geschikt is voor E-bikes tussen Borger en Exloo. Dit traject is onderdeel van de snelfietsroute van Borger naar Coevorden die in BOCE verband wordt gerealiseerd. De kosten schatten we in op € 52.500. In deze berekening is rekening gehouden met de verwachting dat de helft gesubsidieerd wordt door andere partijen

zoals de provincie. Indien de opgenomen raming onvoldoende is, komen we met een aanvullend voorstel.

21. Volkshuisvestingsfonds

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT lid: L.E. Helder – Klamer

Toelichting: Door deelname aan het volkshuisvestingsfonds willen we een impuls geven aan de opgave om de particuliere woningmarkt mee te krijgen in de verduurzamings-slag. De herstructurering in het Mondengebied (met een start in 2e Exloërmond) biedt kansen voor verbetering van de leefomgeving en kwaliteit van het woningbezit. We stellen voorsnog € 30.000 incidenteel beschikbaar voor 2022. Voor de jaren erna onderzoeken we of we deze kosten budgettair neutraal kunnen dekken door de besparing op de energielasten die wordt gerealiseerd.

22. Wedeka scenario's

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT-lid: B. Romani

Toelichting: Voor de toekomst van Wedeka is de voorkeur gegeven aan het ombouw scenario. Nu wordt er in verschillende werkgroepen aan voorstellen gewerkt om dit scenario te realiseren. Op dit moment is nog niet bekend wat de meer- of minderkosten zijn. Voor eventuele transitiekosten zijn de gelden uit het akkoord van Westerlee nog beschikbaar voor onze gemeente. Het gaat om een bedrag van € 461.635.

23. Nieuwe woonvisie

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT lid: L.E. Helder-Klamer

Toelichting: In dit najaar is er een uitgangspuntennotitie gereed voor een nieuwe woonvisie. Voor het vervolgtraject, begeleiding van het opstellen van een woonvisie, vragen we € 30.000.

24. Klimaatadaptatie/DPR

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT lid: L.E. Helder-Klamer

Toelichting: Om een goede start te maken met klimaatadaptatie is het idee om een aantal schoolpleinen in Borger-Odoorn te vergroenen. De kapitaallasten van de investering bedragen € 11.500. De investeringskosten schatten we in op € 120.000.

25. Vitale vakantieparken

Portefeuillehouder: N. Houwing/J. Seton

MT lid: L.E. Helder-Klamer

Toelichting: Het project vitale vakantieparken vraagt om meer en andere inzet dan we vooraf verwacht hadden. Met name de meer projectmatige aanpak vraagt ook om een projectleider aan de kant van de gemeente die we nu niet kunnen leveren. We schatten de kosten voor een projectleider in op € 60.000. Daarvan is de verwachting dat de helft wordt bijgedragen door het project vitale vakantieparken. Zodoende vragen we € 30.000.

26. Buurtbemiddeling

Portefeuillehouder: N. Houwing/J. Seton

MT lid: B. Romani

Toelichting: De wens is om buurtbemiddeling weer op de kaart te zetten en hier in samenwerking met de woningbouwcorporaties invulling aan te geven. De kosten zijn nog niet bekend. Hierover zijn we met de woningbouwcorporaties in gesprek.

Bestuurlijke voorstellen nog niet geprioriteerd

De volgende bestuurlijke voorstellen hebben we nog geen prioriteit gegeven.

Nr.	Onderwerp	Structureel 2022	Structureel 2023	Incidenteel 2022
	Bestuurlijke voorstellen nog niet geprioriteerd	2022	2023	2022
1	Aanpassen huisvesting gemeentehuis		p.m.	
2	Integraal kindcentrum MFA 2e Exloërmond		250.000	
3	Uitkomsten IMOP	p.m.		
4	Breed offensief (participatiewet)			p.m.
5	Wet inburgering (Z-route)			p.m.
6	Onderhoudsniveau gazon en heesters bebouwde kom (niveau B)	50.000		
7	BOA inzet		p.m.	
8	Coördinatie en activiteiten kinderraad		p.m.	
9	Klimaatbeheersing De Klister Nieuw-Buinen			p.m.
10	Aanleg en onderhoud toeristische fietsroutes	p.m.		
11	Duurzaamheidsagenda 2022-2030		300.000	
12	Inclusieve samenleving			p.m.
	Subtotaal:	50.000	550.000	0

1. Aanpassen huisvesting gemeentehuis

Portefeuillehouder: J. Seton

MT-lid: D.C. Rensen

Toelichting: Het werken op het gemeentehuis wordt steeds weer iets meer toegankelijk. Het thuis en op kantoor werken gebeurt door elkaar heen. Er ontstaat een nieuwe manier van werken. Momenteel onderzoeken we hoe we daar het gemeentehuis het beste op aan kunnen passen. Ook nemen we aspecten als duurzaamheid hierin mee. We verwachten in de begroting 2023 met het benodigde investeringsvoorstel te komen.

2. Integraal kindcentrum MFA 2^e Exloërmond

Portefeuillehouder: A. Trip

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: We schatten de kapitaallasten van de bouw van een integraal kindcentrum in 2e Exloërmond voorlopig in op € 250.000. Het is op dit moment nog niet te zeggen wanneer de bouw zou kunnen plaatsvinden. Momenteel werken we aan het integraal huisvestingsplan (IHP) voor het onderwijs. De wens om een integraal kindcentrum in 2e Exloërmond te realiseren nemen we daarin mee.

3. Uitkomsten IMOP

Portefeuillehouder: J. Seton

MT lid: B. Romani

Toelichting: De extra kosten voor het Informatie meerjaren ontwikkelplan (IMOP) hebben we nog niet in beeld. Zodra we hier meer informatie over hebben komen we naar uw raad met een voorstel.

4. Breed offensief (participatiewet)

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT-lid: B. Romani

Toelichting: Er is een wetwijziging aangekondigd in het kader van re-integratie genaamd Breed offensief. Dit is bedoeld om meer mensen met arbeidsbeperking aan een baan helpen en houden. Het is nog niet duidelijk wat dit aan ambtelijke capaciteit vraagt en of dit extra kosten met zich meebrengt. In de septembercirculaire 2021 is bekend geworden

dat we in 2021 hiervoor ongeveer € 20.000 ontvangen. Dit bedrag verwerken we in BERAP 2021-II.

5. Wet inburgering (Z-route)

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT-lid: B. Romani

Toelichting: De nieuwe wet inburgering treedt in 2022 in werking. Er wordt nagedacht over een aanbesteding in de arbeidsmarktregio Drenthe om hulpmiddelen in te kopen om mensen te laten inburgeren. De kosten zijn nog niet bekend.

6. Onderhoudsniveau gazon en heesters bebouwde kom (niveau B)

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT lid: E. Rossèl

Toelichting: Naar aanleiding van het rapport IBOR stellen we in deze begroting extra budget beschikbaar voor wegen en bruggen. Het uitgangspunt van rapport IBOR is onderhoudsniveau C. Het verhogen van het onderhoudsniveau van gazon en heesters binnen de bebouwde kom naar B is een bestuurlijke keuze en hier geven we op dit moment geen prioriteit aan.

7. BOA inzet

Portefeuillehouder: J. Seton

MT lid: F. Gossink

Toelichting: Op termijn is de wens om structureel budget beschikbaar te stellen voor de BOA's. Op dit moment is er, mede dankzij coronacompensatie, nog voldoende incidenteel budget t/m 2022, dus we komen hier in de begroting 2023 op terug.

8. Coördinatie activiteiten kinderraad

Portefeuillehouder: J. Seton

MT-lid: B. Romani

Toelichting: Momenteel is een trainee verantwoordelijk voor de ambtelijke ondersteuning van de kinderraad. Dit is echter een tijdelijke oplossing en zodoende geven we dit voorstel nog geen hoge prioriteit. De precieze kosten bepalen als we een goede inschatting hebben kunnen maken van de benodigde formatie.

9. Klimaatbeheersing De Klister Nieuw-Buinen

Portefeuillehouder: A Trip

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Momenteel worden er nog gesprekken gevoerd met CKC over de verdeling van kosten tussen CKC en de gemeente voor verbetering van de klimaatbeheersing van de Klister in Nieuw-Buinen. We nemen de uitkomsten mee in de uitwerking van het IHP voor het onderwijs.

10. Aanleg en onderhoud toeristische fietsroutes

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT lid: L.E. Helder-Klamer

Toelichting: Inmiddels zijn we gestart met het opstellen van een meerjarig investeringsplan voor fietspaden. Aan de hand daarvan willen we gaan prioriteren welke fietspaden extra onderhoud nodig hebben om ze bijvoorbeeld geschikt te maken voor e-bikes. Op dit moment ramen we dit bedrag zodoende op € p.m.

11. Duurzaamheidsagenda 2022-2030

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Deze begroting geven we uitvoering aan de duurzaamheidsagenda 2019-2022. Hiervoor zijn voldoende middelen beschikbaar. Voor de periode erna is een duurzaamheidsagenda 2022-2030 opgesteld. Deze agenda geeft inzicht in de benodigde middelen voor de komende jaren. Indicatief is voor jaarschijf 2023 € 300.000 benodigd.

Het nieuwe bestuur zal hierin een afweging moeten maken en middelen voor beschikbaar stellen.

12. Inclusieve samenleving

Portefeuillehouder: A. Trip

MT lid: B. Romani

Toelichting: In een inclusieve samenleving doet iedereen mee. Als gemeente willen we ons bestaand beleid op dit uitgangspunt laten aansluiten. Hiervoor willen we op termijn een project opstarten om te signaleren welk beleid moet worden aangepast. De kosten ramen we vooralsnog op € p.m.

Vervallen voorstellen

1. Opstellen meerjarig investeringsplan fietspaden

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT lid: E. Rossèl

Toelichting: Inmiddels wordt er gewerkt aan het opstellen van een meerjarig investeringsplan fietspaden. Hiervoor is dekking gevonden binnen de budgetten van recreatie en toerisme.

2. Voedselpad Borger

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT-lid: E. Rossèl

Toelichting: Er wordt in het najaar van 2021 verder gewerkt aan het voedselpad met middelen uit reguliere budgetten.

3. Beheerder sportpark De Treffer velden en kleedkamers

Portefeuillehouder: F.A.J. Buijtelaar

MT lid: J. Gorseling

Toelichting: Inmiddels voetbalt er nog maar één vereniging in 2e Exloërmond en zodoende is het niet meer nodig om een beheerder aan te stellen.

4. Budgetcoach

Portefeuillehouder: N. Houwing

MT-lid: B. Romani

Toelichting: De wens is om in 2022 extra budgetcoaches in te zetten, omdat mede als gevolg van corona wordt verwacht dat het aantal mensen in de schuldenproblematiek toeneemt. Voor 2022 is echter dekking gevonden binnen het reguliere schuldhelpverlening budget.

Bijlage VI - Toelichting taakvelden

De raad gaf bij de behandeling van de begroting 2019 aan meer financiële informatie te wensen, dan alleen op themaniveau. Het voorstel is om de baten en lasten voortaan te verantwoorden op taakveldniveau. Taakvelden zijn wettelijk voorgeschreven en bedoeld voor de vergelijking van baten en lasten van gemeenten. Omdat de taakvelden relatief nieuw zijn in onze bestuurlijke stukken, geven we in deze bijlage een nadere toelichting, welke baten en lasten onder het taakveld vallen.

Onze Inwoners		
TV	Omschrijving	Toelichting
0.2	Burgerzaken	De kosten van verkiezingen, burgerlijke stand, salariskosten burgerzaken en de opbrengsten uit leges.
4.1	Openbaar basisonderwijs	De kosten en opbrengsten die betrekking hebben op de huur van gymzalen en andere vormen van bewegingsonderwijs.
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	De kosten voor leerlingenvervoer, leerplicht, maar ook het onderwijsachterstandenbeleid en kosten van peuterspeelzalen.
5.1	Sportbeleid en activering	De subsidies en salariskosten die betrekking hebben op sportbeleid. Denk hierbij bijv. aan onze combicoaches.
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	De kosten van inwonerparticipatie, subsidies maatschappelijk werk en ook de huisvestingssubsidies die worden verstrekt aan onze MFA's.
6.2	Wijkteams	De kosten van onze stichting Sociale teams Borger-Odoorn, kosten gerelateerd aan preventieve activiteiten jeugd en salariskosten die aan deze onderwerpen zijn te relateren.
6.3	Inkomensregelingen	Alle kosten die zijn te relateren aan de BUIG (bundeling van inkomensregelingen, zoals WWB, IOAW, IOAZ etc.), bijzondere bijstand en onze minimaregelingen zoals de webwinkel. De uitvoering van de BUIG is belegd bij de gemeente Emmen. Ook de uitvoeringskosten komen in dit taakveld tot uitdrukking.
6.4	Begeleide participatie	De werkvoorzieningschappen Emco en Wedeka en de kosten voor het beschut werken.
6.5	Arbeidsparticipatie	Het budget waar de re-integratie-trajecten uit worden bekostigd.
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	Materiële voorzieningen van de Wmo, zoals woningaanpassingen, hulpmiddelen en gehandicaptenparkeerkaarten.
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	De immateriële maatwerkvoorzieningen Wmo, zoals huishoudelijke hulp, vervoersvoorzieningen en individuele begeleiding, maar ook schuldhulpverlening.
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Hieronder valt het grootste deel van de zorgkosten jeugdhulp. Het betreft individuele voorzieningen.
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	Kosten die worden gemaakt in het kader van Wmo Beschermd Wonen. Wij verantwoorden hier maar beperkt kosten onder, omdat Beschermd Wonen in Drenthe is belegd bij een centrumgemeente.
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	De zwaardere jeugdhulp, zoals jeugdreclassering, 24 uren zorg, verslavingsproblematiek en huiselijk geweld.
7.1	Volksgezondheid	Hieronder valt het gezondheidsbeleid, maar ook de GGD.

Onze Economie		
TV	Omschrijving	Toelichting
3.1	Economische ontwikkeling	Kosten uit samenwerking met het bedrijfsleven, ontwikkeling van wijkgerichte economische programma's. Wij verantwoorden op dit taakveld geen kosten.
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Grondexploitaties van bedrijventerreinen, herstructurering van bedrijfslocaties en investeringen in winkelgebieden.
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Hieronder vallen de marktgelden.
3.4	Economische promotie	Economische subsidies, het recreatieschap Drenthe en de opbrengsten uit toeristenbelasting en woonforensenbelasting.

Onze Toekomst		
TV	Omschrijving	Toelichting
0.1	Bestuur	Hieronder vallen de loonkosten van college en gemeenteraad, lokale rekenkamer, griffie en een aantal abonnementen op o.a. Cittaslow, VNG, VDG.
5.3	Culturele presentatie, productie en partic.	Hieronder vallen subsidies in het kader van cultuur.
5.4	Musea	Dit taakveld bestaat uit subsidie Hunebedcentrum en archeologie.
5.6	Media	Hieronder vallen de kosten van onze bibliotheken.
7.4	Milieubeheer	Onder dit taakveld vallen kosten in het kader van milieu en duurzaamheid, zoals de RUD, milieuhandhaving en ongediertebestrijding, maar ook projecten voor duurzame energie.

Onze Leefomgeving		
TV	Omschrijving	Toelichting
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	Kosten van beheer van gemeentelijke gebouwen die niet aan een ander taakveld zijn toe te delen.
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	De kosten van de Veiligheidsregio Drenthe (VRD).
1.2	Openbare orde en veiligheid	O.a. de kosten voor toezicht en handhaving, dierenbescherming, antidiscriminatiebeleid en drank & horecawet.
2.1	Verkeer en vervoer	De kosten van wegen en verkeer, maar bijv. ook bruggen, gladheidsbestrijding en openbare verlichting.
4.2	Onderwijshuisvesting	Het onderwijshuisvestingsbeleid en ook de kosten aan schoolgebouwen.
5.2	Sportaccommodaties	Alle accommodaties voor sportbeoefening zoals sporthallen en zwembaden.
5.5	Cultureel erfgoed	Subsidies in het kader van cultuurhistorie en ook onderhoud en toezicht op cultureel erfgoed.
5.7	Openbaar groen en recreatie	Aanleg en onderhoud van openbaar groen, vijvers, sloten en ook speeltuinen.
7.2	Riolering	De opbrengsten en kosten van de gemeentelijke taken op het gebied van riolering.
7.3	Afval	De opbrengsten en kosten van de gemeentelijke taken op het gebied van afval.
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	De kosten voor lijkschouw en begraafplaatsen. Ook de opbrengsten van grafrechten vallen hieronder.
8.1	Ruimtelijke ordening	Kosten op grond van de wet Ruimtelijke Ordening. Het betreft vooral salariskosten van medewerkers van GZ, maar bijv. ook de actualisatie van bestemmingsplannen.

8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	De kosten en opbrengsten van het grondbedrijf die in de gemeentelijke exploitatie tot uitdrukking komen.
8.3	Wonen en bouwen	Opbrengsten van bouwleges. Deze kosten hebben voornamelijk betrekking op woningbouw en woningverbetering, bouwtoezicht en de basisregistratie adressen en gebouwen (BAG).

Onze Portemonnee		
TV	Omschrijving	Toelichting
0.4	Overhead	Definitie: 'alle kosten die samenhangen met sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.' Hieronder vallen de loonkosten van de ondersteunende afdelingen en het Managementteam, maar bijv. ook de kosten van het gemeentehuis.
0.5	Treasury	Kosten en opbrengsten die betrekking hebben op: rente, dividend en afschrijving.
0.61	OZB woningen	De OZB opbrengsten voor woonhuizen.
0.62	OZB niet-woningen	De OZB opbrengsten voor bedrijven.
0.64	Belastingen overig	De overige gemeentelijke belastingen, zoals hondenbelasting, precariobelasting en reclamebelasting. Deze belastingen zijn in de gemeente Borger-Odoorn niet van toepassing.
0.7	Alg. uitkering Gemeentefonds	De opbrengsten uit het Gemeentefonds.
0.8	Overige baten en lasten	Stelposten, onze post onvoorzien en het budget beleidsintensivering.
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)	Onder dit taakveld wordt de afdracht van vennootschapsbelasting weergegeven.
0.10	Wijzigingen reserves	Alle wijzigingen op reserves worden op dit taakveld inzichtelijk gemaakt.
0.11	Resultaat van baten en lasten	Onder dit taakveld valt het saldo van de begroting.

Bijlage VII - Lijst met afkortingen

Afkorting	Volledige omschrijving
ABP	Afvalbrengpunt
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit begroting en verantwoording
BBZ	Besluit Bijstandverlening Zelfstandigen
BCF	BTW compensatiefonds
BERAP	Bestuursrapportage
BHV	Bedrijfshulpverlening
BIBOB	Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen Openbaar Bestuur
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten
BIZ	Bedrijven investeringszone
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BNS	Begroting Nieuwe Stijl
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BOCE	Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen
BORG	Beheer Openbare Ruimte en Gebouwen
BRP	Basisregistratie Personen
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van lagere overheden
CROW	Centrum voor regelgeving, onderzoek in grond-, water- en wegebouw en verkeerstechniek
DIFTAR	Differentiatie afvaltarieven
DPL	Dynamische Prioriteiten Lijst
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
EDR	Eems Dollard regio
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
FBC	Financieel Beleid en Controlling
FIA	Financiële Administratie
FIDO	Financiering decentrale overheden
GF	Gemeentefonds
GFT	Groente- fruit en tuin
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRIP wagen	Grondstoffen Inleverpunt
GRP	Gemeentelijk Riolerings Plan
GTA	Grof tuinafval
GTK	Gemeenschappelijk financieel Toezicht Kader

GVVP	Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan
GW	Gemeentewet
IBOR	Integraal Beheer Openbare Ruimte
IHP	Integraal Huisvestingsplan
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
KCC	Klantcontactcentrum
KPI	Kritische Prestatie Indicator
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LTO	Land- en tuinbouworganisatie
MFA	Multi functionele accommodatie
MJOP	Meerjaren onderhoudsplanning
MKB	Midden- en kleinbedrijf
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
NUW	Nog uit te voeren werken
OAB	Onderwijsachterstandenbeleid
OGGZ	Openbare geestelijke gezondheidszorg
OOV	Openbare orde en veiligheid
OPD	Omgevingsplatform Drenthe
OSH	Open Science Hub Exloo
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerende Zaak Belasting
P&C	Planning & Control
PMD	Plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons
POC	Percentage of Completion
POH	Praktijkondersteuner Huisarts
REAL	Cluster Realisatie
R&T	Recreatie en Toerisme
RES	Regionale Energie Transitie
RET	Recreatie Expert Team
REX	Recreatie Excellentieprogramma
RMP	Regionaal Mobiliteitsprogramma
RRE	Regeling Reductie Energiegebruik
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
SBBO	Stichting Bestemming Borger-Odoorn
SISA	Single Information Single Audit
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SROI	Social Return on Investment
SSTBO	Stichting Sociale Teams Borger-Odoorn
SVN	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
TIP	Tourist Info Point
TVW	Transitie Visie Warmte
UF	Uitkeringsfactor
VAR	Vrije Algemene Reserve
VDG	Vereniging Drentse Gemeenten
V&G	Vastgoed & Geld

VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VPT	Veilige Publieke Taak
VRD	Veiligheidsregio Drenthe
VTD	Veilig Thuis Drenthe
VTH-applicatie	Vergunningen Toezicht Handhaving applicatie
VVP	Vitale Vakantieparken Drenthe
WAR	Weerstandsdeel Algemene Reserve
WBP	Wet Bescherming Persoonsgegevens
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
WVS	Werkvoorzieningschap
WUP	Wijkuitvoeringsplan
ZZP	Zelfstandige zonder personeel

BIJLAGE VIII - LIJST MET ERKENDE DORPSBELANGEN

Ook deze begroting bevat een bestedingsvoorstel voor de gebiedsbudgetten voor de dorpen. Hieronder de lijst met erkende dorpsbelangen die aanspraak maken op een deel van het budget.

Nr	Erkende dorpsbelangen	Kvk nummer
1	Stichting Streekbelangen 1 ^e Exloërmond	KvK nr. 41020046
2	Stichting Dorpsbelang en Dorpshuis 2 ^e Exloërmond	KvK nr. 41020066
3	Stichting dorpsraad Exloo	KvK nr. 68920717
4	Stichting Dorpsbelangen Borger	KvK nr. 65125606
5	Stichting Wijkeconomie de Monden	KvK nr. 41020346
6	Stichting Belangen Westdorp/Ellertshaar	KvK nr. 41019012
7	Vereniging Dorpsbelangen Buinen	KvK nr. 40047149
8	Vereniging Plaatselijke Belangen te Buinerveen / Nieuw-Buinen	KvK nr. 40048485
9	Dorpsbelangen Drouwen, Bronneger, Bronnegerveen	KvK nr. 04083129
10	Vereniging Dorpsbelangen Drouwenermond	KvK nr. 80160026
11	Belangenvereniging Drouwenerveen / Bronnegerveen	KvK nr. 40047243
12	Vereniging voor Plaatselijke Belangen "Brammershoop"	KvK nr. 40045305
13	Dorpsbelang Klijndijk	KvK nr. 40048971
14	Vereniging voor Dorpsbelangen Nieuw-Buinen	KvK nr. 01136096
15	Vereniging voor Dorpsbelangen Odoorn	KvK nr. 40045023
16	Vereniging van Dorpsbelangen Ees & Eesergroen	KvK nr. 40046998
17	Vereniging Plaatselijk belang Valthe	KvK nr. 40046459
18	Plaatselijk Belang Odoornerveen	KvK nr. 40047550